

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

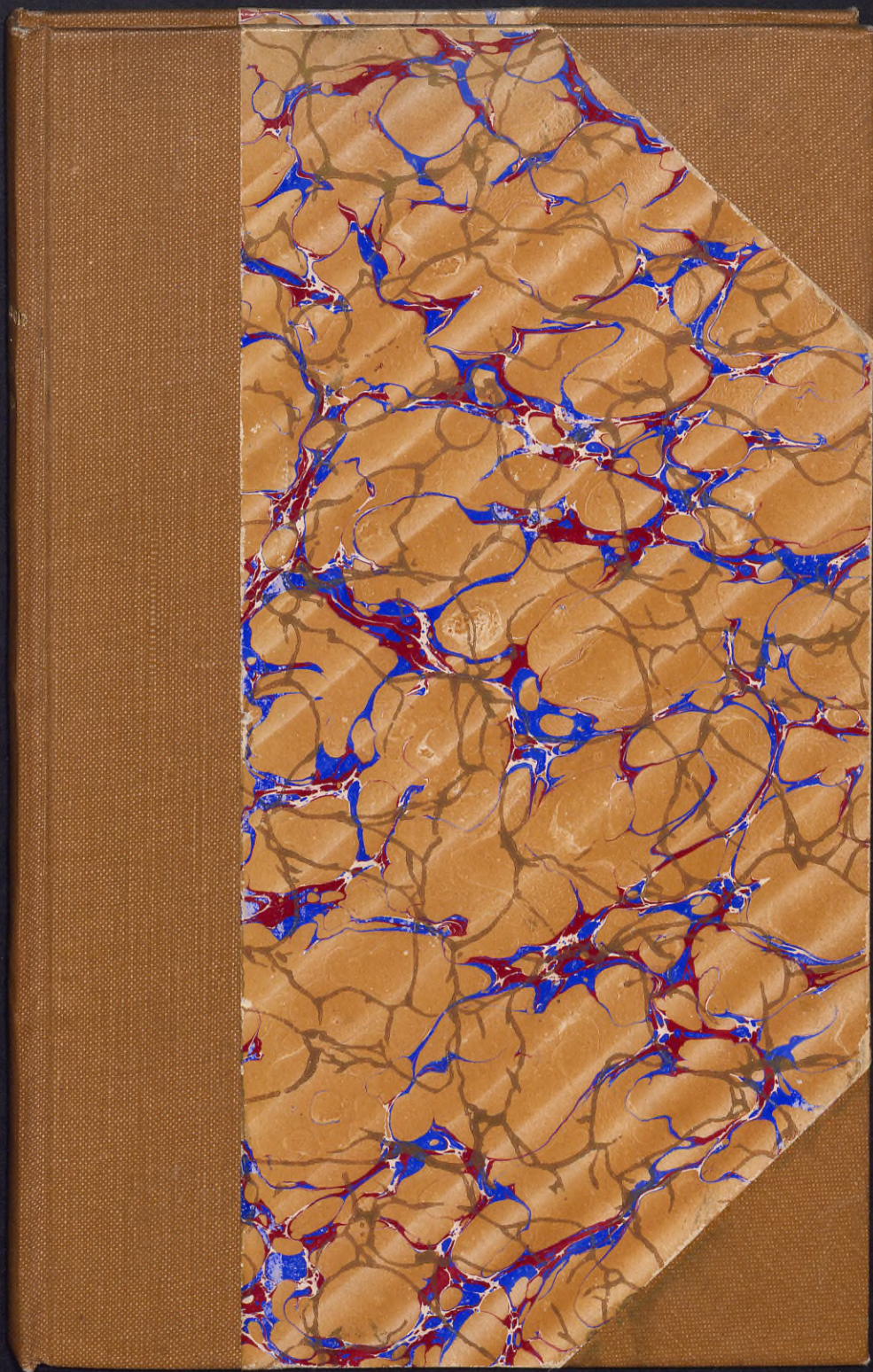
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

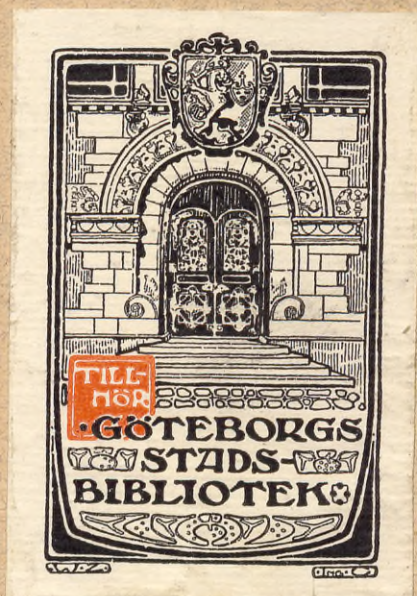
LUNDS
UNIVERSITET

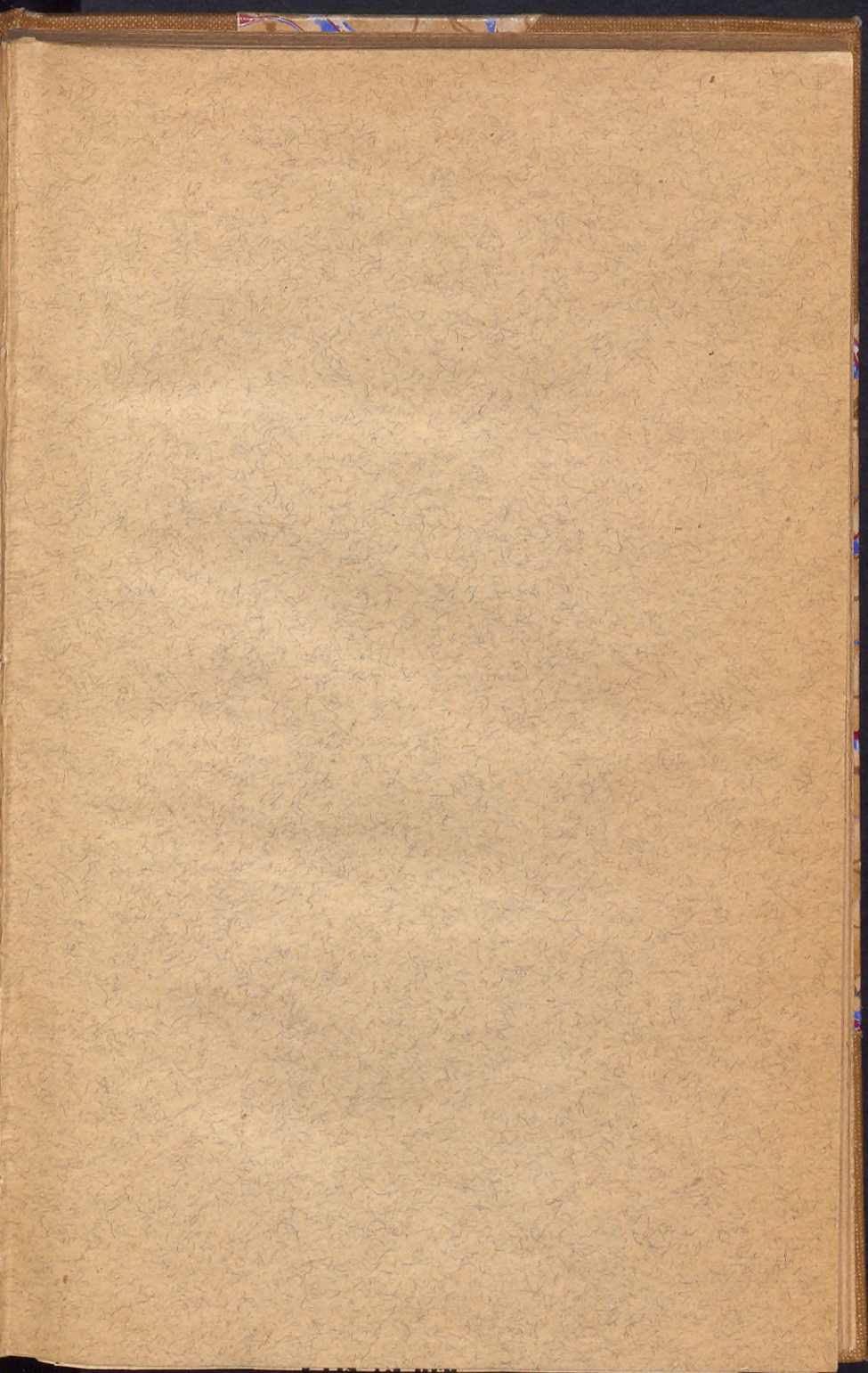

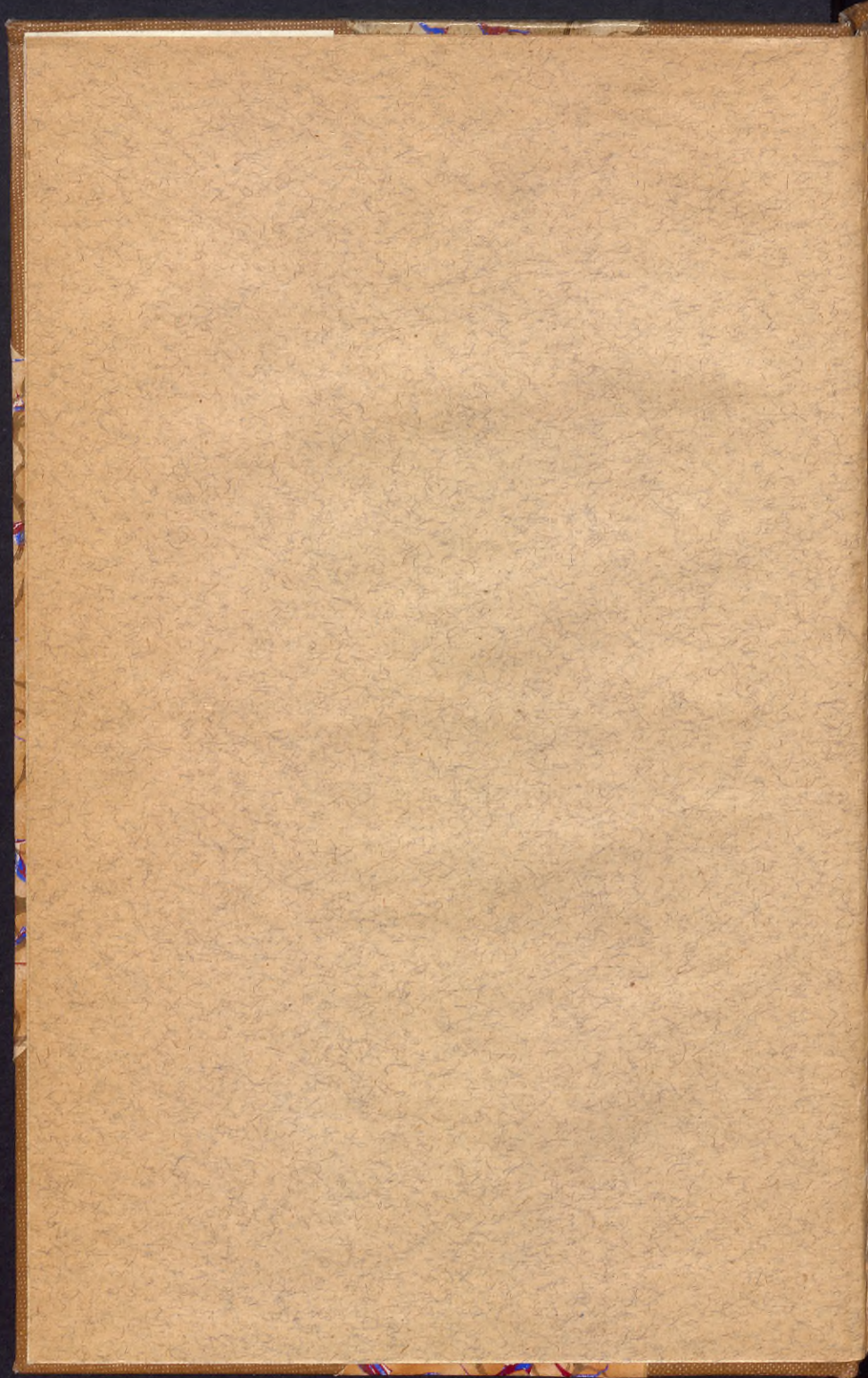
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

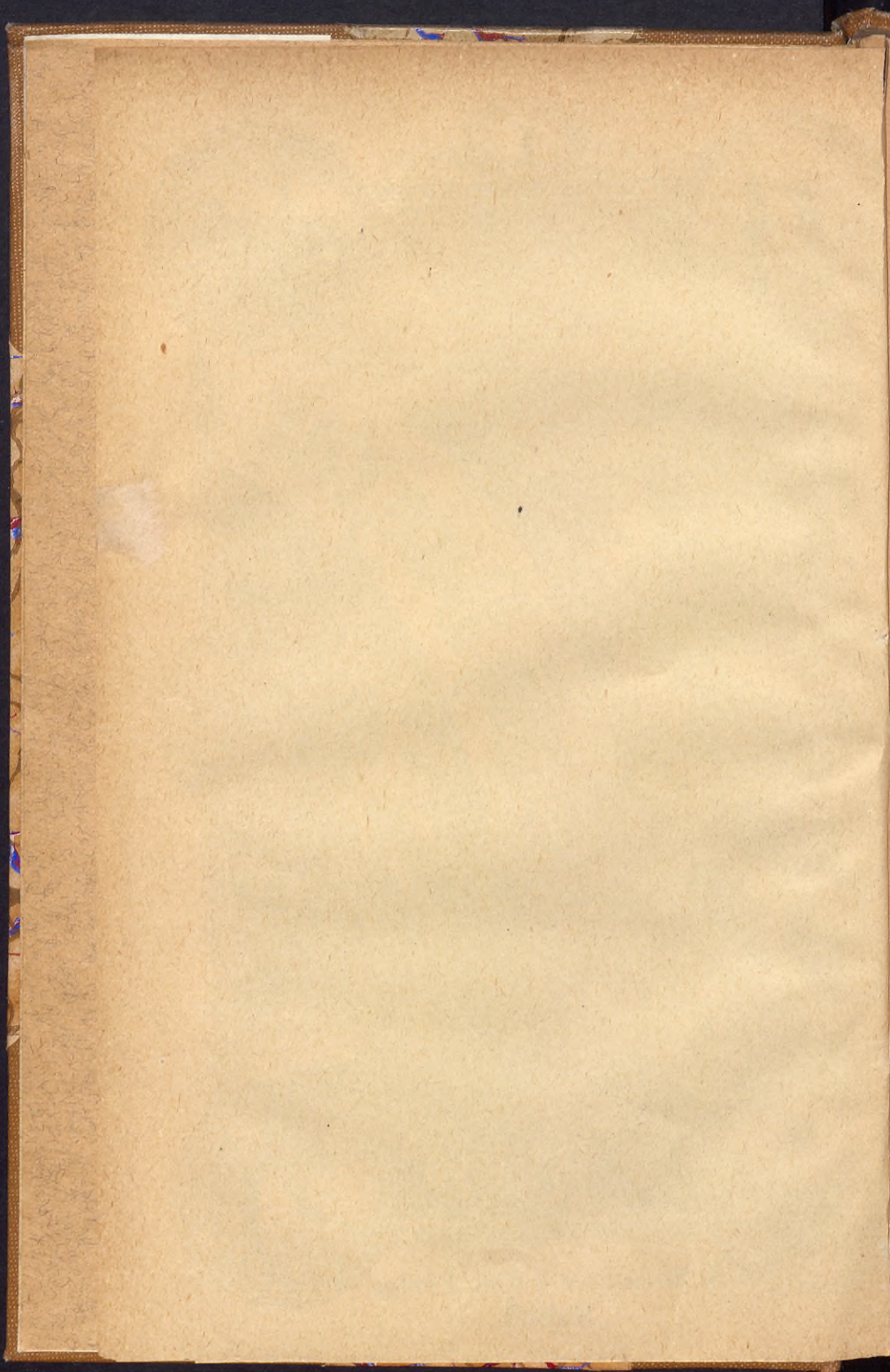

Skuggor och Blyttar

af
Ekkis

S. Nevander & Cos. Förlag
Malmö.

Pris 75 öre

SKUGGOR OCH DAGRAR.

PENNRITNINGAR

AF

EKKIS.

(Lindblom 7. F.)

1.

INNEHÅLL:

1. FÖRGÅT MIG EJ.
2. EN FRÄLSAD SJÄL.
3. TVENNE JULBERÄTTELSE.
  - a. EN JLSAGA.
  - b. HVAD JULTOMTEN SÅG.
4. NÅGRA DRAG UR JÖNS PERSSONS LEFNADSHISTORIA (HUMORESKE).

MALMÖ,
S. NEVANDER & C:NIS FÖRLAG,
1886.

SKUGGOR OCH DAGAR

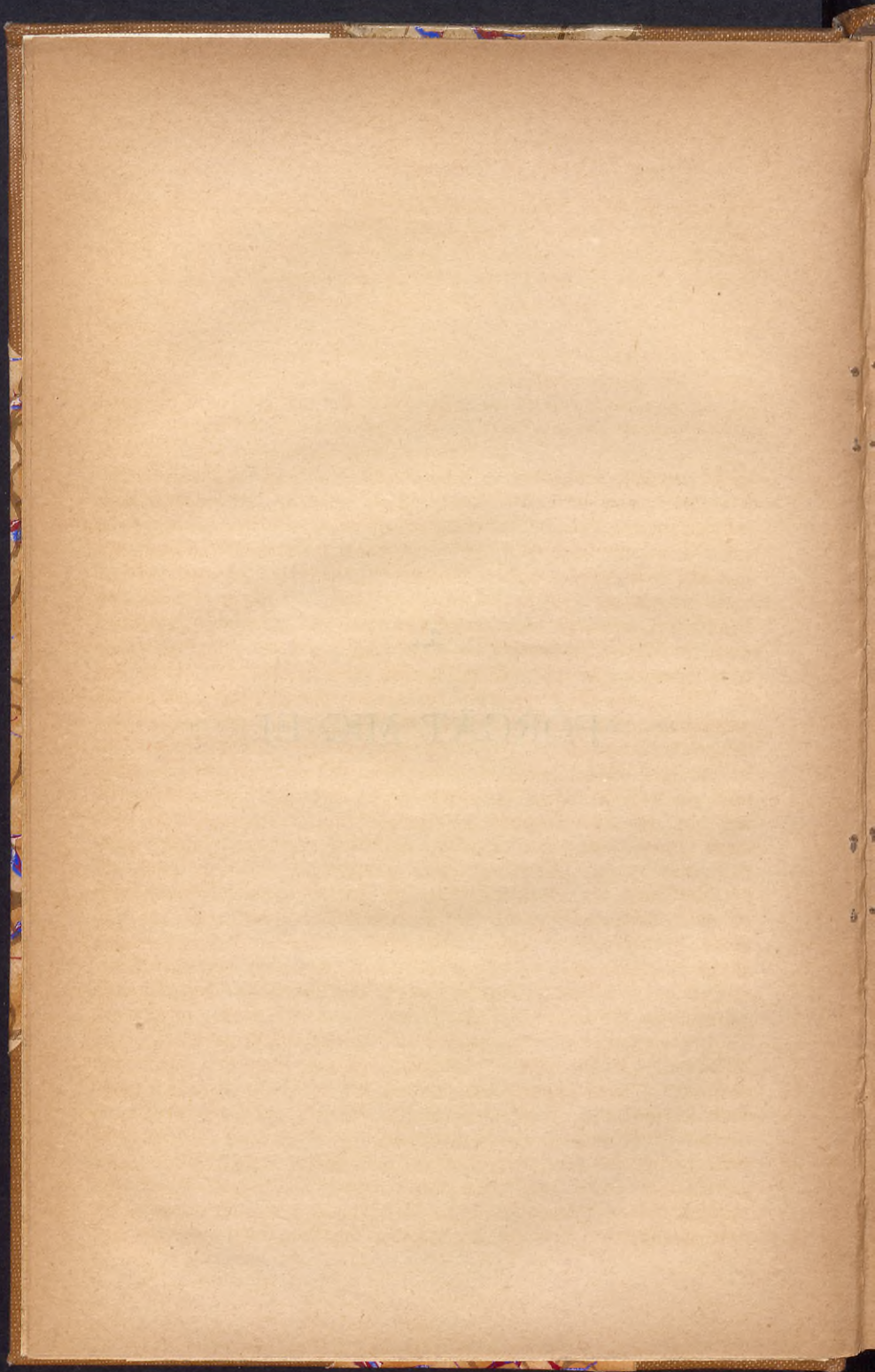
TEKNIKSTYCKEN

AV

MALMÖ, STENSTRÖM & BARTELSONS BOKTRYCKERI, 1886.

1.

FÖRGÄT MIG EJ.

Det var på senhösten. Solen hade för en stund sedan sjunkit ned bakom de vestra skogbeklädda kullarne, och qvällen hade inbrutit med mörker och ett snöblandadt regn. Blåsten tjöt och hven kring knutarne samt riste i fönsterluckor och dörrar till en byggnad, som låg helt enstaka vid landsvägen någonstädes i en af södra Sveriges provinser. En matt lampa var tänd i ett af de få rum, som byggnaden innehöll, och kastade en sparsam ljustrimma ut på en numera vissnad blomsterrabatt samt på landsvägen. Inne i det upplysta rummet fans för tillfället blott en liten parfvel på omkring sex år, som syntes ifrigt sysselsatt att med en pensel och några simpla vattenfärger kolorera en blyertsteckning, hvars konstlösa, osäkra drag lätt förrådde, att äfven den var ett verk af den lille gossens hand. Med ifver betraktade den lille tecknaren sitt mästerverk; men nu kom en blåstil våldsammare än förut och svepte kring huset, hvarvid stängeln af en solvändare, som planterats utanför fönstret, böjdes fram och åter, så att den med sina vissnade blad skrapade mot rutan. Detta ljud nådde gossens öra och han afbröt sin sysselsättning för att skynda fram till fönstret samt, klättrande upp på en stol, tryckte han sitt lilla ansigte tätt intill rutan för att upptäcka hvarifrån ljudet kom. Det blef litet kusligt derinne; vinden sjöng allt emellanåt en gäll diskant i en fönsterspringa, och belysningen af den matta lampan kastade den fram och åter nickande solvändaren sin fantastiska skugga på den halfvissnade gräsplanen. De historier, som redan nått den lille gossen, om jättar och spöken, kallades till lif för hans späda sinne, och han ryste till. Men hans räddhåga försvann snart; han önskade att han vore stor, så att han finge kämpa med de leda trollen, han önskade sig hafva vingar, så att han finge flyga med stormen, han ville långt bort från mörkret och regnet, dit hän som storken och svalorna flugit, till solsken, grönskande ängar och klara bäckar, om hvilka pappa ibland talat med sin lille vettgirige älskling. Men nu slötos fönsterluckorna till, och skuggspelet försvann för gossens blickar; dock hade det hos

piltan väckta begäret ej dermed tillintetgjorts; tvärt om blef det honom så mäktigt, att han skyndade ned från stolen för att redan denna qväll ute i det fria börja sin kamp mot de mörka makterna — men just som han stod på tröskeln till rummet möttes han af sin pappa, som vänligt lyftade den lille piltan upp i sitt tryggande sköte.

— Vet du, pappa, yttrade den lille, det blef för en stund sedan så tråkigt här inne, så jag blef nästan rädd, jag blickade ut genom fönstret, men det var så mörkt derute, och så tänkte jag att jag skulle ut och försöka, om jag dock ej kunde se mig omkring samt få bort den solvändaren, som skrämde mig.

— Så, min lille vän, du kan således ej tåla mörkret? inföll fadren leende.

— Nej, man kan ju ej se då; men sätt dig nu, pappa, och berättå någonting för mig, en saga, pappa, helst en saga!

— Näja, jag får väl då berättå en saga för dig; men hvad är det för ett paper du har i handen? Så, en förgätmigej. Du ritår ju snällt, min vän, och om du alltid är flitig kan du en dag bringa det långt. Jag skall nu till gengäld berättå en österländsk saga, just om förgätmigej, ifall min lille gosse har lust att höra derpå.

— Jo, pappa, berättå, berättå!

— Det var en gång då alla blommor lågo i knopp och ingen ännu visste, huru de tänkt klåda sig och det visste knappast ens de sjelfva. Vid randen af en stor sypress-skog växte några rosenbuskar i en tät klunga samt buro talrika knoppar, hvilka sins emellan höllo ifrig öfverläggning. Jag vill blifva hvit och klar, sade den ene, just som fjårilen, hvilken vi i går beundrade; nej, jag vill ha en drågt i purpur som morgonrodnaden, sade den andra, och jag, sade den tredje, vill blifva mörk som natten, ty då komma drömmarne och jag drömmar så gerna. Men huru ån knopparne disputerade om fårgerna, kommo de slutligen öfverens om, att de ej skulle hålla sig till endast en drågt, utan klåda sig som de funno för godt; de voro ju de förnåmsta bland blommorna och kunde derfor handla fritt. De skulle endast dofta och lysa på bästa sätt samt väl gömma taggarne, som skulle stinga den, hvilken var nog oförsigtig att vilja bryta dem. Tisteln stod småmysande för sig sjelf och lyssnade till törnrosknopparnes samtal. Att de ville tala om taggar tyckte han var för mycken högfård, hvad voro väl deras taggar mot hans. Han mindes huru blott för några dagar sedan den snabba gazellen svårt sårat sin fot på ett af hans vapen och sedan lyste det derpå någonting så glånsande rødt i solskenet. Den fårgen tyckte han om, och så skulle hans blommor blifva. — Men vinden och solstrålarne, som lyssnande smögo sig fram öfver allt, hørde månget sådant samtal.

De gröna stänglarne nickade så förnumstigt hit och dit, drömmande om den dag, då deras knoppar skulle utveckla sig i prakt. Narcissan önskade den gula färgen, ty hon tyckte bäst om ökensanden; vattenliljan ville blifva hvit som skummet af den våg, på hvars barm hon häfdes; fingerborgsblomman tyckte bäst om den blå färgen allt sedan hon rest sin stängel så högt öfver de andra örterna, att hon ständse kunde blicka mot den vida himlarunden, o. s. v. Dock, längst bort vid den lilla bäcken, som så gladt sorlade fram öfver kiselsanden, stod en liten vacker ört, tankfull blickande ned på de små, ystert lekande, krusade vågorna; glömsk af sig sjelf hade den så innerligt fäst sig vid de små kära, som ständigt kringsvärmade och kysste dess fot. Och den ljumma vinden och solstrålarne kommo äfven hit. Och de lyssnade till hvad denna ört skulle hviska om, men de hörde ej ett ljud; han endast speglade sina små knoppar i de sorlande vågorna, nöjd med sin tillvaro och ej begärande något mera af naturen, än hvad den redan gifvit. Tjusade af denna stilla förnöjsamhet smekte vinden den späda örtens blad och solstrålarne kysste dess knoppar samt tillhviskade den, att den ej skulle blifva lottlös. Men vågorna sorlade högre då den lätta vinden dansade fram öfver dem, och den lilla örten drömde åter sin dröm om lifvets behag, då aftondaggens perlor glittrade på de gröna bladen. Under sommarnatten mognade knopparne, då östern purprades utvecklade de sina blomblad och då solens första strålar åter kysste jorden, sväfvade fjärilarne i yster dans mellan rosor och liljor. Men vid bäcken stod den lilla örten klädd i högtidsskrud, och den trodde sjelf ännu allting vara en dröm, ty den hade lånat sina färger af sjelfva himlen. Hundradetals med blommor prunkade på hvarje dess stjelk: alla en afbild af dagens glänsande stjerna, omgifna af en krans små azurblå blad. Bäcken sorlade, beundrande denna syn, solstrålarne kysste på nytt de älskliga små och vinden talade, men så tyst att endast de blommorna hörde det: I önskaden er ej sjelfva något, och därför blefven I äfven begåfvade med ljusets och himlens färger. I skolen äfven fortfarande bära dem, och af menniskobarnen skolen I nämnas »förgätmigejl» I små och svaga skolen till dem bära budskapet från det höga, och vid lidelsernas brus, vid felsteg och lidanden, samt vid deras glädje och stilla hopp skolen I tala till dem samt lära dem att, i likhet med eder, blicka upp till ursprunget. — De små blommorna nickade så sällt, då de fingro höra sin bestämmelse, och sedan dess ha de alltjemt till en hvar, som mött dem på sin stig, talat ljusets och försoningens lära. Till glädjen och hoppet, till det späda barnet, till den ystra ungdomen och till den grånande ålderdomen, på syndens eller sorgernas stig, i praktens salar eller i armodets hem, öfver allt ha de haft samma hviskning: förgät ej mig!

— Säg, pappa, är redan din saga slut?

— Ja, min lille vän, den är redan slut, men jag vill skriva den upp på samma papper, som du gjort din teckning, och så kan du sjelf genomläsa den en gång, då du bättre förstår den.

— Ja, snälle pappa, gör det! Det var en vacker saga, och jag skall alltid tänka på de små kära »förgätmigej».

Ett tiotal år hade ilat undan; gossen var blifven yngling och ännu blickade han lika djerft, om ej djerfvare, in i verlden, hvilken han ännu ej försökt, med mot hvilken han i ungdomligt öfvermod ville pröfva sina krafter. De goda föresatser, hvilka hos honom i barnaåren inplantats, hade slagit rot och han riktigt längtade efter den stund, då han som kämpe fick uppträda på den stora arenan. Hans mod skulle ej svika, hans arm ej mattas, måtte komma hvad än komma ville; det onda skulle besegras i hvad gestalt det än måtte kläda sig, han ville stå som en ljusets förkämpe, som sådan skulle han ständigt erhålla kraft till förnyade strider och slutligen skulle han stå som segrare. Hvarhelst ondskan sedan vågade uppsticka sitt hufvud, skulle det krossas med sanningens herculesklubba.

Det var ljufva drömmar, men huru många yngling har ej hän-gifvit sig åt dylika, innan hans kraft ännu blifvit försökt? Ack! dessa drömmar äro ej annat än glänsande såpbubblor, lekverk i fantasiens barnkammare, som brista vid första kyliga vind. Dock, de skimra så vackert, och i vintriga dagar, långt sedan de brustit, skall minnet af dem stå kvar, ett minne som i sig skall innesluta ett balsam för många sår, ty detta glänsande lekverk, med sin djupa betydelse för framtiden, var det unga sinnets renaste och högsta fröjd.

Och snart nog skulle för ynglingen några af de färgskiftande bubblorna brista. De doldes för ögat af en tåreslöja, och då denna omsider vecklades undan, voro de försvunna. — Hur han än sökt tyda livets saga — ett af dess många dunkla ord hade han minst af alla förstått, och detta ordet hette *sorg*. Men han skulle snart få lära hvad det innebar.

Det var en bittida morgonstund, då han vaknade ur sin slummer genom att ett dödsbud nådde hans öra. Den som hittills varit hans starka stöd, den som i sin famn burit trösten för alla barnets små bekymmer, var ej mera. Dödens engel hade under nattens timmar hemkallat den ädle, och der hvilade nu endast stofthyddan, blek

och kall. *Död*, hul hvilket förfärligt ord. Huru grep ej smärtan tag med jernklor i hans bröst, huru brast ej med ens allt, som han hittills förespeglat sig, det hela blef ett kaos, ur hvilket han var oförmögen framskapa någon gestalt. Då det, som hittills för honom varit det högsta, renaste och ädlaste, som han känt, kunnat ryckas undan honom, huru skulle det då gå med allt annat? Men för en dylik fråga hade han nu ej ens sinne; smärtan öfverväldigade honom och han sjönk snyftande på knä vid den älskades stoft. Hvad var det då, som så sönderslet honom, huru nämdes den bitterhet, hvars kalk han trodde sig till sista droppen fått tömma; jo, med ens fick han tolkning å det hittills oförstådda ordet, dess namn var *sorg*.

Så mörkt och dystert syntes allt; han var lemnad ensam, och hvem skulle styrka hans goda uppsåt eller stödja honom, då han nu *måste* lemna det hem, som hittills utgjort hans fristad? Hur kunde allt, som förr varit så ljust, med ens så förändras? Grubblande gick han in i sin lilla kammare för att än vidare fullfölja den dystra tankegången; der låg den bok ur hvilken den älskade, nu för alltid tystnade stämman förklarar de ställen, som synts honom dunkla; der lågo många kära saker, gifna af den nu kallnade handen; huru mycket som påminde om honom, den ädle, gode; hvarje liten sak hade sin egen saga att berätta. Men hvad var det? Längst nere i skrifportföljen låg ett papper med en allt för väl känd handstil — han vände det om och hade det på andra sidan en konstlös teckning, en — förgätmigejl! — Det lilla papperet hade länge varit undangömdt och glömdt, men hvilka minnen väckte det ej till lif, och han lät dem få helt bemäktiga sig sinnet. Han såg sig åter som barn en qvällstund teckna denna enkla blomma samt hörde dess saga berättas. Han lät hufvudet sjunka ned i sina händer och bortglömde för en stund sin smärta; hans tankar flyktade så vida, men de kommo åter med tröst till honom. Ur sin dvala väcktes han genom ljudet af en fallande droppe; den länge förgätna blomman behöfde vattnas, och det var som om hon genom tåren fått lif. Smärtan lemnade visserligen ej honom, men han såg ej mera allting så hopplöst, ty inom honom talade allt högre en stämma: »förgät ej mig!» Hvems var rösten? Hans blick riktade sig uppåt och det dystra molnet på hans panna skingrades; han hade fått svar äfven på denna fråga.

Tungt föll mulen på den älskades kista, och heta tårar föllo på kullen, som snart höjde sig öfver det ädlaste hjerta, hvilket någonsin klappat. Det var sorgens, saknadens och välsignelsens tårar som götos, men ej hopplöshetens. Kullen behöfde äfven vattnas, och då ljummare vindar susade deröfver samt jorden åter klädde

sig grön, herskade ej heller här den svarta färgen; nej, en krans af små älskliga, blågula blommor nickade derifrån vid hvarje vindfläkt så vänligt ett: förgät mig ej!

Lustigt gick det till på värdshuset; ett rum var särskildt upp-låtet åt en del glada ungdomar som der stält till en fest, och detta var ej första gången. De ynglingar som här möttes, hade alla en liknande åskådning af verlden, d. v. s. kanske ingen åskådning alls; men deras sinnelag voro ganska lika och deras förnämsta omsorg var att på lättaste sätt fördrifva den *tråkiga* tiden. Så hade man råkat samman och vänskapsband hade knutits, men för att dessa sköra länkar ej allt för snart skulle brytas, beslöt man att sammanträffa hvarje vecka och detta var en af de ofta åtarkommande klubbqvällarne, på hvilken man nu samlats. Det gick som sagt lustigt till; den bästa sämja rådde och det ystraste skämt flödade i samma rikliga mått som de bålar, hvilka tömdes. Vår berättelses hjelte, som vi vilja nämna Johan, tillhörde detta sällskap och hade lofvat att infinna sig till den oskyldiga tillställningen, och det var med ett visst svärmod som han räknat väggurets tröga timmar, innan han sent omsider fick lemna den kontorslokal, der han från bittida om morgonen varit fängslad vid skrifpulpeten, skrufva ned gasen och med ett tyst godnatt aflägsna sig.

— Nå, ändtligen! jublade den glada skaran i korus, då dörren öppnades och Johan inträdde i det af tobaksrök och vinångor uppfyllda rummet. Hvarför dröjer du så? Vi ha så länge väntat på dig. — Ah! skylla på de trägna göromålen, den ursäkten duger ej. I ditt ställe skulle vi ge den principal en god dag, som aldrig får nog uträttadt utan att man skall sitta halfva nätterna igenom och räkna ihop hans debet och kredit. Låt honom sjelf sitta der och dividera, så får han känna på annat än söka hundsvottera sina underlydande. — Men kom nu och töm ditt glas och se'n skall du deklamera för oss; här komma dina talanger bättre till pass än hos den snålvargen, som nu suger hvarje gnista arbetskraft hos dig. Lisen och Marie passa upp oss i afton, de äro de vackraste värdshusflickor som någonsin burit hvita förkläden, och du, lyckliga själ, har ju tjugat till dem båda. Det skall bli riktigt roligt att erfara, om de ej i afton skola råka i lufven på hvarandra om dig — men se! detta skola vi allt försöka hindra, ty inte skall du få ensam rå om deras gunst — seså! prata inte, det är ej värdt du söker spela den dygdige Josef, ty derpå tro vi dock ej. Men kom nu! Slå i

glasen, sexmästare, skål för flickornas förtjusning. »Klingom bröder, låt oss muntra vara!» — Så sorlade vännerna honom till mötes och snart var han sjelf ryckt med in i den brusande nöjets hvirvel.

En stund hade förgått, stämningen hade blifvit allt lifigare och Johan, som nyss undsluppit sitt tvång, fördes med af den gemensamt herskande stämningen och var den gladaste bland de glade. Harmlost skämt och qvicka infall lågo ständigt på hans läppar; med glaset i hand hade han hållit ett högstämtdt tal till kamratkretsen om evig vänskap och sammanhållning; han hade äfven uppläst några qvicka versar, egnade åt de kredensande tärnorna, och detta hade inbragt honom flera kyssar och varma ögonkast af dem båda; det var ett sorl och ett glam utan all ända, och slutligen blef han sjelf buren af kamraterna, hvilka dymedelst ville visa sina vänskapliga känslor för honom.

Timmarna gled oemellertid raskt undan, supén var för en god stund sedan undanstökad och den sista bålen begärdes in. Derute var redan ljus dager och fåglarne qvittrade i trädgården, men ännu hade man härinne nedrullade gardiner och stearinljusen brunno matt i den tjocka cigarröken. Lisen, som suttit halfsofvande i ett soffhörn, reste sig, gnuggande sömnen ur ögonen, samt gick att servera det begärda.

— Hej, bröder! hvad säger ni om en lustfärd i dag! ropade med hes röst en af de unge männen. Det är ändå försent att gå hem och lägga sig, och i stället ta vi ut i det gröna. Flickorna följa med; det är Mariés frihetsdag och jag skall nog tala med källarmästaren, så att Lisen äfven får fritt; — en tur till skogsnabben i segelbåt skulle vara gudomligt.

— Hip! hurra! låt gå och skål för vår festarrangör! hördes flera stämmor.

— Nå, Johan, hvarför sitter du så tyst, frågade sexmästaren, är du ej med på förslaget?

— Nej, så gerna jag än ville, kan jag ej följa med, svarade denne. Vi ha mycket brådt med bokslutet och min principal tillsade mig särskildt att arbeta i dag, derfore måste jag nu aflägsna mig för att åtminstone få ett par timmar sömn innan jag går på kontoret.

— Fy tusan, att arbeta på en söndag, och det för en sådan snålvarg. Han gaf ej mer än ett hundra kronor i julklapp och har dessutom hållit dig som slaf hela året. Du vill väl ej låta dig kujoneras alldeles? Nu följer du vackert med och stör ej nöjet för oss, ty flickorna ha förklarat sig stanna hemma för så vidt du ej kommer med. Nå, du vill väl ej vara en kruka! Din frihet bör du åtminstone ega om söndagen.

Och Johan gaf efter för vännernas intalan, Lisen och Marie bådo honom så vackert och derjemte hade han inom sig förargat sig öfver söndagsarbetet. Han ville visa sin principal att han ej var en fullkomlig slaf, utan handlade någon gång på fri hand. Han skulle blott gå hem på sitt rum och kläda sig om samt hvila sig något litet; sedan skulle han möta vid båtbyggnen kl. 8. En nickning åt en hvar, en slängkyss åt flickorna och han aflägsnade sig, småleende åt kamraterna, som med höjda glas togo farväl af honom. »Drick ur ditt glas, se döden på dig väntar», hörde han deras röster just som han slöt dörren till efter sig.

Väl utkommen inandades han med välbehag den friska morgonluften, han lyfte af hatten samt lät den ljumma vinden kringflägta sina tinningar, det var som han vaknat ur en dvala, som om en tyngd fallit från hans bröst. För att snarast upphinna sin bostad tog han en genväg genom värdshusets trädgård; han tjusades af grönskan och blommornas doft och han kunde ej motstå begäret att för ett ögonblick hvila ut på en af sofforna vid den sandbeströdda stigen. På grässtråblad och blommor glittrade ännu daggperlor, fjärilarne hade redan börjat sin tysta dans, bin och andra insekter surrade från det ena blomstret till det andra, fåglarne qvittrade i trädens kronor och i det låga buskaget, allt var så fridfullt och tilltalande. Från det öppna fönstret i värdshuset trängde doft fram till honom ljudet af vännernas sorl, men han skakade på hufvudet till ett tecken af ovilja, och då nu i detsamma kyrkklockorna för första gången ringde på söndagsmorgonen och dess klang nådde honom, grep honom en underlig känsla, han tyckte sig vara snärjd i ett band som han förgäfvos sökte slita och han ville långt bort. Han tänkte på sitt löfte att deltaga i dagens utfärd och han önskade att ej hafva gifvit det; nu kunde han dock ej återkalla sitt ord, han ville ej utsätta sig för kamraternas spe, och han beslöt att för denna gång foga sig i hvad som öfverenskommit; han ville dock för en annan gång undvika deras nöjen. Missmodigare stämde genom tanken på kamraterna reste han sig upp och vandrade långsamt hemåt till sin bostad, fördjupande sig i tankar så att han ej märkte något af hvad som tilldrog sig rundt omkring honom. Mekaniskt steg han uppför den smala knarrande trappan som ledde till rummet; han hörde knappast helsningen af hans gamla fryntliga uppapperska, som förvånade sig öfver det hos honom ovanliga att han ej varit hemma under en hel natt, hans bädd stod ju orörd som han hade lemnat den qvällen förut o. s. v. Han satte sig liknöjd i den tarfliga soffan, han ville slumra in en timmas tid, för att något stärka sig efter nattvaket och för att glömma det missmod som beherskade honom. Men sömnen flydde

från hans ögon och tankarne stormade in på honom med all makt, han tog fast i skrifportföljen och bläddrade igenom den för att förströ sig, dock äfven nu fingro tankarne ej annan riktning, ty alltjemt syntes han beherskad af de intryck han erhöill i trädgården. I detsamma flög ett pappersblad ur portföljen ned på golvet och han böjde sig ned för att upptaga det. Men i detsamma darrade handen nervöst och några otydliga ord gingo öfver hans läppar. Han satte sig på nytt ifrigt betraktande det gulnade pappersbladet, derå var tecknad en förgätmigej, men vattenfärgerna hade affallit här och der. Ett drag af sorg hade lägrat sig öfver hans ungdomliga ansigte, men snart förbyttes detta i ett ljust skimmer, och han talade för sig sjelf, efter det han fört det gulnade pappersbladet till sina läppar: »du kära minne från min barndoms lyckliga dagar, hvems vink är det att du åter skulle falla i min hand? allt för länge har du varit undangömd och — glömd men hädanefter skall du blifva min talisman samt gifva mig en undervisning om den väg som jag alltjemt bör gå. Du är en helsning från *honom* och jag vill äfven följa det budskap som du talar till mig. Ej mera skall du gömmas eller glömmas, nej åt dig skall en hedersplats beredas och dagligen skall jag se dig, du lilla kära blomma. Han reste sig derpå upp samt gick med snabba steg fram och åter öfver golvet fortsättande sitt samtal med sig sjelf: I dag skulle jag således svika min pligt och följa med ut på nöjen i stället för att skynda till mina göromål — nej! det sker ej. De må kalla mig feg, de må gyckla med mig och begabba mina skrupler, det skall dock ej röra mig; jag skulle dock numera ej njuta någon af utflykten, hela dagen skulle jag fördystras af tanken att jag handlat orätt, att jag kanske förverkat den anställning som nu gifver mig mitt bröd. Klockan half tio skulle jag vara på kontoret, nå då vill jag dock försöka att sofva något dessförinnan, ty eljes blir jag allt för tung i hufvudet. — Han lade derpå varsamt den lilla teckningen bort under brefpressen på bordet samt lade sig påklädd på bädden och inom kort förkunnade de regelbundna andedragen att han insomnat hårdt. Solstrålarna lekte i breda strimmor med dammens små atomer och en af dessa strimmor belyste just nu Johans ansigte der han låg. Det tycktes som om han, fastän fjettrad af sömnen, dock vore vaken, ty kring hans mun låg ett godt leende och gång på gång öppnade sig hans läppar som om han velat tala. Omsider hördes äfven några ord från honom, öfver hans ansigte lade sig ett ljust drag af tillfredsställelse och han sade sakta: det var en vacker saga, den vill jag städe minnas!

Tik tak, tik tak knäppte vägguret i kontorslokalen sin afmätta gång då Johan satte sig vid pulpeten samt började ordna med sina göromål. Han kastade först en blick på uret för att se om han sofvit öfver sig, men finnande att han ännu hade några minuter kvar förän halftimman slog, vände han sig åter mot fönstret samt betraktade de många personer som gingo på gatan. De flesta af dessa ämnade bege sig i kyrkan, och ett starkt begär att få göra dem sällskap fick insteg hos honom. Den trefne arbetaren, klädd i helgdagsdrägt på bästa sätt pyntade samt följd af sin familj, principalen såväl som tjenaren, yngre såväl som äldre af båda könen, hade bortkastat arbetsveckans bekymmer samt vandrade till templet, och Johan skulle så gerna velat gått med, men han var ju bunden vid sina göromål och kunde ej komma undan. Just som han långsamt vände sig från fönstret mot pulpeten var det som om något magnetiskt åter drog hans blickar utåt gatan och han tog ett par steg ända bort till fönstret för att riktigt få se en ung flicka, som i sällskap med en äldre dam äfven befann sig på väg till kyrkan. Vid anblicken af den unga flickan kände Johan huru hans kinder öfvergötos med en varm rodnad och han skattade sig lycklig att ingen såg honom nu. Han hade ej sammanråkat med henne mera än en gång, och dessutom ett par gånger mött henne, men för hvarje gång sen dess hade hennes bild allt oftare kommit för honom, och hade hans hjerta dervid klappat i raskare takt. Han blickade efter henne tills dess hon vek af vid nästa gathörn, och han tyckte sig hafva bemärkt en flyktig rodnad på hennes kind, då hon vid en flyktig sidoblick upptäckt honom. Hennes ögon talade till honom ett liknande språk som hans enkla förgätmigej förut hade gjort och honom sjelf omedvetet hade i samma stund beredts en plats i hans hjerta för såväl den unga rodnande flickan med de talande ögonen som den blyga blomman som hon påminde om: det var en känsla på samma gång ljuf och allvarlig, och då han nu omsider fattade pennan för att börja sina göromål undslapp honom en suck som han sjelf förgäfves skulle försökt att tyda.

En timma skred undan och ännu var han alltjemt ensam på kontoret. Han kunde ej förstå hvarför principalen, som eljes var punktligheten sjelf, dröjde så, men omsider då klockan var nära tolf-talet hördes dennes fasta steg utanför dörren och han inträdde omedelbart derpå. Synbart öfverraskad af att finna sin bokhållare här, besvarade han vänligt Johans helsning, men tillade strax derpå: jag har dröjt något i dag emedan jag trodde mig ej finna eder här; en af edra vänner meddelade mig nemligen i dag på morgonen, då vi gemensamt råkadades i badet, att han och flera andra äfvensom ni ämnat eder ut på en segeltur i dag.

— Jag blef visserligen ombedd att vara med och jag hade äfven lofvat det, sade Johan försagd, men jag kom sedan dess till bättre insigt om mina pligter och följde fördenskull ej med. Jag skulle sändt dem återbud men jag hann ej.

— Jag uppskattar detta uppriktiga svar, och då jag hittills funnit mig tillfullo belåten med edert arbete vill jag från och med nästa månads början, och vi ha ju endast ett par dagar dit, öka eder lön. Men fortfor han afböjande Johans tacksägelse, ni tyckes ännu ej ha hört något om den sorgliga olyckan som drabbat sällskapet i hvars lag ni skulle varit?

— Nej, svarade Johan häpen, jag gick direkt från mitt rum och hit samt har ej hört något? Hvad har då skett?

— Jag känner ej riktigt förhållandet, men strax innan de landstego vid skogsrabben, lär en af dem i öfvermod sprungit upp på relingen, hvarvid båten kantrade och alla kommo i vattnet. Några fingo hjälp från land, andra höllo sig fast vid båten, men trenne drunknade.

Djupt rörd af den ledsamma tilldragelsen gick Johan hem till sig, der han snart fick bekräftelse på hvad som skett. I hans ögon ljöd ännu sången af den muntra vännen: »drick ur ditt glas, se döden på dig väntar» och sångaren hade den gången endast framhållit sin egen dystra profetia. Lisen, den vänliga skänkjungfrun, vid hvilken han delvis fäst sig, hade äfven drunknat och hennes frisöndag blef således hennes dödsdag. Det var verkliga dystra sorgebud som nådde honom, och ur stånd att förgäta hvad som skett tog han på nytt fram den enkla teckning som hos honom väckt beslutet att stanna hemma och sköta sina pligter. Han betraktade länge sin talisman som nu blifvit honom dubbelt dyrbar, och alla de tankar som kommo och gingo hos honom vid det tysta betraktandet af det kära barndomsminnet har pennan ej förmåga att teckna.

Nästa dag hängde på väggen öfver Johans säng en enkel ritning, en förgätmigej, inom glas och en vacker förgyld ram.

Och mången gjorde sedan anmärkning öfver den anspråkslösa blomman såsom allt för simpel till sin ram, men Johan svarade blott med en stum nick, och blomman fick alltjemt hänga kvar.

»Väldet och orättvisan har lyftat sitt hufvud; skola våra danske bröder stå ensamma i kampen mot förtryckaren, och skall han mätta sig af oskyldigt blod? Nej, och tusen gånger nej! Ned med

kolossen, död åt hvarje våldsmän! Upp till striden för den förtryckta rättvisan! — Så klungo många röster på denna sidan sundet, då broderlandet för ett par decennier sedan anfölls af sin rofgrige granne. Det gick en mäktig rörelse genom det svenska folket och i mångens bröst bodde en liflig åtrå att Svea borde deltaga i Danas försvarskrig. Emellertid bjöd politiken, att visligen låta svärdet hvila i ro i sin skida, men den känsla af deltagande och rättvis harm som en gång väckts, kvarbodde; isynnerhet bland de yngre voro sympatierna lifliga, och sammanträden höllos än här och än der för att diskutera frågan. Det var på ett dylikt möte, som de ord uttalades, hvilka ofvan nämnts, och de vunno ett allmänt bifall; rop om hämd hördes och då talaren tystnat uppsteg en annan som föreslog bildandet af en frivillig kår, då ej någon annan hjälp från Sverige var att förvänta. Detta var att taga saken från den fullt allvarliga sidan, och då nu derjemte teckningslista framlades afsvalnade entusiasmen betydligt. Många af dem, som ifrat för en skyndsam hjälp, togo nu och drogo sig undan, rädsla om eget skinn, men hos ett fåtal syntes förslaget just tillmötesgå hvad de hoppats, och de trängde sig fram till bordet för att anteckna sina namn. De voro, som sagdt, endast få, 7 stycken, men detta tal, som af ålder i folkets leder haft en viss betydelse, upplifvade deras känslor och med modigt sinne stodo de fast vid sitt beslut. Längst nere i rummet hördes åtskilliga låga stämmor, dels talande om »det vackra beslutet» och dels om »det rent vansinniga deri». Men våra hjeltar läto talet gå helt förbi sig och tänkte endast på att snarast möjligt få uppställa sig i sina bröders, de danske krigarnes led.

Bland dem som tecknat sina namn var Johan en. Hvad som förmått honom till detta steg, kunde han ej sjelf afgöra, men då han hörde uppmaningen hade en obetvinglig makt drifvit honom fram att fatta pennan, och nu stod äfven hans namn der, — ett af de första. Och dervid var det som om en tyngd fallit från hans bröst. Han kände sig som en fri man, han kunde följa den bana, dit hans håg drog honom, i kampen för det rätta och sanna. Allt för länge hade han varit bunden vid kontorspulpeten, bråkande med dessa eviga och själsdödande siffror, från morgon och till senaste qvällen, och till hans öron hade endast nått bruset af de märkliga händelser, som timade derute i den verld, från hvilken han hittills varit afstängd. Det var djerfva vyer, reminiscenser från barndomens drömmar, som kommo för hans sinne, och han lät sig hänföras deraf. Det låg deri någonting så mäktigt tjusande och han drömde på nytt, hägringarna kommo och gingo och han smålog deråt. Läsaren småler måhända äfven öfver den unge mannens fantasier, men för ett friskt och oförderfvadt sinne ligger, vid fem

och tjuo år, ännu något af lifvets rosenskimmer kvar, och detta skimrar ej allenast — det värmer!

Han satt åter på den nötta soffan i sitt lilla rum, med armen stödd mot soffstyret och pannan hvilande mot handen, samt tänkte öfver det steg han tagit. Den nyktra verkligheten hade delvis åter fått makt med honom. Hvarje sak, hvarje handling kan ju ses från tvenne sidor, och båda äro icke alltid lika ljusa. Han hade för en kort stund talat med sin principal och denne hade äfven nämt något om »rent vansinne», om »förspillandet af ett tryggadt bröd» och om »betänketid» o. s. v. I principalens yttrande hade legat mycket sanning; men dock, hvad skulle vår hjelte väl kunna göra? Skulle han kunna handla på annat sätt än han gjort? Det försiggick en strid inom honom, men han utgick som segrare ur samma. Han reste sig upp, beslutsamhet låg preglad i hans anletsdrag, och han sade för sig sjelf: Nej, mitt beslut kan ej rubbas; tärningen är kastad och jag måste följa mitt öde. Många band är det ej som hålla mig kvar här, de ha så småningom slitits, det ena efter det andra, illusionerna ha ramlat och jag har knappast mer än en kvar, och det är egandet af *henne*. Om jag ändå finge tillfälle eller egde mod nog att tala med henne, men de få gångerna som jag råkat henne, har det varit som om tungan suttit fastlådad vid min gom, och *hon* har äfven varit så tyst vid dessa tillfällen. Men nu kan jag icke tåga längre, jag måste säga henne allt hvad som på senaste tiden på en gång både glädt och plågat mig; hvem vet hvad som kan drabba mig, kanske döden, men innan den förstummat mig vill jag dock ha talat med henne — nej! icke talat utan skrifvit, ty tungan skulle väl nu som förr neka mig sin tjänst.

Han satte sig vid det lilla bordet och började skriva ett bref, hvilket tycktes gifva i gengäld hvad som förr muntligen brustit honom. Hvad innehöll det? Fråga det unga älskande hjertat, fråga den himlaburna poesien, fråga morgonrodnadens glöd! innehöll drömmar som endast en gång hägra för sinnet, aningar, renhet, som blott en gång genombäfva hjertat.

De få tillhörigheterna voro snart nedpackade, kofferten var fylld och locket skulle tillåsas. Ännu en pröfvande blick kring det lilla rummet, ifall någon sak skulle vara glömd. Hastigt tog Johan ett steg bort till sängen samt nedtog en på väggen hängande liten tafva. Ej skall du glömmas, du min endaste rikedom, sade han och tryckte, en kyss på glaset; du skall för beständigt följa mig, du är ju min talisman, du lilla kära blomma. Han lossade härvid försigtigt pappskifvan ifrån tafvans ram samt uttog den derinnanför varande planschen, hvilken han å nyo kysste och derefter lade i sin plånbok, hvilken han efter ännu en pröfvande blick igenslöt. Teck-

ningen var en i simpla vattenfärger målad förgätmigej. Ramen dertill lades i kofferten och locket slöts hastigt igen, ty nu hördes i den smala trappan de slamrande stegen af ett stadsbud, som skulle föra Johans få tillhörigheter ned till ångbåten. Ett farväl till rummet, en handtryckning med en sedel till den hjertvänliga gamla uppasserskan, som snyftande torkade sina ögon med det grofva förklädet, och så stängdes dörren till det rum, hvilket Johan under en följd af år bebott och som han nu med en viss saknad lemnade.

Å hamnbryggan vid Helsingborg var denna dag mycken rörelse, ehuru vädret var allt annat än gynnsamt, ty ett stridt regn föll. Ryktet om, att ett halft tjogtal frivilliga i danska kriget skulle denna dag med ångaren Hamlet öfverföras till Helsingör, hade lockat dels vänner och anhöriga till de unge männen, och dels skådelystna i öfrigt. Nere vid kajen rådde nära nog trängsel der ångaren låg utstötande mörka rökmoln samt maskinen darrande af upphettning. Det berättades, att några officerare från garnisonen i Helsingör rest öfver för att mottaga sina svenska vänner, och en hvar af åskådardarne sökte tränga sig till för att på närmaste håll betrakta »våg-halsarne», som de frivilliga benämndes. Nu blef det rörelse i folkmassan; först kom en del bagage ombord, såsom några koffertar o. s. v., och kort derpå syntes den lilla truppen, följd af några intimare vänner, som skulle följa med öfver sundet. Då den kom i närheten af ångbåten, hvilken smyckats på festligaste sätt med flaggor och standarter, uppstämde den sången: »Det är ett yndigt land», men hvilken dock öfverröstades af hurraropen från folkmassan.

Ringklockan på Hamlet ljöd och skofvelhjulen arbetade emellanåt. Trängseln blef nu som störst, ty alla ville trycka de frivilliges händer till ett kanske sista farväl. Antingen man nu kände de unge männen eller ej, hade dock deras beslut väckt allmänna sympatier, och fördenskuil strömmade äfven hopen till.

Johan hade redan gått ombord samt stod vid relingen på fördäck, blickande på det rörliga lifvet på kajen. Han tycktes dock ej synnerligen fästa sig dervid, tills plötsligen ett bekant ansigte tilldrog sig hans uppmärksamhet. Detta ansigte tillhörde en ung flicka, hvilken, insvept i en regnkappa samt skyddad af ett paraply, äfven infunnit sig för att åse de frivilliges affärd. Som om han blifvit vidrörd af en elektrisk gnista, skyndade Johan åter i land samt trängde sig fram till den unga flickan, hvilken djupt rodnande mottog hans helsning. Ni här, stammade han, jag trodde ej att jag skulle få se er innan vår afresa. — Jo, jag ville . . . jag önskade . . . orden bortdago på hennes tunga, hon afbröts äfven af kommandorop från ångbåten om landgångens indragande. Johan fick endast tid att hårdt trycka hennes hand samt hviskande säga: Jag har haft

djerfheten sända er ett bref på posten; haf godheten genomläs det, och tänk sen någon gång på den man, som i denna skrifvelse vågat tolka en af sina djerfvaste drömmar. Och nu farväll! Ni får väl kanske någon gång framdeles höra något från Svenskman, ty under detta namn har jag låtit inskrifva mig som frivillig, — om ej, så vare dock gud med oss båda!

Under tiden Johan talade, hade hans tillbedda stått med nedslagna ögon, och sjelf hade han knappast vågat blicka på henne. Nu märkte han dock huru tvänne tårar långsamt banade sig väg nedför hennes kinder, och på honom verkade denna syn med förunderlig makt. De ord, som hittills varit bundna på hans tunga, löstes nu: «Jag älskar er, sade han med darrande stämma, o, säg om ni hyser samma känsla för mig, och jag blir den lyckligaste af alla dödliga. Ni gråter; gråt ej, vi ses åter!» — Hennes läppar rörde sig, men något svar kunde Johan ej höra. — Han måste nu skynda ombord, ty ångbåten lade redan ifrån. Ifriga hurrarop höjdes och ombord uppstämades «Vårt land», i hvilken sång flertalet deltog. Ångbåten gled sakta utur hamnen och ömsesidiga viftningar skedde. Längst syntes dock en ung dam sända sin afskedshelsning och hvem denna dam var trodde sig Johan bäst veta, ty han besvarade viftningen så länge han kunde se en skynt af henne. Men vädret var dimmigt och regnigt och Helsingborg sjönk snart i orediga konturer. Inom kort framskyntade äfven Helsingör, och från Kronoborg dånade nu kanonerna en välkomsthelsning till de unga svenskarne.

I Danmarks hufvudstad rådde en ofantlig brådska; truppkårer utrustades och afgingo till krigsskådeplatsen. Utrustningen var dock i många fall knapphändig och isynnerhet den inkallade reserven blef tarfligt försynad; men, ehuru klander höjde sig mot myndigheterna, bar dock det storslagna danska folket sin olycksdag med lugn och värdighet, offervilligheten sträckte sig till det yttersta, utan att ett knot hördes. Den första träffningen vid Mysunde hade skett, och underrättelsen om, att den fåtaliga danska styrkan måst vika för öfvermakten, nådde snart Köpenhamn. Sorgligaste intrycket häraf gjorde dock meddelandet, att striden säkerligen fått en annan utgång eller åtminstone ett vida kraftigare motstånd kunnat lemnas, om den uppbådade reserven hunnit beväpnas så, att den kunnat uppträda aktivt. — Emellertid påskyndades rustningarna med all kraft; i kronans verkstäder och förråd arbetades dag och natt. Äfven till enskilda familjer spred sig denna feberaktiga ifver: klädespersedlar, förband, charpi, m. m. förfärdigades här, en hvar ville offra sin gåfva på fäderneslandets altare. Med de hjälptrupper, som nu afgingo, följde äfven de svenska frivilliga, samt fingo snart deltaga i stridens fasor.

Blod hade flutit och flöt ständigt för hvarje dag; trots många vackra bevis på personlig tapperhet, måste den svaga danska hären vika öfverallt. Det var en sorglig kamp, och i sina detaljer liknande finska kriget 1808; bland trupperna spred sig missnöje och ett tal om förräderi gick från man till man. Hoppet om slutlig seger hade dock ej helt bortdött, ty så länge Dyppel var i danskarnes händer, hämmades fiendens operationer och den mångdubbla öfvermakten kunde ej så förhärjande vältra sig öfver landet, dessutom splittrades hans krafter, så att den lilla danska armén derigenom hade större utsigt till framgång. Men äfven denna hoppets stjärna skulle sjunka i blod, och med detsamma segren för beständigt ryckas ur danskarnes händer.

Allt tätare ryckte belägringskedjan kring Dyppel, fiendens skyttegrafvar uppkastades med allt större djerfhet och allt mera förhärjande blef elden derifrån. Fästningsverken besvarade stundom fiendens skott, men sökte mest genom utfall fördrifva de belägrande, hvilka utfall dock tillbakaslogos med stora, ömsesidiga förluster. Dock lyckades man delvis förstöra fiendens förskansningar, men nästa natt voro nya dylika uppförda på ännu närmare håll, och en stormning kunde väntas hvilken stund som helst.

Bland manskapet i det kompani, som kommenderats till bevakning och försvar af första redutten i sydvestra hörnet af fästningen, finna vi äfven våra svenska vänner. De jemte andra frivilliga, ett fåtal finnar, norrmän, fransmän och polackar, utgjorde en liten trupp för sig, under befäl af den unge, tappre löjtnant B. — Johan, som genom sitt mod och andra framstående egenskaper blifvit befordrad till dennes närmaste man, och derjemte tillvunnit sig alla sina kamraters tillgifvenhet samt sitt befäls aktning och förtroende, var den dag, som vi nu vidröra, jourhafvande för den vaktafdelning, som fått sin postering längs ute å redutten. I fiendens läger hade denna dag och äfven föregående natt rådt en bemerkansvärd liffighet, tydande på ett förestående anfall, men man hade dock ej lyckats utkunskapa fiendens planer. Öfverst på vallens krön lågo vakterna och sökte skydd på bästa sätt mot tyskarnes kulor, ty så fort någon syntes uppe på vällen, riktades strax ditåt hundradetals skott; kulorna hveno ständigt sin hemska musik och danskarne räknade redan flera sårade och lemlästade. Dessemellan hördes dofvare knallar, och fräsande granater och bomber kommo i kretsågar samt exploderade mot kasematthvalfven, spridande olyckor rundt om. Strax inunder vällen lågo soldaternas träbaracker, men dessa hade under de senaste dagarne ej användts, emedan man ej deri kunde skydda sig för de exploderande bomberna. Man undgick dem bäst ute i det fria, genom att kasta sig på marken, då knallen af ett skott hördes från

fiendens förskansningar, hvarvid vanligen den på vallen posterade soldaten ropade «dækk» till tecken åt kamraterna att bomben kom, och att de skulle lägga sig ned. Bomb- och kulregnet började emellertid att blifva allt tätare och Johan, orolig för sitt folk, klättrade upp till posten på den branta glacisen, för att bättre kunna taga fiendens åtgärder i betraktande. Han blef dock genast bemärkt och kulorna började hvina kring hans öron, hvarför han lät aflossa några drufskott, som tillbakadrefvo den längst framskjutna tiraljörkedjan, så att han mera ostörd kunde fortsätta sina observationer. Medan han så var sysselsatt, kände han någon fatta sig vid fötterna, och vid det han blickade sig tillbaka upptäckte han löjtnant B., som gaf ett tecken åt honom att han skulle komma ned, ty han önskade ett samtal. Att tala med hvarandra på något afstånd, var numera omöjligt, ty kanondundret och gevärssmattrandet såväl från fästningen som från fiendesidan borttog allt annat ljud. Emellertid gick Johan ned till sin vän och meddelade honom sina iakttagelser samt sin förmening om ett snart förestående anfall.

— Ja, visserligen äro vi hårdt inneslutna, sade löjtnant B., men dock ej värre, än att ett postbud förmådde komma hit från sjösidan i går natt. Karlen lär medföra order att fästningen skall hålla sig så länge än en vall eller grushög är kvar; han hade äfven en hel packe bref med sig, deribland några till oss svenskar, och se här ett till dig.

Johan mottog dröjande brevet, sägande för sig sjelf: huru har detta bref funnit hit, hvem vet att jag är här eller hvem tänker på mig?

— Utanskriften synes vara af qvinnohand, och du har väl der hemma tjusat till någon näpen flicka, som sörjer sig i hjel öfver din bortovaro och nu sänder dig kärleksutgjutelser, lika varma som tyskarnes kulor, skämtade B.

Johan svarade ej derpå, han betraktade utanskriften samt hängaf sig för ett ögonblick åt den lockande tanken, att brevet möjligen vore från *henne*. Men nej! huru skulle väl hon känna hans adress — någon annan måste det vara. Han öppnade varsamt kuvertet och uttog derur ett papper, på hvilket var fästad en pressad förgätmigej. Det var allt. En förgätmigej, sade han för sig sjelf, från hvem är den, eller hvem känner så till mitt föregående lif, att den fästat sig vid den förkärlek eller de intressen, som gjort denna blomma till min talisman! Kan det väl vara *hon*? Men hvem det än må vara, — dig, lilla blomma, vill jag gömma, och jag vill tro att du är ett godt tecken, som bringar lycka åt mig!

— Du känner således ingen i Sverige, som intresserar sig för dig, gycklade på nytt löjtnant B., åh, hvad jag beklagar dig, min

stackars vän — men, besynnerligt, att du ändå får förgätmigej i bref; det der måste vara feltag, den blomman är bestämdt egnad åt mig eller någon annan «svensk man», och det är således ditt antagna namn som föranledt felsändningen. Men kom nu och tag ett glas med, det kan väl behövas, ty det är tusan så kallt i dag.

— Ja, men det artar sig att blifva hett sedan.

— Tror du! Nåja! någon gång skola väl tyskarne på allvar begynna. En skål då för den blifvande svärdsdansen, men främst en skål för våra trogna svenska flickor.

Löjtnant B. räckte härvid sin fältflaska åt Johan, som dock ej hann lyfta den till munnen, ty i detsamma hördes larmtrummorna, signaler och kommandorop ljödo, och en hvar måste skynda till sin post, ty tyskarne beredde sig att storma en nyss skjuten bresch. Johan och hans vän störtade åstad att ordna sina män, som rusat in i barackerna efter sina vapen, och kommo nu i språngmarsch åter. Ett plötsligt hvimmel och då uppstod nu; de tyska skjutvapnen spelade immerfort, besvarade från fästningens kanoner och besättningens handgevär, kulorna hveno tätt, granater och bomber exploderade och ambulansbetjeningen samt läkarne hade redan styft arbete. Fiendens kolonner ryckte fram öfver sina skansar samt störtade i häftigaste fart till stormning, och kanondundret tilltog ännu mera. De danska kulorna nedmejade fienden i långa rader och gjorde betänkliga luckor i hans anfallsbrigader, dock utan att kunna tillbakadrifva honom. Trots allt tappert motstånd bestogs vallarne och ett blodigt arbete begynte. Johan och löjtnant B. kämpade sida vid sida, men plötsligen vacklade den senare och föll; blod framsipprade på hans läppar, och då Johan skyndade till, var hans vän redan döende; en kula hade träffat hans bröst. Johan gaf ett tecken till tvänne soldater att bära undan den döende, samt vände åter till de sina, hvilka höllo på att öfvermannas. Ett häftigt fräsande ljud, hvilket borttog för ett ögonblick vapnens dån, förmådde honom att se sig tillbaka, han hörde derpå en skarp knall samt tyckte sig i ett haf af eld; han förnam en stickande känsla i bröst och ansigte, derefter mörknade det för hans ögon och han förlorade sansen.

Dana hade böjdt sitt hufvud. Sundets drottning var klädd i sorgdrägt, hon sörjde sina söners död. Många af dem, hvilka dragit ut att försvara en älskad fosterjord kommo ej mer tillbaka, och i hvilket tillstånd återvände ej många andra? Stympade, förstörda och

endast skuggor af hvad de fordom voro. Det var mörka tunga dagar som nu gingo fram, tryckande och kylande som fjellens laviner, men derunder spirade dock den ädla kraft och det sanna mod, som hos ett ädelt folk blomstrar skönast under olyckans dagar. Så mycken offervillighet, så mycken verklig storhet tedde sig, och visserligen böjd men ej krossad bar Dana den mörka tid, som inbrutit.

Till Köpenhamn ankommo dagligen tåg af sårade krigare, och de offentliga sjukhusen voro för längesen fyllda. Provisoriska vårdanstalter måste inrättas och enskilda familjer utbjödo alltjemt sina bostäder kostnadsfritt för detta ändamål. Men ej allenast upplätos lokaler — icke dermed upphörde offervilligheten — utan många af Danmarks kvinnor, såväl från hufvudstaden som från landet tjenstgjorde som sjukvårdarinnor, och säkert är att utan denna storslagna hjälp skulle mängden sårad dött af vanvård, ty ordinarie läkare, och sjukhuspersonal hann ej på långt när till.

I en af Köpenhamns gator, längst ute mot «Slukefter» finna vi inrättad en dylik provisorisk sjukvårdsanstalt. Utantör på gatan var lagd halm, bark och sand, för att dämpa ljudet af vagnars rassel, så att ej något störande buller inträngde till de sårade. Genom en gallerport kom man in i en luftig och hög korridor, hvarest ett par vaktmästare mottogo anmälningar samt meddelade upplysningar åt de många, som här dagligen efterfrågade befinnandet hos någon anhörig eller vän. Derjemte fans här en stor anslagstafla med skriftliga underrättelser om dem som här åtnjöto vård, vid hvilken tid de anlände, hvarifrån de voro, samt korta anmärkningar öfver deras tillstånd och dylikt. Framför denna anslagstafla trängdes dagligen en stor mängd, från kl. 8 om mornarne då portarne öppnades samt till kl. 8 på kvällarne då desamma stängdes. Det var en brokig skara som samlades här, dock mest kvinnor, från den högborna adelsdamen ända ned till den tarfliga sömmerskan eller tjenstflickan, men alla hade de samma intresse; alla följde med ängsliga blickar den kolumn som upptogs under rubriken «den Syges tilstaand». Huru klarnade ej anletsdragen vid det lilla hoppgifvande ordet «Bedre»; eller huru smärtsamt greps ej här månget älskande hjerta vid åsynen af ett betydelsefullt kors med angifvande af dato och timplag. — Huru många trötta fjät hade ej vandrats, huru mycken oro, huru många ängsliga blickar på denna anslagstafla för att dock ändtligen få se detta lilla kors. — Men äfven här visade sig resignationen; en förstulen tår, ett svagt utrop var kanske det enda tecknet till hvad ett älskande hjerta led.

Till denna plats fördes äfven i mängd kläder, mat, blommor, bref samt tusende andra saker, som från anhöriga eller vänner lemnades för att gläda dem hvilka för sitt fosterland lemnat den dyr-

baraste af alla gärder. Här väntade man tåligt i timvis för att några ögonblick få tala med den jourhafvande läkaren för att af honom få tillåtelse besöka någon af patienterna, och motsåg sedan med kufvad otålighet den timma då ett dylikt samtal tilläts.

Bland de många andra som stannat framför omnämnda anslags-tafla var äfven en äldre och en yngre mörklädd dam. De voro båda svenskor, hvilket lätt hördes af deras uttal. — Här skall *han* således finnas, enligt hvad man sade oss å sjukvårdskomitens byrå, och hans namn skall finnas på den svarta taflan, sade den yngre och sökte tränga sig fram genom mängden. En tidningsreporter som äfven infunnit sig för att taga notiser om de sårades befinnande, frågade artigt främlingarna hvem de sökte och på deras svar att en svensk frivillig skulle ligga här under läkarevård, inföll han: ja, här ligga fyra svenskar; de voro eljes fem, men en har dött i dag kl. 5 på morgonen.» Vid denna underrättelse lade sig en dödlig blekhet öfver den unga flickans ansigte, hon darrade märkbart samt grep den äldre damen krampaktigt i armen för att ej falla omkull. Lugna dig mitt barn, hördes den äldres stämma, det är ju ej sagt att det är *han* som dött. Jo, mamma, jag har allt sedan jag läste hans namn bland de sårade varit så ängslig och jag har stundligen fruktat att komma för sent; o gud! att det ändock skulle blifva så! Den unge dansken, som medlidsamt betraktat de båda kvinnorna frågade efter den sårades namn. Han heter Svenskman blef svaret. Derpå trängde sig reportern fram till taflan och genomögnade uppmärksamt de derå stående namnen. Svenskman är icke död, upplyset han derpå, det står tvärtom ett «Bedre» i anmärkningskolumnen. — Som om nytt lif ingjutits i den unga qvinnan vid dessa ord trängde hon fram med stor otålighet för att sjelf öfvertyga sig om att hon ännu kunde hoppas — och man lemnade äfven villigt rum för henne. De flesta som samlats här hade någon anförvandt eller kär vän att efterfråga, och de respekterade derföre hvarandras bekymmer. Snart hade hon äfven funnit det sökta namnet och en lättnadens suck gick öfver hennes läppar. Hon läste de få orden flera gånger och för något af de andra namnen, som stodo å samma lista hade hon ej öga. Det måste vara han, ingen annan kan hafva samma namn, sade hon för sig sjelf, men nu måste jag skynda till honom, för att om möjligt bereda honom någon lindring i hans plågor. Men männe han skall ännu minnas mig, återtog hon dröjande, kanske hans bref och hans ord ej voro ärligt menade, men nej! jag kan ej fatta, vill ej förstå att falskhet varit hos honom. Plötsligen togo hennes tankar annan riktning, hon böjde sitt hufvud liksom eftersinnande, en lätt rysning skakade hennes kropp och hon fortsatte sin tysta monolog: Männe han är mycket lemlästad eller

oigenkänlig? nej, nej, jag vill ej tänka derpå; ödet kan väl ej hafva varit så grymt emot mig och honom, nej det är ej möjligt, men jag måste hafva visshet om den än är aldrig så förkrossande.

Någon stund senare finna vi de tvenne qvinnorna, jemte flera andra i den jourhafvande läkarens väntrum för att få ett samtal och att begära tillåtelse att besöka de sårade. Det dröjde ej länge förrän läkaren infann sig, och en hvar sökte nu ifrigt att få tala några ord med honom; hans tid var så upptagen att han ej kunde länge qvardröja. Emellertid hade han vänligt men kort besvarat de besökandes frågor och nu voro endast de båda qvinnorna kvar. Att de voro svenskor hade han redan hört och han frågade därför deltagande om det var någon af deras sårade landsmän de sökte. Vid deras jakande svar och anhållan om att få veta den sjukets tillstånd samt att få besöka honom slog läkaren upp journalen öfver de sårade, som voro under hans vård, och genomletade tyst de många namnen och anmärkningarna. Ändtligen efter en stunds pinsam tystnad läste han: «Sjuksängen N:o 42, Kornett Svenskman från Sverige, sårad vid Dyppel, granatskärfva i bröstet, ena armen afslagen, synen skadad».

Vid åhörandet häraf pressades ett halfqväfdt rop fram öfver den yngre qvinnans läppar, och hon famlade efter ett stöd.

Kunna vi få besöka honom? frågade ängsligt den äldre qvinnan på nytt.

För så vidt att han ej oroas af er närvaro, svarade den medlidsamme äskulapisonen, vill jag ej förmena att ni återser honom; men främst får han ej väckas ur den sömn i hvilken han fallit. I tre hela dygn har han ej njutit någon sömn och jag fruktade för att hans hjerna angripits, men nu har jag åter hopp om honom, förut-satt att ingenting störande inträffar, som förvärrar hans tillstånd. Hans skador i öfrigt läkas nog, men huru det sedan går med hans ögon är ännu omöjligt att afgöra.

Härpå gaf läkaren qvinnorna en inträdesbiljett å utsatt tid några timmar senare, men med upprepad förmaning att ifall den sårade vid deras besök ännu sof, ej störa hans sömn.

De lofvade detta, samt lemnade derpå läkaren, hvilken på nytt företog sin rond bland de många, som af hans hand och vård vändade lindring och hopp.

Att inträda i en sjuksal gör alltid ett egendomligt smärtsamt intryck, och ännu mera förstärkt blir denna känsla, om besöket gäller de herbergen dit man samlat krigets offer. Nyss så hoppfulla, sitt fosterlands, sin familjs, sina anhörigas säkra stöd, ligga de nu här, brutna och förstörda, oftast endast väntande tröst af döden.

Kriget är ett oting för hvilket språket saknar tillräckligt starka uttryck; det lössläpper alla lidelser och ställer människan långt under djuren. — Det är en ovärdig lek med människolif, till hvilken ingen eger rätt, hvarken den enskilde eller samhällena. Att vilja tala om humanitet så länge krigen, af hvad slag de än må vara, högt förklaras som berättigade, om de ock fördömas af det allmänna rättsmedvetandet, är detsamma som att tala om sommarsol bland evig is och snö.]

Och så föras massor ihop för att tillintetgöra hvarandra, och tacksägelsegudstjenster hållas för vunna segrar, hvilka dock i sig sjelfva ej äro annat än sorgliga nederlag, djefvulska hån öfver allt hvad mensklighet heter. Och dessa staternas styresmän, dessa härförare, som sända tusental till dödens möte, medan de sjelfva visliga hålla sig undan, prisa sedan livvets herre för det elände, för den nöd och sorg, som till följd af de lössläppta lidelserna, spridits kring land och rike. Om något borde betraktas som hädelser mot den allgode, är det dessa segerbulletiner, som i allmänhet så likgiltigt nedskrifvas. «Vår förlust var endast ett fåtal sårade och döde», är en stående fras, som ofta återkommer. Men var ej detta fåtal äfven människor? Hade de männe ej föräldrar eller syskon, som vid dem fästat sitt framtidshopp, eller rycktes ej från en arm maka eller barn det enda stödet! Huru mången ljuf förhoppning förintades väl ej med detta «fåtal» döde; huru mångt hjerta brast väl ej vid segerjublet? Och detta «fåtal» sårade! — Betrakta det å ambulansen, hör de armas qvidande, deras förtviflan, deras längtan efter de sina och vård af kära vänliga händer; se deras dystra resignation, deras lidande till både kropp och själ och du skall förstå hvad en segerbulletin innebär, du skall förstå att den seger som välsignats är en förbannelse.

I de ganska höga och ljusa rummen gingo sjukvårderskorna med tysta steg, och allt buller var här strängeligen förbjudet. De enda ljud som hördes voro de sårades enstaka qvidande, eller det tysta samtalet med någon eller några, som af läkaren erhållit tillåtelse att göra ett kortare besök.

Längst borta vid ena fönstret stod en af sjuksångarne och bredvid samma återfinna vi de båda mörklädda qvinnorna, om hvilka vi förut talat. Den person, som låg här hade öfre delen af hufvudet insvept i en bindel hvilken endast lemnade en mindre del af ansigtet fritt; kring ena armen och bröstet låg äfven ett starkt förband. Den sårade tycktes vara försänkt i en ganska lugn sömn, hvilken dock stundom afbröts af en orolig spritning. Båda qvinnorna sutto lyssnande till hans andedrägt, samt voro inbegripna i ett tyst

samtal, hvilket dock esomoftast upphörde, medan att blickarne bekymrade hvilade på den sofvande.

— Tror du mamma att han åter kan komma sig? frågade den yngsta af kvinnorna och öfver hennes bleka ansigte låg ett drag af bekymmer.

— Vi få hoppas det bästa, mitt kära barn, ljöd den äldres röst. Läkaren hyste ju godt hopp om honom och betraktade hans sömn som ett säkert tecken till vederfående.

— Men läkaren kan ju så lätt feltaga sig — och sedan — blind, blind . . .

Den unga qvinnans tal blef afbrutet genom några ord af den sårade; han hade obemärkt vaknat, hans öra hade uppfattat sina landsmäns språk och han frågade sakta: hvem är det som talar här?

De båda kvinnorna vexlade en hastig blick med hvarandra, och den äldre svarade: Vi äro främlingar, som kommit hit för att söka anhöriga.

— Anhöriga: återtog den sårade långsamt, lycklig den som eger en anhörig, en vänlig vårdande hand, — jag eger ingen — ingen. Men jag tyckte mig höra ännu en röst!

Det var jag som talade då, sade den unga qvinnan tyst och hon lät sin hand nervöst glida öfver bindeln kring den sårades hufvud.

Vid ljudet af denna röst och vidrörandet af denna hand var det som om den sårade blifvit berörd af en elektrisk gnista och häftigt sökte han att resa sig upp, hvilket föranledde att en af sjukvårderskorna skyndade till för att lugna honom, samt allvarligt tillsade att förhålla sig stilla ifall ett samtal skulle få ega rum.

— Ja, ja, jag vill vara lugn, svarade han, men tala, tala om igen, och hans friska hand sökte samt knöt sig krampaktigt om den unga qvinnans hand.

— Stilla Johan, det gäller ditt lif, hviskade den unga qvinnan och böjde sig ned öfver honom — för himlens skull var ej så orolig, du gör mig eljes så ängslig, det är jag, det är Linda som kommit hit för att vårda dig.

— Linda, jag kände din röst ibland tusen, och du har sökt upp mig — du älskar mig således — o gud hvad jag är lycklig!

— Men lofva mig nu endast att vara lugn, ty annars måste jag lemna dig.

— Nej, nej, du får ej gå åter ifrån mig, jag vill försöka att lugna mig, men jag är så öfverlycklig, — och han grep härvid ännu fastare tag om hennes hand; han fruktade att åter förlora den skatt han funnit. Jag har lidit mycket, fortsatte han, men har funnit mitt

lidande ringa, ty jag har ständigt tänkt på dig. Säg mig, var det du som sände mig ett bref innehållande en förgätmigej? jag anar att det var du; säg!

Den sårade sänkte sin röst till en knappast hörbar hviskning, han mattades af samtalet och sjukvårderskan, som befann sig i närheten samt märkte patientens öfveranstängning lät sitt öga miss-tänksamt hvila på de samtalande. Emellertid då den sårade nu tystnat och endast den unga qvinnan talade finga de ännu lof att vara samman.

Du frågar efter blomman! — ja! det var jag som sände dig den. Jag hade genom din förra uppapperska hört att du hyste en stor förkärlek för dessa blommor och då jag ej kände din adress och således ej visste om min skrifvelse kom i rätta händer sände jag endast denna blomma — den skulle påminna dig om mig. Sedan dess har jag ej fått något svar, men har jag med ständig ängslan följt den i tidningarna intagna listan öfver döde, sårade och saknade, och fann slutligen äfven ditt namn der. Mina böner och tårar kunde ej min mor motstå utan ledsagade mig hit och nu ha vi gudi lof funnit dig. Men huru smärtsamt dock att återse dig i detta tillstånd; läkaren gaf dock godt hopp om tillfrisknande men ack! din syn; måtte blott äfven den kunna räddas. — Vi skola emellertid hoppas det bästa — bibehåll nu blott ditt lugn, så att du ej genom oron förvärrar ditt tillstånd; vi skola dagligen besöka dig, och du skall ju tåligt vänta den timman då vi få lof att se om dig. Jag vill nu gå och tala med ögonläkaren — han *måste* rädda din syn. Himlen skall höra mina böner: men Johan skall åter blifva frisk den stygga bindeln skall falla inom kort och allt skall blifva så ljust och godt.

Med andlös tystnad lyssnade den sårade till den kära stämman, som talade så förtröstansfullt; ingenting fick gå förloradt af hvad som sades, ty hvarje ord inflödade honom styrka och mod.

Men nu tillkännagaf sjuksköterskan att tiden för samtalet var förliden och att patienten måste lemnas i ro. — De båda qvinnorna måste därför aflägsna sig, sedan de först ånyo tryckt hans hand samt intalat honom mod och förhoppning. Med mildt våld måste Linda lösa sin hand ur hans; han lyssnade begärligt till ljudet af fotstegen, och då det ej mera hördes, lade sig ett lyckligt leende på hans läppar och han hviskade: »Om du ock vandrade i en mörk dal, vill jag vara ditt ljus och ditt stöd».

Långsamt gick tiden undan, men den gick dock; ej flera namn tillskrefvos på den svarta anslagstaffan, ty fred var sluten, men en fred, sådan som blott dikteras af våldet mot den svagare parten. Det var en dyrköpt fred, en fred som betaltes med blod och tårar,

för hvilkas utplånande sekler behöfva åtgå. De sorgliga minnesvårdarne, ambulanserna, försvunno väl ganska snart, de låga kullarne öfver Danas fallne söner skulle afven sjunka och utjemnas samt tiden läka de svidande såren hos de kvarlevande, men ett kunde ej utjemnas utan står kvar hos generationer, det är minnet af våldets seger, och detta minne skall ständigt ropa hämd. Men om nu ej några namn vidare fördes på anslagslistan, så fyllades den i dess ställe med kors, och hvilken betydelse dessa hade förstod man lätt af de tårar, som dervid ur mångens öga frampressades, af de sorgens och qvalens suckar, som här götos. — Men, som sagdt, tiden gick framåt, nya intryck kommo och — ingenting kan blifva beständigt för de äflande människobarnen, och det är ju väl så. Lyckan kan ej blomstra beständigt, men sorgen lyder ock samma lag, äfven den måste bytas. Nya föremål, nya intressen, är den lösen som stälts; nya hägringar locka, och under stråfvandet att förvandla dessa till verklighet, lidas nya nederlag; om en ljuspunkt har uppnåtts, så möter endast mörker på ett annat ställe; glädje här, sorg der — det är mensklighetens böljeslag. Hvem räknar väl individerna i det stora världshvilet? Enskildheterna kunna endast fångsla för ett ögonblick; och vid betraktande af dessa vågor, som svalla hit och dit

— — — — »hvad är då
ögonblickets fröjd och smärta,
ett och annat brustet hjerta?
blott en strimma i det blå!»

Några af de patienter, vid hvilkas namn stått ett «bedre» voro nu »udskrevne», men vid blicken på dessa måste man göra sig sjelf den frågan, om ej detta »bedre» varit bedrägligt. Se dessa insjunkna bröst, se dessa stympade varelser, dessa invalider, på hvilkas bleka kinder lidandet tryckt sin pregel, se dem stappla framåt vid sin käpp eller krycka och se sedan in i deras hjertan och tankar samt erfar huru framtiden ter sig för dem och de kära, hvilkas enda tröst de voro — och hvad äro de nu? Se detta allt, och du skall kunna gifva ordet »bedre» sin rätta tolkning.

Endast ett fåtal patienter funnos kvar, kyrkogårdarne hade fått sin tribut; andra sårade hade blifvit upptagna och vårdade i egna hem och slutligen åter andra hade blifvit »udskrevne». De få kvarvarande skulle nu flyttas till annan sjukvårdsanstalt och vid veckans slut skulle detta tillfälliga lasarett stängas. Men innan dess låtom oss ännu en gång göra ett besök derstädes.

Vid ett af fönstren i den ganska ljusa sjuklokalen sitter Johan och vid hans sida Linda. De äro inbegripna i ett lifligt samtal och

hennes hand hvilar i hans. Vistelsen i sjukrummet under veckotal har väl blekt Johans kinder, men i öfrigt synes han ha varit en bland dem, som lyckligast öfvervunnit blessyrerna. Hans arm, visserligen ännu ej helbregda, skall om någon tids förlopp åter blifva frisk; och färdig som den andra; af blessyren i hans bröst återstår endast ett djupt ärr, och bindeln kring hans hufvud hade tagits bort. Men hvarför hvilar då bekymret på hans panna, eller hvarför denna glanslösa blick som så stelt riktas på hans älskade Linda? Du tror honom lycklig, men måhända är han ett af de mest olyckliga offren för kriget, ty — han är blind. Hans sår läktes, men då bindeln föll från hans ögon, var det för honom lika mörkt som förut; dagens ljusa strålar fick han ej se. Han njöt af blommans doft, han kunde föreställa sig hennes fågning, men han såg den ej, och gagnlost för honom hade varit att bryta den. Han hörde Linda tala, han njöt af hennes röst, hvarje ord som gick från hennes läppar uppfattade han girigt; men att få se den älskades ansigte, att få läsa i hennes ögon en hel verld af kärlek och lycka, det var honom förment. Och därför låg detta bittra sorgens drag på hans panna, de luftsloth han byggt hade sjunkit i grus, de sköna, ljusa drömmarne hade förbytats mot hemsk verklighet och hunnen till foten af lyckans tempel hade dess port för alltid slagits igen för honom.

— Kära Linda, du får ej tala så, du måste höra mig, sade Johan; för all din kärlek och omsorg skall jag blifva dig ständigt tacksam och minnet af dig skall blifva den enda ljuspunkten i mitt hårda öde. Men vidare får det ej gå; — huru högt jag än skattar egandet af dig, så är den kärlek, jag hyser till dig allt för varm, för att jag skulle vilja fångsla ditt lif vid mitt; du, den unga späda blomman, skulle dö bort under de kyliga dagar, som endast kunna erbjudas vid min sida. Och nu, res åter hem; det skall vara min tröst och glädje att få minnas dig, att veta dig lyckliggjord med en annan, som åt dig kan samla all den sällhet jag önskar dig, en sällhet, hvilken jag sjelf velat bereda dig, men som blef mig förmenadt.

— Och om du äfven drefve mig bort ifrån dig, vände jag åter, svarade Linda samt smekte hans hand. Är det ej nog för mig att veta dig vara olycklig och lidande, utan att du ständigt skall tala om denna skilsmessa? Med sparsamhet och arbete skall det lilla kapitalet jag eger, räcka till för oss båda. Tror du väl, att jag skulle kunna lida den tanken, att du saknade vård och hjälp? — Nej, då har du ännu ej lärt känna din Linda. — Hvarför har du i öfrigt sett saken så mörk under de senaste dagarne? Ögonläkaren tror ju att synen åtminstone skall återkomma på det ena ögat, blott du blir tillräckligt frisk för att komma under hans vård — och till

dess måste jag väl få lof att stanna qvar hos min hårdhertade fästman.

— Kära Linda, du är mitt lifs goda engel, och huru gerna skulle jag ej vilja lyssna till din stämma; men en annan stämma inom mig talar högre, och denna måste jag lyda; emellertid vill jag njuta af den lyckan som erbjudes mig ännu några få dagar, och sedan må mitt öde gå i fullbordan. Jag tror ej på någon framgång af ögonoperationen, synnerven är säkerligen förstörd.

— Nej, läkaren sade, att du endast blifvit bländad af den exploderande granaten, några mindre skärfvor af den samma fruktar han ej, och nu tala vi ej mera derom. På lördag hemtar jag dig i vagn och sedan . . .

— Tala ej om sedan, ty då känner jag mitt beslut vackla. Det är mörkt nu, men ännu mörkare blifver det då. Dock, låtom oss tala om något annat.

— Hvarför det? Ingenting kan väl vara skönare, än att tala om vår framtid; du vill se den så dyster, men jag ser den ljus, och detsamma vill jag äfven lära dig.

— Det gör mig ondt, att rubba din tillförsigt, men jag måste det. Du vill offra dig för mig, men det fins en annan, som har närmare anspråk på ditt stöd. Linda, tänk på din mor! Hon eger visserligen helsa och krafter ännu, men ålderdomen bär många krämpor i sitt sköte och då är din pligt att stå vid hennes sida, att offra henne allt af dotterlig kärlek och vård.

— Äfven denna sak har jag öfvervägt och vill säga dig min mening derom: mina pligter som dotter låter sig väl förena med de, hvilka åläggas mig som hustru, och således stranda åter dina skäl, du stygge olycksprofet. Jag får derjemte säga, att denna sak är redan mera än en gång afhandlad mellan mig och min mor; — äfven hon har fäst sig vid den högsinte Johan, och jag tror, att hon ej skulle känna igen sin dotter, ej känna igen de grundsatser hon uppfostrat mig i, ifall jag handlade på annat sätt än hvad jag gjort och ämnar göra. Det är tvärtom hon, som styrkt mig i mina föresatser, samt uppmuntrat mig, då din belägenhet nedslagit mitt sinne.

— Men nu får jag åter lemna dig; fortfor Linda; nu endast mod och gladt hopp; blott några dagar till och du är så återställd, att du kan få komma ut i friska luften, och då du så vunnit tillräckliga krafter, sker ögonoperationen. Hon böjde sig fram och tryckte en kyss på hans panna, hennes mjuka hand smekte hans kind, och med ett »farväl så länge» aflägsnade hon sig, lätt på foten som sagans elfva.

Johan satt stilla, lyssnande tills de sista ljuden af de trippande fjäten försvunnit. Öfver hans förut sorgsna drag låg en pregel af verklig tillfredsställelse, och ur hans ögon, som ej ens kunde uppfatta det skarpaste solljus, strålade ett återsken af hvad han inom sig kände, af en lycka, som ej kunde sköflas, huru framtiden än måtte gestalta sig.

Han reste sig långsamt upp och i det han försigtigt trefvade sig framåt till sin bädd sade han halfhögt: »ädla mor, din dotter är dig värdig; och denna ädla varelse skulle jag kedja vid ett lif, fullt af törnen och försakelser; — nej, och hundrade gånger nej! Hon ser allt i hoppets rosenglans, så modig, stark och förtröstansfull — och jag så nedslagen. Dock, af henne har jag lärt att förtrösta, och af henne vill jag äfven lära att hoppas.»

Några veckor hafva förflutit; och vi återfinna Johan som patient hos en af Köpenhamns ögonläkare. Vi göra honom ett besök och inträda då i ett ganska högt och luftigt rum. En så sparsam dager råder härinne, att man först måste vänja sig dervid, innan man kan upptäcka några af föremålen här. Tjocka bryssel-mattor på golfvet företaga ljudet af hvarje fotsteg, och utifrån intränger ej heller något buller; genom det halföppna fönstret höres endast foglarnes qvitter från den nedanför liggande trädgården, och genom den nedfälda täta persiennen inströmmar en frisk fläkt; allt är så tyst härinne, att man nästan tycker sig höra sitt eget hjerta slå, och man skulle förmoda, att rummet vore obebodt. Efter hand som ögonen hinna vänja sig vid den här rådande dunkelheten, upptäcker man dock framme vid fönstret en mensklig varelse, sittande tillbakalutad i en länstol. Denne person är Johan, hvilken läkaren sökt på bästa sätt freda för alla yttre, störande förhållande. Ögonoperationen, som var mycket svår, har skett för trenne dagar sedan, och under den se'n dess förflutna tiden har ej någon mera än läkaren och hans betjening fått besöka patienten. Han bär allt jemt bindel för ögonen och allt emellanåt stryker han mekaniskt med handen öfver densamma, liksom om han dermed ville gifva klarhet åt de många tankar, som korsa sig i hans hjerna. Läkaren hade nyss besökt honom och sagt, att följande dag skulle bindeln för ett ögonblick falla, för att han dervid skulle sjelf få erfarå, huruvida operationen lyckats eller ej. Läkaren för sin del hyste allt hopp om en lycklig utgång, men hos Johan kunde ej detta hopp få insteg. De smärtor, som han allt jemt erfor, hade nedslagit hans mod, och det var med en slags stum resignation, som han lyssnade till läkarens uppmuntrande ord. Nu satt han ensam, grubblande öfver sin framtid och öfver skilsmessan från henne, som blifvit honom så dyrbar. En suck höjde hans bröst

och han sade för sig sjelf: Stilla, du oroliga hjerta, en gång får du väl klappat ut; allting förloras ej för dig, ty du har ju minnet kvar. Den lyckan, som du drömde, som du solstrade ej för dig, och du vill väl ej söka binda solstrålen vid mörkret. — Han försjönk härvid åter i sina grubblerier och märkte derunder ej, att dörren till rummet öppnats samt en qvinlig gestalt inträdt.

Den besökande stannade för ett par minuter nere vid dörren, för att öfverblicka rummet, men då hon slutligen upptäckte Johan, gick hon med ohörbara steg bort till honom, samt lade sakta sin hand på hans skuldra. Hur är det med min egen stackars grubblare? hördes dervid hennes silfverklara stämma, och vid ljudet af denna röst väcktes Johan hastigt ur de tankar i hvilka han försjunkit.

— Du här, min Linda, sade han gladt öfverraskad, samt fattade den på hans skuldra hvilande handen och förde den till sina läppar; hur har du kommit hit, doktorn har ju förbjudit alla besök!

— Åh, käre vän, med doktorn är det ej så farligt; min längtan efter att få se och tala med dig blef så stark, att jag trotsade hans förbud, och nu är jag här, svarade den unga qvinnan samt smekte lätt Johans kind.

— Men det var ju oförsigtigt af Linda — och dock gläder jag mig innerligt öfver, att du ej glömde bort den stackars blinde; jag fruktar blott . . .

— Nej, du får ej frukta något, du stygge moralpredikant, och för att lugna dig bör jag väl nämna, att jag dagligen hos läkaren efterfrågat ditt tillstånd, och då jag i dag hörde, att han hade, säkert hopp om ett lyckligt resultat, släppte jag honom ej förr än jag fått tillåtelse att tala med dig. Det gick i öfrigt ganska lätt, ty läkaren nämde att du var så dyster, och detta fick du ej vara, utan skulle jag försöka uppmuntra dig.

— Dyster, säger du; nej dyster är jag ej, men jag har fullkomligt klargjort min ställning för mig och jag har sagt farväl till alla mina skimrande förhoppningar. Jag har endast som en man väpnat mig mot den inbrytande olyckan — väpnat mig med resignation.

— Och detta kallar du ej för dysterhet — du vill ej ens låta Linda intala dig mod och förtröstan, och då är det väl bäst, att jag vänder åter.

— Nej, kära Linda tala icke så, stanna kvar och låt mig för en stund njuta af den lycka, som ännu beskäres mig; i morgon skrives min dom, då skall bindeln tagas från mina ögon, men hu! jag vill ej tänka derpå.

— Jo, visst skola vi tänka derpå; då först skall lyckan skimra emot oss, du skall åter se din Linda, och derjemte ånyo blicka med gladt mod mot framtiden.

— Ack nej! men nu vill jag ej mera sysselsätta mig med hvad ödet dock oundvikligt skrivit, jag vill endast lyssna till din kära stämma.

— Och ändock grubbla, menar du. Men jag vill berätta en saga för dig, en liten älsklig berättelse, som du sjelf mången gång läst, men nu tyckes helt ha bortglömt. Den lilla berättelsen rör sig om en blomma, en liten enkel sådan, du har sjelf lärt mig den, och nu måste jag upprepa den för dig. — Men afbryt mig ej, — jag vet hvad du vill säga — du har ej glömt den? Jo! åtminstone har du glömt hvad de små förgätmigej hviska, »de bära ju budskapet från det höga vid lidelsernas brus, vid felsteg och lidanden, vid glädje och stilla hopp samt lära att blicka upp till ursprunget.»

— Ja, ja; jag förstår hvad du vill säga mig och jag vill ej mera knota. Det beslut jag fattat skall ej mera tynga mig, jag vill ständigt minnas sagan om förgätmigej och derjemte äfven minnas den, som väckt densamma ånyo till lif.

Linda blickade länge på Johan och skakande på hufvudet sade hon leende: Trots allt hvad du än försäkrar, är du ändock dyster!

Den viktiga timman slog. Linda och hennes mor hade för en stund sedan infunnit sig hos Johan för att intala honom hopp, och att försöka förmå honom underkasta sig en ny operation, ifall den nu skedda ej medfört ett lyckligt resultat. Med Johan hade försiggått en märkvärdig förändring, han var fullkomligt lugn, nästan glad, och utan något motsägende lyssnade han till Lindas tal om ett snart och lyckligt tillfrisknande.

Nu kom läkaren. Linda, hvilken förut syntys så hoppfull, sveks dock nu af sin tillförsigt; möjligheten af att operationen misslyckats stod ju alltid kvar, och det var denna tanke, som så öfverväldigande inverkade på henne. Hon reste sig långsamt upp samt gick bort till sin mor, mot hvars skuldra hon lutade sitt hufvud; det svindlade för henne och hon sökte ett stöd.

Bindeln löstes; den var nu borta och endast en kompress låg kvar öfver ögonen. Efter att först hafva insläppt mera dager i rummet gick läkaren åter bort samt löste äfven detta sista förband.

— Ljus! ett haf af ljus! o gud, jag ser! hördes Johan jubla och knäppte hänryckt sina händer samman. Linda! hvar är du? kom hit, så att jag får se dig! kom, att jag med mina ögon får öfvertyga mig om, att ej allt är bedräglig villa.

Linda, som öfverväldigad af sina känslor, snyftande sjunkit ned på knä bredvid sin mor, reste sig upp och ville skynda fram, men en vink från läkaren qvarhöll henne, och i detsamma lades förbandet åter för Johans ögon — de voro ännu allt för svaga för att fördraga ljuset.

— Nu endast lugn förmanade läkaren, och inom kort hoppas jag på fullkomlig återställelse.

Det var en ljus och lycklig dag, som nu tedde sig för de unga tu, och Lindas mor njöt en oförställd glädje af deras lycka. Huru lockande syntes ej framtiden, huru många planer uppgjordes ej, huru hastigt var ej allt lidande förglömdt, all ängslan försvunnen. Allt det gångna syntes blott som en mörk och dyster natt, hvilken försvann för en rosig och leende morgon. — Och då ändtligen Linda och modren hade lemnat Johan, denna gång ej förgäfves förespeglade honom den lycka, på hvilken han förut ej velat tro, sjönk han på knä vid sin bädd, och från hans öfverfyllda hjerta gick ett jublande tack till honom, som vårdar sig om allt, och som skrivit sitt kärleksbud äfven i den minsta förgätmigej.

Vår lilla berättelse närmar sig sitt slut. För dem af våra läsare, som med intresse följt berättelsens hufvudpersoner, vilja vi tillägga, att den lyckans sol, som Johan och Linda förespeglat sig, äfven för dem skulle uppgå till klar dag,

Johans tillfrisknande gick långsamt men säkert, och han återvann full synförmåga. Han fick snart en god anställning som bruksförvaltare i en af mellersta Sveriges provinser, och ett år efter ofvan omtalade tilldragelse förde han Linda till altaret som sin brud.

Bröllopsdagen uppgick solig och varm, och soligt och varmt låg äfven lifvet för de unga tu. På bruket var den dagen allt arbete inställdt, ty arbetsfolket hade inbjudits att fira sin hurtige och afhållne förvaltares bröllop. De hade på bästa sätt smyckat byggnader och verkstäder med blommor och grönt, flaggor och vimplar svajade i dussinstals, vägar och stigar sandades och gran-

risbeströddes. Såväl vid infarten till bruket som vid kyrkan voro uppresta rikt utstyrda äreportar med mångfärgade band, på hvilka lyckönskningar voro skrifna.

Men största öfverraskningen skulle möta Johan då han, förande sin brud vid handen, inträdde i den landtliga kyrkan, som till trängsel var fylld med åskådare. Blommor och grönt hade ej sparats; öfver allt var prydt, och älskade händer hade här varit ifrigt sysselsatta. Men hela altaret och altarskranket voro inhöljda i förgätmigej. Vid anblicken häraf öfverväldigades Johan af rörelse, och i den blick, som han riktade på Linda, glimrade en tacksamhetens tår.

Två decennier ha ilat sedan Johan och Linda vid altaret gifvo hvarandra sina trohetslöften. Mycket af hvad de då förespeglat sig har grusats, och vintriga dagar ha ej helt uteblifvit, men allt jemt äro de ett innerligt lyckligt par, omgifna af förhoppningsfulla söner och döttrar. Underlydandes och många vänners aktning och kärlek har denna familj i rikt mått förvärfvat sig, och nöjde med sin ställning i lifvet skåda de mot kommande dagar med samma ogrumlade blick, samma ungdomsfriska sinne, som fordom. Och hemligheten af denna tomtebo-lycka, som inga kulna dagar kunnat störa, är den, att »förgätmig ej» och sagan derom ständigt funnits i deras hem.

2.

EN FRÄLSAD SJÄL.

BY ERASMOUS

På gränsen någonstädes mellan Skåne och Småland, i dervarande skogstrakter, finna vi en vacker sommardag i början af 1860-talet en timmerarbetare ifrigt sysselsätt med fällande af resliga furuträd. Solen stod redan högt på himmelen och i den dunkla skogen rådde nästan en tropisk värme. Mannen var en högre kraftig gestalt och hans grofva seniga armar, som oförtrutet förde yxan, talade om vana vid arbetet. Nu låter han yxan sjunka för ett ögonblick, han rätar upp sin gestalt, skjuter mössan tillbaka från det tofviga håret och torkar svetten från sin breda panna med den uppvikta skjortärmen. Då han nu så för ett ögonblick hvilat sig, kunna vi närmare betrakta honom. Vi nämde att hans gestalt var hög och reslig; hans skuldror äro breda och uppbära en välformad hals samt ett hufvud, hvars solbrynta anletsdrag bära en pregel af redlighet, oförtrutet och godt lynne. Så är det äfven i verkligheten. Rotesoldaten Rapp är känd för den raskaste arbetare på vida håll; han är den flinkaste soldaten i hela kompaniet, afhållen af sitt befäl för sin hurtighet och öppenhet och af sina kamrater för sin värfasthet och sitt aldrig svikande goda lynne.

Ett mera mönstergildt rotetorp ännu hans finnes ej på vida håll. Till en början endast en förfallen koja med en stembunden mark, hvarest några sparsamma hafrestrån samt kålstockar växte, har kovan efter ett tiotal af år förvandlats till en ganska stor och treflig, rödmålade byggnad i half villastil med blommande geranium, gyllenlack och löfkojor i de hvitmålade fönstren och med gardiner innanför, som täfva i hvithet med nyfallen snö. Rundt om huset sträcker sig en välskött trädgårdstappa och der utanför ligger ett stort åkerfält på flera tunnland med böljande säd, med tunga hvitnande ax. Så ser Rapps trefna hem ut, skapat genom hans outtröttliga flit. Men han är dock ej ensam om detta verk, ty det märkes nog, att äfven en kvinlig hand varit dertill behjelpig. Lyckliga och oförtrutna som ärlor hade Rapp och hans hustru Anna, som nu varit gifta

i femton år, åstadkommit det trefna hemmet, och nu då Rapp återvändt hem från mötet, efter många års trogen tjänst befordrad till korpral, hade han äfven sett sig i stånd att få sin käraste önskan fullbordad, nämligen att kunna bygga sig ännu ett hus, i hvilket skulle inhysas den ko och de fyra får, som torpet födde. Det är ock för den skull som vi finna korpral Rapp, som vi numera få kalla honom, sysselsatt med timmerfällning i skogen. Timret skall blifva till den nya byggnaden och är denna väl en gång uppförd, vet Rapp med säkerhet, att man skall leta på vida håll för att finna ett liknande torp; det skall fast mer likna en välbesuten åbos trefna hem.

Men hvarför dock denna sky af missmod på Rapps eljest gladlynta anlete? Han tyckes för några sekunder försjunka i grubberier, ur hvilka han dock hastigt väckes af en bofinks melodiska qvitter från de lägsta grenarne af samma fura, som snart skulle falla till marken för de kraftiga yxhuggen. Han följde med ögonen den lille sångaren, der den så sorglöst hoppade framåt de mörka furuqvistarne, än qvittrande sin enkla melodi än pickande på småbarr och än svarande med långtansfulla drillar på makans entoniga qvitter, som hördes längre inne från skogen. Denna längtan blef äfven omsider för stark för den lille sångaren och han lyftade de små glänsande vingarne till flygt åt det håll, hvarifrån de lockande ljuden kommo.

Då den lilla fogeln flög undan, höjde en suck mannens bröst, och han sade halfhögt för sig sjelf: »Ja, du är lycklig du, lille sångare, som har en längtande maka, hvilken lockar dig till ditt bo; du vet ej af den lömske ormen i gräset och du bygger äfven ditt lilla näste så högt, att ingen fridstörare kan nå detsamma. — Äfven jag har varit lycklig som du, jag har ilat med vingade fjät till min hydda och min maka, och nu. . .?» Härvid undslapp honom ånyo en suck, men han höjde yxan till hugg, som om han med all makt ville fördrifva de sorgliga känslor, som fått makt med honom. »Hvad hjälper det dock att grubbla», återtog han, »jag vill arbeta dubbelt för att drifva bort den demon, som dagligen allt mera fått makt med mig och som gnager i mitt bröst. Jag vill sjunga, sjunga bort honom om jag förmår; för sång och arbete måste han fly, ty så ha de små bekymmerna gjort fordom, men nu tror jag dock att det är något helt annat, — ormen i lustgården måste först dödas». Yxhuggen föllo nu åter kraftiga och täta och han sjöng:

»I den mörka furuskog
Finnes lugn och trefnad nog,

För ett skuldfritt hjerta.
Lilla blomman blyg och rädd,
Blickar upp från mossans bädd,
Hviskar: glöm din smärta;

Och de höga tallars sus
Tonande som orgelbrus,
Och små foglars qvitter,
Skänka sorgsna sinnet mod,
Hviska om, att Gud är god. —
Sörj då, den det gitter! --

Minsta blomma och insekt,
Allt som han till lifvet väckt,
Han ock vård bereder, —
Bort med sorg för morgondag,
Icke mera grubblar jag —
Han min stig ock leder!»

Sången klingade kraftigt från hans läppar och yxhuggen markerade takten dertill. Han höll för ett ögonblick inne och såg uppåt på den svigtande furan, — ännu ett fåtal yxhugg och skogens jette föll med ett doft då till marken. Rapp qvistade nu af trädet och började så att fälla ett nytt.

Svetten lackade från panna till kind för de raska tagen och timmarne ilade undan. Middagstiden var redan förbi, men ännu tänkte ej Rapp på någon hvila; han hade väl flera gånger blickat bortåt den slingrande skogsstigen, men derpå lika oförtrutet fortsatt sitt arbete. Slutligen skymtade bland tallarnas stammar en liten rödrutig kjortel och små fötter trippade framåt den nämnda stigen. Det var en liten flicka på tolf eller tretton år, Rapps dotter, som kom med middagsmåltid till fadren. »Här är mat åt far», hördes hennes klingande stämma och öfver hennes lilla ansigte lade sig ett mildt solskensleende, då Rapp strök hennes fina kind med sin grofva hand.

»Jag har väntat något på dig, Inga lilla», sade Rapp och strök dotterns ljuslockiga hår bakut, »men det gör ju ingenting, ty det skall nu smaka mig så mycket bättre; jag är riktigt hungrig, må du tro».

»Jag hade nog varit hos dig förr, far», sade flickan, i det hon med möda sökte återhålla de framträngande tårarne, »men mor har varit så underlig i dag. hon har endast gråtit, därför att du förbjudit henne att mera gå och höra på kolportören; slutligen gick hon ändå samt tog Sven med sig, och hon sade till mig, att jag skulle laga i ordning mat åt dig och säga dig,

att hon var tvungen att gå, ty i bibeln står det, »att man måste mer lyda Gud än menniskor.»

Rapp hade satt sig på marken och dragit sin lilla flicka till sig i knäet. Det budskap Inga fört honom, tycktes för ett ögonblick hafva brutit hans kraft och mod. Inom hans bröst rasade en häftig smärta och han sökte med all makt kufva de onda tankar, som uppstego i hans sinne. Omsider gjorde sig dock mildare känslor gällande, han brast ut i en högljudd gråt och hans tårar blandade sig med hans dotters.

Så sutto båda en lång stund, då slutligen Inga lösgjorde sina armar, som hon slagit om fadrens hals och sade: »gråt ej far, mor kommer nog hem igen blott kolportören blir rest, och sedan har du ju lilla Inga, som håller så mycket af dig.»

»Du har rätt, Inga, det var blott en tillfällig svaghet, som kom öfver mig. Jag vill ej sörja, ty jag har ju ännu mycket att lefva för och glädas åt; min Inga har återgifvit mig kraft och mod», sade fadren samt kysste sitt barn.

»Men skall du ej äta? Du sade att du var hungrig; jag har värmt soppan från gårdagen till dig samt kokat ett par ägg.»

»Tack mitt barn, men hungern gick öfver, jag vill ej äta förrän om en stund. Spring du nu åter hem, kära Inga, och se efter stugan samt husdjuren och jag skall sedan komma bitida hem, så att du ej behöfver vara rädd.»

»Åh nej far, jag är ej rädd», svarade Inga samt klappade honom på den brynta kinden, »dock vore det roligt, om du vore hemma tills mor kom igen. Glöm nu ej att äta!» nickade flickan till afsked samt sprang åter framåt skogsstigen.

Då Inga aflägsnat sig stod Rapp en stund med nedlutadt hufvud, hans bröst häfde sig och ett beslut syntes hafva fått makt med honom. »Nej», sade han plötsligt derpå, »nej, för Ingas, för barnens skull måste jag kufva dessa känslor.» Han fattade åter yxan, men mera långsamt föllo nu dess hugg och allt emellanåt fick *grubblat för en kort stund* makt med honom.

Ett stycke från stora landsvägen, omgifven af en förfallen trädgårdstappa, hvilken åter begränsades af vildt växande pilhäckar, låg en oansenlig bondgård. Redan på afstånd gjorde densamma ett sorgligt intryck till följd af den vanvård, som öfver allt syntes råda. Sjelfva boningslägenheten var någorlunda hjälpligt underhållen, men fästall och lador voro i bristfälligaste skick; på långa sträckor hade lerväggarne nedslagits af regn, och blåsten hade handterat taken så, att sparrverket på de flesta

ställena låg bart. Till denna gård ledde från allmänna landsvägen en illa underhållen väg, eller rättare sagdt, slingrande stig. Åkrarne vid båda sidor om voro fulla af ogräs och vitnade om samma lätja och liknöjdhet, som nyssnämde åbyggnader. Genom en bräcklig port, som hängde kvar blott på ett gångjern och som hvarken kunde öppnas eller stängas, kom man in på gården, som också bar alla spår af egarens liknöjdhet. Halm och orenlighet fans öfver allt och den sorgliga taflan fick ej något lif af de husdjur, såsom grisar, änder och höns, hvilka här i halfvildt tillstånd rustade om bland sönderbrutna åker- och körredskap, förstördt husgeråd o. s. v.

För främlingen och i öfrigt för en hvar ordningsälskande person skulle det kanske tyckas som om detta ställe varit alldeles isoleradt från yttre världen, då det kunnat blifva så oberördt af den hysning, som varit oskiljaktlig från den nyare tidsandan. Så mycket mera måste hans förvåning väckas af att se en talrik folkskara på väg till detta ställe. De flesta äro kvinnor samt barn och gubbar, men äfven en och annan yngre mansperson synes bland hopen. Saken är dock lätt förklarad. I sagde gård hålles ett »läsemöte» af en kringresande vinkelpredikant, allmäneligen benämnd för »smäländingapresten», och som under sista tiden kommit mycket i ropet för sina väldiga predikogåfvor.

Redan för en timma sedan hade folkskaran börjat att samlas hit och med läsarens benägna tillåtelse göra vi också ett besök derstädes. Med några af de sistkomna inträda vi i stugan, som redan är öfverfylld med människor och hvarest råder en tryckande atmosfer, som i längden blir outhärlig för en hvar med något så när normala luktorganer. Stugan var som nämndt till trängsel fylld, äfvensom den s. k. sommarstugan eller det upp till varande rummet. På fönstren, som voro tillspikade utantill, svärmade en oändlig mängd flugor med ett surr, som från en arbetskraftig bistock, och hvilket endast öfverröstades af predikantens skrik och de djupa suckar och stönanden, som hördes än här och än der bland de församlade. Längst bort i stugan vid det lilla fönster, som vette åt trädgården, fans uppklifven på en stol bakom ett rankigt bord en stor, axelbred, rödhårig karl med otäcka skelande ögon, hvilka nu fingo ett ännu vidrigare uttryck genom att dess egare, inbegripen i en lång och jemrande bön, himlade med dem så att pupillerna döljdes af de halfslutna ögonlocken. Denne person var just den s. k. »smäländingapresten», som under några månaders tid flackat omkring här i orterna samt pre-

dikat så att kyrkorna delvis stått tomma, men han deremot haft talrika åhörare. I hela hans gestalt ligger någonting otympligt och hans breda krokfingrade händer, som nu krampaktigt vrida sig mot hvarandra, se helt plogvanda ut. En svart rock, knäppt ända upp till hakan, skall gifva åt honom ett presterligt utseende och det välfödda skinande anletet söker han att lägga i uppenbaresemässiga veck och rynkor, hvilka lika instinktligt utjemas för att beteckna inspirationen.

Bönen, som endast var ett evinnerligt återupprepande af samma enahanda samt med åkallande af den »söte Jesus», tog omsider slut och den rödhåriga öppnade äntligen ögonen, som så envist varit riktade mot taket, och han överblickade den tät församlade folkhopen. De flesta ansigtene voro honom förut bekanta, och han studerade med ett visst välbehag den guds-nådlighet, hjertängslan eller halft vanvettiga pregel, som afspeglades deri. Ett och annat obekant ansigte syntes dock bland mängden och då hans blickar nådde dessa lade sig ett visst hånleende kring hans läppar, hvilket gaf åt hans förut visst ej tilltalande anletsdrag ett ohyggligt, lissmande uttryck. Då han så under några minuters sträng tystnad mönstrat åhörarne, strök han sig långsamt och nervöst om den välfödda, skinande hakan och ett släpande »frid vare eder» hördes från hans läppar. Som om denna helsning varit ytterst ansträngande för honom steg han ned från sin upphöjda plats och hælde ur en karaff upp åt sig någon mörk dryck af tvifvelaktigt utseende, och tömde derpå med lika värdighet det till brädden fyllda glaset. Än en gång mönstrade han hopen och slog derpå upp den framför honom liggande bibeln och uppläste några versar. Till betraktelse hade han just tagit 8 kap. af Luci evangelium, der hvarest omtalas svin, som blefvo besatte af afgrundsandar, och då han med stark betoning uppläste denna hiskliga berättelse, gick en rysning genom åhörarskaran. Hans utläggning af det upplästa bibelstället harmonierade fullt med hans bön förut, ty den vimlade af svafvelsjöar, afgrundsqual och ett evigt straffställe med behornade och besvansade invånare.

Det var en hemsk predikan, till hvilken man väl knappast trodde någon människa med sundt förstånd vara mäktig; också tycktes dess verkan ej länge uteblifva. Isynnerhet den kvinliga delen af åhörarne befann sig i ett exalteradt tillstånd, och påverkade af den outhärdeliga atmosfer, som rådde i stugan, hade redan flera fallit i vanmakt samt blifvit utburna. Predikanten tog sig deraf anledning förklara, att denna vanmakt kom öfver dem för deras synders skull, och att djefvulen fått insteg midt

ibland dem samt sökte på alla upptänkliga sätt att hindra dem höra guds ord. Snyftningar, klagan och jemmer hördes öfver allt, och de scener, som här upprepades, berättigade fullt till den förmodan att man befann sig på ett dårhus.

Då öppnades dörren, en frisk vind fläktade för ett ögonblick in bland skaran, och en välklädd medelåldrig qvinna, åtföljd af en gosse om 14 eller 15 år, sökte få plats bland den tät packade hopen. Det blixtrade till i läsarprestens ögon och han spärrade dem vidt upp samt ropade till den nykomna: »ho äst du, och hvadan kommer du? Är du ett Guds barn så — välsignad vare han, som kommer i herrans namn — men är du af djefvulen, så vik hädan orena ande». En rysning genomför qvinnan vid denna helsning och läsarpresten, som lätt observerade hvilket intryck hans tilltal gjorde fortfor: »jag hade glädt mig i herranom att korpral Rapps hustru vändt sig till frälsaren från Egyptens köttgrytor, men jag ser nu, att jag feltagit mig. Marthasbekymmerna fångsla alltjemt; du vill vara delaktig i din mans synder, du anammar honom i ditt hus, der krigets och syndens vapen hänga, men skriften säger, att alla de, som taga till svärd, skola förgås med svärd, och detta betänker du ej utan drager blodet öfver dig sjelf och dina barn. Din son, som nu skulle konfirmeras, qvarhåller du i syndens band samt leder honom raka vägen till afgrunden, hvarest skall vara evig gråt och tandagnisslan.»

Vid denna straffpredikan hade samtliga innevarande riktat sina blickar mot de inträdande, hvilka, som läsaren lätteligen förstått, voro korpral Rapp hustru och hennes son, Sven, på allas läppar låg ett visst drag af skadeglädje och läsarprestens svammel var som ett balsam för deras hårda och sjelfförgudande sinnen. Mor Rapp hade lutat hufvudet mot handen och föll i en hysterisk gråt. Sven hade krupit tätt upptill sin mor och i hans intelligenta anletsdrag lästes afsky och fasa för den person, som så vågat tilltala det käraste han hade på jorden, på samma gång som det spårades en verklig ängslan för modrens välbefinnande. Han ryckte modren flera gånger i armen och ville förmå henne att lemna rummet, men hon var som död för allt hvad som försiggick kring henne.

Som om dock någon medkänsla för den förkrossade qvinnan fått insteg hos vinkelpredikanten befalde han samtliga de närvarande att falla på knä samt bedja om himlens förlåtelse så väl för qvinnan och hennes son, som försummat »nådakallelsen», som för dem sjelfva, hvilka låtit verldsliga tankar få inträde hos sig på denna andaktsstund. Alla kastade sig nu på knä på det

smutsiga golfvet, och trängseln var så stor att somliga lågo på hvarandra, men detta tycktes ej verka störande, ty knäfalla måste man ju, då »ordets förkunnare» så befallt. Det blef nu ett anropande och ett jemrande så att öronhinnorna ledo deraf; en hvar skrek på sin tonart samt tycktes hafva kastat öfver bord hvarje gnista af förnuft, som hittills funnits kvar. Då omsider detta oväsen tystnat inträdde några ögonblicks paus. Hustru Rapps gråt hade stannat af och hon blickade kring sig såsom om hon varit helt frånvarande med sina tankar eller som om en viss slöhet bemäktigat sig henne. Läsarepresten började åter sin utläggning af det upplästa bibelstället, men som denna tolkning gick i en ständig kretsgång och räckte i timal, bemäktigade sig trötthet en hvar; den tunga tryckande luften inverkade äfven och åhörarne angrepos litet hvar af sömn. Detta upptände den rödhåriges vrede, och han försökte att uppskrämma de domnade sinnena; hans röst ljöd hemskt och ihålig, då han förkunnade, att den djefvul, som utdrifvits af den besatte tagit plats midt ibland dem, och icke allenast en utan många, ty de voro legio; desamma som farit i svinahjorden, hade återkommit och verkat den sömnaktighet, som inträdt bland åhörareskaran. Med rysning väcktes de närvarande ur dvalan och en hvar sökte blicka ut genom fönstren om de grymtande fyrbeningarne ännu gingo kvar på gården. De djeflar, med hvilka läsarepresten sökte befolka stugan, personifierades för de uppskrämda sinnena och stönandet, som något afstannat, tog åter ny fart. Läsareprestens stämma hade höjt sig till ett gällt skrikande och för att göra ett ännu starkare intryck ville han ånyo klifva upp på stolen. Han trampade dock allt för oförsigtigt och för hans tunga lekamen sveko stolens murknande ben och med en dof skräll låg predikanten sprattlande på golfvet. Ett doft mumlande, liknande en sönderbiten ed gick öfver hans läppar och med tillhjälp af några tillskyndande troende reste han sig långsamt upp samt förklarade att han sett hur djefvulen själf ryckt undan stolen för honom. Ett fasans skri hördes härvid och detta ljöd ännu mera hemskt då i detsamma dörren till stugan öppnats och tre eller fyra af gårdens grymtande fyrbeningar i allsköns frihet visade sina trynen i dörren samt nyfiket blickade in. Desse kunde naturligtvis för de uppskrämda sinnena ej vara annat än den lede arffienden och hela dess anhang. Man trängdes ännu mera, den ene om den andre, för att söka skydd för Beelzebubs makten och läsarepresten skulle just åter begynt sitt svafvelspråk, då i detsamma fyra kraftiga män inträdde.

»Ut med så många som här finnas, och läsarpresten först», hördes en fast stämning yttra; dörren kastades på vid gavel och de nykomne begynte genast göra allvar af uppmaningen.

De församlade slöto sig hotande till läsarprestens försvar, men deras motstånd blef förgäfves och inom kort var den unkna stugan utrymd samt läsarpresten sjelf föga varsamt slungad ut på gården, der han midt bland förskrämda och grymtande svin samt skrikande och flaxande fjäderfän uttalade en hemsk förbannelse öfver helgedomsskändarne, såsom han benämde sina vedersakare.

I detsamma hördes ett skärande skri; en qvinna föll vanmäktig till marken och de fyra männen skyndade till för att hjälpa upp henne. Den vanmäktiga var hustru Rapp, och de fyra männen voro korpral Rapp, socknens kommunalordförande, dennes dräng samt läraren i församlingens folkskola.

För att närmare förklara förhållandet med det split, som uppkommit inom korpral Rapps familj, torde det kanske vara af nöden att gå något tillbaka i berättelsen.

Rapp hade detta år som vanligt i början af maj tågat åstad till exercismötet och hustru och barn hade följt honom på vägen. För den trefna familjen låg framtiden varm och solljus. Genom flit och arbetsamhet hade man bringat sig till ett visst välstånd, och då nu derjemte Rapp visste, att han under mötet skulle bli befordrad, hade han dragit åstad med mera lätt sinne. Han anbefalde som vanligt hemmet i de sinas vård och dem i Guds, hvarefter de skildes ifrån hvarandra, dock än några gånger stannande samt vinkande sin afskedshelsning, tills skogsdungen skymde bort, så att man ej mera kunde se hvarandra. Under sin vistelse på lägret hade Rapp erhållit ett bref, men hade ej förstätt dess innehåll. Det var en underlig blandning af sorg och bekymmer samt derjemte något tal om syndens lön o. s. v. Rapp blef väl nedslagen af detta bref men trodde att han vid sin hemkomst skulle lätt borttaga sin hustrus griller. Så gingo dagarne, mötet var slut och Rapp marscherade med raska steg åter mot sitt kära torp. Gradbeteckningen bar han på rockärm och krage och kanske äfven detta bidrog till en gladare sinnesstämning. Hemkommen möttes han ännu på afstånd af lilla Inga, som med förtjusning slog sina armar om fadrens hals samt

önskade honom välkommen hem, men först på förstugutrappan mottogs han af sin hustru och son. Deras välkomst var väl hjertlig, men en egendomlig kyla låg dock deri. Det stack till i Rapps bröst, han hade i hemmet väntat sig en varm och solljus, men fann i stället en kulan och mulen höstdag. Utan att säga något der ute steg han in i stugan, aflade sin tunga packning och utbytte den dammiga uniformen mot andra kläder. Derpå slog han sig ned vid bordsändan och ehuru inom honom svallade en egendomlig känsla af djup smärta och bitterhet ljöd dock hans röst fullkomligt lugn, ja till och med glädtigt, då han sade: »nu mina kära har ni mig hemma igen, men ingen har ännu gratulerat mig. Hur är det med er här hemma? Jag är allt bra trött samt dertill hungrig och det gäller nu kära Anna, om du har något i vishuset.»

Hustrun såg på sin man med en lång och egendomlig blick: »Jaså, du är trött och hungrig, käre Rapp. Mätte du äfven vara det i andlig mening ty det står: »söker först efter guds rike och hans rättfärdighet». Du frågar, huru vi må; jag hoppas, att vårt tillstånd med Guds nåd snart skall vara godt, ty jag har nu fått ögonen upp för hvad som förut felade oss.»

Rapp reste sig upp förvånad, ja häpen, och hans ögon hvilade med ett ängsligt uttryck på hustrun. Var det verkligen samma kvinna, som nu i femton hela år stått troget vid hans sida, som hjälpt honom genom arbete och försakerelser att skapdet trefna hem, som han nu under årtal haft; var det verkliga samma Anna, som hittills varit först uppe och sist i säng, alltid glad och oförtruten, ständigt sjungande och leende, ständigt ordnande och rastlöst flitig, hemmets förnämsta perla och goda ande. Och nu så förändrad; leendet på läpparne var borta, den muntra rösten var förbi, i stället talade hon i en långsam och dröjande ton, och öfver hennes anletsdrag låg en pregel af stelhhet och dystert vemod. Rapp betraktade så sin hustru några ögonblick, hans bröst höjde och sänkte sig, hans läppar darrade, och i hans öga stal sig fram en tår, hvilken han dock hastigt borttorkade.

»Hvad säger du kvinna, eller hvad menar du?» sade han derpå långsamt. »Hvilka onda makter hafva fått insteg här och drifvit bort allt leende och allt solljus. Samma dystra uppsyn, som du sjelf har, har äfven Sven — men jag råder dig, att lyssna till ditt förstånds röst och främst af allt, att ej inverka på barnet. Jag vet af Inga, att du gått på läsemöte, och att läsarpresten äfven gjort besök här, men min bestämda vilja är nu, att ingen af det följet får mera komma hit, ej heller får du

eller barnen besöka de der s. k. läsemötena. Jag vill hoppas att du fäster dig vid min önskan, och att allt åter skall blifva som förut, — jag vill då gärna glömma den sorg du nu gjort mig — den första egentliga i vårt lugna hem.»

Hustru Rapp hade hela tiden, medan mannen talade, sett på honom. Hans lugna, men på samma gång allvarliga min, det drag af beslutsamhet, som låg kring hans mun och de häftiga känslor, som trots de lugna orden, afspeglade sig hos honom kunde ej undgå att göra ett intryck på henne. «Jag skall bedja för dig», sade hon derpå sakta samt gick att framsätta mat åt mannen.

Bordet dukades under tystnad; man, hustru och barn kände alla att något tryckande tungt låg i luften, och då de nu samlades till måltiden gjorde sig ej hos någon hungern gällande. Rapp, som innan han nådde hemmet känt en frisk matlust, lade nu knifven bort sedan han endast ätit några bitar. Han blickade först på hustrun, sedan på barnen och så rundt kring rummet. Hvad han här upptäckte måste ånyo hafva upprört hans sinne, han syntes nervöst föra handen öfver pannan och sade derpå, betonande hvarje ord: «kära Anna, allt här förefaller mig så främmande, något som det ej varit förut. Jag ser att fogelburen är tom och steglitserna samt hämplingarne borta; ha de dött?» Då han ej fick svar på denna fråga fortsatte han: «och blommorna sedan, som du tyckte så om. De flesta krukorna äro tomma och fuksian samt myrträdets äro ju helt bortvissnade; hvarför är det så? Svara mig!»

Hustru Rapp hade sammanknäppt sina händer och såg på sin man med en blick, i hvilken låg ett uttryck af ängslan och oro. «Bry dig ej mera att fråga derom», sade hon ändtligen tyst, »allt det der fäster ju endast vår håg vid verlden, det var ju allt fäfänglighet, förgänglighet.»

Rapp pressade tänderna mot sin underläpp, så att blodet sipprade derur. På hans tunga hvilade ett hårdt ord, men han undertryckte samma och fortsatte granskningen af rummet. Ånyo hade han gjort en upptäckt, ty han reste sig upp och frågade med darrande röst: «nä, än mina böcker då, de äro väl ej borta; min Svensk historia, mina häften af «Läsning för folket», min lilla handbok för trädgårdsskötsel, Tegners skrifter och «Fänrik Ståls sägner» samt alla de öfriga, som jag haft sådan möda att skaffa mig, hvar har du gjort af dem, de äro väl ej borta? Säg!»

«Nej, men jag har låst ner dem. Jag hade tänkt bedja dig att förstöra dem, ty de hålla dig endast kvar i syndabanden»,

svarade hustrun med ett egendomligt uttryck af blandad fruktan, ovisshet och fantasteri.

Korpral Rapp hade till en början sträckt ut sin hand för att fatta hustruns hand, men den sjönk åter som förlamad ned vid hans sida och han drog en djup suck. Hade verkligen förvillelsen så fått insteg hos hans hustru, eller skulle männe för alltid hans husliga lycka vara sköflad? Känslorna blefvo honom för öfvermäktiga, han stödde armarne mot bordet, lade sitt värkande hufvud derpå, och den starke mannen brast ut i högljudd gråt.

De följande dagarne gingo undan dystra och tunga, det var som om husets goda tomtar flyktat bort med allt solsken. Rapp skötte visserligen som vanligt sina göromål, och hustrun hade ej sedan hans hemkomst besökt läsemötena, ty ännu segrade kärleken till hennes man öfver fanatismen. Men Rapp led af att se sin hustrus nedslagna humör, de rödgråtna ögonen och de tunga suckar, som hon allt emellanåt utgöt. Den enda som upplifvade hemmet var lilla Inga, hvilken flitig och glad som en ärla, oförtrutet trippade omkring, än skämtande med fadren och än uppmuntrande modren. Sven, Ingas broder och ett par år äldre än henne, konfirmerades detta år, och hans veka sinne hade tagit intryck af vinkelpredikantens svammel, då han följt med sin mor på läsemötena. Han hade blifvit tyst och sluten och det syntes tydligt att han grubblade på något. Emellertid hade med fadrens hemkomst gossens öppna sinne åter tagit ut sin rätt, och hans klara resonerande förstånd sade honom allt för väl att hemmet numera ej var så lyckligt som förut. Fullkomligt kunde han ej slita sig ifrån de intryck, han fått vid berättelsen om evig förtappelse och ständiga afgrundsqual, men han kunde dock ej låta bli att jemföra fordom mot nu och hans hjerta sade honom, att den förändring, som inträdt, var långt ifrån lycklig, och minst af allt vore fadren skuld dertill. Då Rapp var ute på sitt arbete, antingen sysselsatt med sin åker eller ock med timmerhuggning i skogen, till hvilken senare han hade ett godt stycke väg, började Sven att resonera med modren om, att det dock fans öfverdrifter i hvad kolportören sagt; hvarföre skulle det väl vara synd att vattna blommorna i fönstren eller mata foglarne i buren, då dock den gode guden födde himmelens sparfvar samt klädde och vattnade ängen tusentals blommor.

Lilla Inga var Svens trogna bundsförvandt, och så fort han började med det talet, var det hon, som med hundradetals olika bevis understödde de satsar, som han dref. Hon sade att fadren visst ej vore syndfull, ty hon hade hört honom, då hon flera nätter legat vaken, bedja mycket varmare än hvad både

läsarepresten och modren gjort; hon hade hört honom, då hans röst halfqväfts af gråt, bedja om ljus och frid, och i öfrigt — den gud, som kunde vredgas på hennes far, kunde ej vara god — slöt hon med en tvärsäkerhet, som ej tålde motsägelse.

Modren besvarade oftast ej barnens tal utan syntes vanligen allt mer och mer nedslagen. Dysterheten ville ej mer lemna henne och hon syntes stundom vara helt frånvarande. Rapp, som med oro märkte detta, fördubblade sin ömhet emot henne samt sökte att förströ henne på bästa sätt, men till svar på all hans vänlighet hade hon endast lösryckta bibelspråk samt tal om syndens lön.

Konventiklarne hade hon väl ej besökt sedan mannens hemkomst, men det tvång, som hon härigenom pålade sig, orkade hon ej länge att bära, utan den dag, som vi i berättelsens början omnämde, tog hon Sven med sig och gick för att höra på läsarepresten, samt lemnade lilla Inga att reda sig med hemmet bäst hon förmådde.

Vi lemnade Rapp i skogen sysselsatt med timmerfällning, och vi vända för några ögonblick åter till honom. Då lilla Inga lemnat honom hade han åter påbörjat sitt arbete, men det ville ej mera gå så lätt som förut; yxhuggen föllo hvarken så tätt eller taktmässigt, och långa stunder kunde han till och med låta verktyget hvila samt försjönk sjelf i grubblerier. Tankarne, som kommo och gingo, måste ej hafva varit af angenämaste slag, ty trots all ansträngning kunde han ej få makt med dem; en obestämd känsla eller aning om en förestående olycka hade bemäktigat sig honom och förordat hans arbetskraft. Då nu arbetet ej mera ville glida undan, fattade han sitt beslut samt kastade yxan och rocken på axeln och vandrade hemåt. Hunnen ut ur skogen på allmänna vägen mötte han socknens kommunalordförande, hvilken i sällskap med skolläraren återvände från en sockenstämma. Rapp omtalade för dem det bekymmer, som tyngde honom och det beslöts att de gemensamt skulle göra ett slut på läsareprestens framfart der i bygderna. Rapp satte sig upp i vagnen, och man lät hästarne falla i ett starkt traf för att snarast möjligt komma fram; hvad som sedan skedde har läsaren redan kunskap om.

Rapp hade lyftat upp sin vanmäktiga hustru och sökte återkalla henne till sans, men detta lyckades ej, förrän de andra omsider ändtligen fingo vatten från gårdens eländiga pump och bestänkte henne dermed. Hon slog då långsamt upp ögonen, men hennes blick var förvirrad och frånvarande och hon mumlade endast några osammanhängande ord.

Kommunalordföranden hade emellertid uppsökt gårdens egare, en ruskig, dåligt klädd, rödhårig karl med skelande ögon och riktig boffysionomi, samt tillsagt honom att ej mera öppna sin bostad för dylika möten, så kärt det vore honom att slippa strängare påföljder. Godsegaren hade svarat härför med ett hänskratt samt följt med det aftroppande folket, som långsamt drog sig framåt den slingrande åkervägen. Kommunalordföranden återvände då till Rapp, som alltjemt var sysselsatt med sin hustru och denna var nu så pass återställd att man kunde lyfta henne upp på vagnen för att forsla henne hem.

Konventikelåhörarne hade ej skiljts åt utan stannat i stora flockar, dels utanför gården och dels framåt vägen. Somliga af dem lågo på knä vid landsvägsgröpen samt bådo högt, andra deremot citerade bibelspråk under det de betraktade de fyra fridstörarne med blickar, hvori fanatism och hat afspeglade sig. Till en af dessa flockar hade läsarepresten sällat sig och då vagnen, med Rapps hustru och de henne ledsagande, passerade förbi höjde han sin stämma samt ropade: »Förbannad vare hvar och en, som ej gör allt det som i lagen skrifvet är», och från de närstående hördes dertill ett mummel, som af ett hemskt hot. Den arma qvinnan blickade härvid förskräckt åt sidan, höjde derpå armarne upp i luften samt sade med ett skärande skri: »förbannad vare hvar och en som tager till svärd, ty han skall förgås med svärd.» Derpå vände hon sig om till Sven, som alltjemt drifven af hjertängslan trängt sig intill sin mor, grep honom hårdt om armen, och sade i det vansinnets glöd flammade i hennes ögon: »dig vill jag åtminstone rädda undan helvetets eld». Sven riktade sin ängsliga blick på fadren, och denne måste nu befria sonens arm från modrens krampaktiga grepp, hvarefter den arma qvinnan försjönk som i en dvala och under återstoden af vägen mumlade hon blott några osammanhängande ord.

Det var afton då man åter uppnåde rotetorpet. Hustru Rapps själssjukdom hade öfvergått till fullt vansinne och någon så sorglig afton hade ej förut gästtat den fordom trefna hyddan. Den arma qvinnan måste med våld föras in i stugan, enär hon ansåg den vara befolkad med alla de agrundsandar, som vid läsemötena framkallats för henne. Någon annan än Sven syntes

hon ej känna af de närvarande, men på honom hvilade hennes blick med ett eget lurande uttryck, och hon sökte att närma sig honom ibland, fastän han för henne drog sig skygg undan.

Skuggorna sänkte sig allt tätare och med detsamma syntes den arma qvinnans själstillstånd blifva allt mera omtöcknad. Hennes hufvud värkte, och hon tyckte sig ständigt vilja qväfvas af luften inne i rummet. Rapp hade öppnat fönstret åt trädgården och den friska kalla nattluften, som nu inströmmade, syntes göra henne godt. Hon satte sig bredvid det öppnade fönstret och stirrade oafvändt ut i den mörknande rymden.

Sven och Inga hade snyftande gått till sängs och den senare hade redan somnat. Men Rapp vågade ej gå till ro; han satt nu ensam med sin hustru, sedan skolläraren, som i timalt hållit dem sällskap, vandrat hem till sitt. Sjelf nedtryckt sökte han dock afleda hennes dystra sinnesstämning samt talade tröstens vänliga ord till henne. Men hon syntes ej hafva öra för något utan sin inre stämning, och rörde sig ej ens, då Rapp sakta lade sin arm kring hennes lif och uppmanade henne att gå till hvila. Hon tycktes för en stund vara som stelnad till en staty, men plötsligen grep hon om sitt hufvud och utstötte ett hemskt skri. Derpå började hon att vagga fram och åter med öfre delen af kroppen, frammulande osammanhängande ord. Häftigt reste hon sig upp samt stötte Rapp våldsamt ifrån sig, i det hon skrek: »rör mig ej, ty dina händer äro besuddlade, de hafva burit svär-det i all sin dag, och därför kommer äfven straffet. Vi äro alla fördömda, men Sven vill jag åtminstone rädda undan.» Hennes ögon lyste af en hemsk eld, och hon slet sig ånyo från sin make samt rusade ut i köket och derifrån ut i vedboden. Här fattade hon en yxa, med hvilken hon återvände till stugan och böjde sig fram öfver sängen, hvarest barnen lågo, samt skulle just måttat ett hugg mot den sofvande gossens hufvud, då Rapp, som allt jemt följde efter henne, i samma ögonblick lyckades upphinna henne samt afvärjde det eljes ovilkorligen dödande hugget, så att yxan flög på sidan och träffade hufvudsakligast sängväggen och dynan, men sårade derjemte gossen ganska betydligt i skuldran. Med ett klagoljud vaknade Sven ur sin sömn samt sprang upp, dervid framströmmade blodet öfver hans lätta drägt och vid åsynen här af tycktes qvinnans raseri förvärras. Rapp hade visserligen lyckats få yxan från hustrun samt höll hennes armar, men hon slet sig ånyo från honom och sökte efter ett nytt mordvapen. Det var en hemsk scen som nu försiggick: Rapp, som för att skydda sina små och sig sjelf för qvinnans raseri, måste uppbjuda alla sina krafter för att betvinga henne, men gång på gång slet

hon sig lös, så att Rapp formligen måste jaga henne. Lilla Inga som nyss inslumrat, hade vaknat vid bullret samt var nu sysselsatt med att, liggande på knä i sängen, förbinda sin bror, som redan var halft vanmäktig af blodförlusten.

Så hade väl den hemska striden fortgått under en kvarts timmas tid då Rapp, som förnam att hustruns förstånd för alltid utsläckts, måste fatta det sorgliga beslutet att möta våld med våld. »Skaffa mig det snöret, som hänger ute i köket, Inga lilla,» ropade han flämtande och varm åt dottern, och denna beredde sig att efterkomma fadrens begäran. Men som om hustrun förstätt hvarom fråga var fördubblade hon sina ansträngningar att komma lös, och ehuru Rapp uppbjöd allt för att qvarhålla henne slet hon sig dock fri, qvarlemnande sina klädesplagg. Hon rusade fram i rummet och grep en bajonett, som hängde på väggen, och med denna i handen tog hon ett språng upp i det öppna fönstret samt derifrån ut i trädgårdstappan i det hon ropade tillbaka: »förbannad vare hvar och en, som tager till svärd, ty . . .» satsen fullbordades ej utan afbröts af ett hemskt skri, hvarpå allt blef åter tyst.

Rapp skyndade efter ut i trädgården, följd af lilla Inga; Sven var nämligen så matt af det sår han erhållit att han ej kunde följa med. Här tedde sig emellertid för make och dotter en sorglig syn. Den stackars arma qvinnan låg framstupa på marken med bajonetten djupt inträngd i bröstet samt blodöfverströmmad på kläderna. Rapp böjde sig ned öfver henne, och då han märkte att hon ännu andades, bar han henne in i stugan och lade henne på en soffa, hvarpå han skyndsamt sökte att få bort de få klädesplagg hon ännu hade kvar på sig.

Medan Inga skyndsammast i den skumma natten fick springa till byn och tillkalla hjälp, måste fadren, den hårdt pröfvade mannen, sysselsätta sig med maka och son, hvilka båda voro i högsta behof af vård. Han försökte att hämma blodet, som framforsade ur det djupa såret i hustruns bröst, han badade hennes hufvud med vatten och ättika och omsider slog hon upp sin slocknande blick. Egendomligt nog syntes ej längre deri vanvettets glöd, utan ett djupt lidande, och den häftades med ett frågande uttryck på Rapp förrän ögonlocken åter slöto sig. Hon andades tungt och rosslande samt syntes falla i en orolig slummer. Rapp fick nu några minuters ledighet att bättre förbinda Svens sår och den stackars gossen, ytterst matt genom blodförlusten, insomnade snart. Den djupt bedröfvade maken och fadren vandrade nu med ljudlösa steg mellan de båda bäddarne, lyssnande med ängsligt klappande hjerta till de sårades andedrägt och var beredd

att vid deras minsta rörelse vara vid deras sida samt gifva dem all den vård och hjälp som var honom möjlig.

Långsamt skred en timma förbi och för Rapp tycktes minutererna vara hörbara. Hans ögon brände som eld, en centner-tyngd hvilade på hans bröst men för ögat fans ej en svalkande tår, eller för hjertat en lindrande suck. Slutligen hördes steg utanför och Inga återkom i sällskap med skolläraren och några andra personer, hvilka skyndsamt följt med den förgråtna och förskrämda flickan.

De anländande kunde ingenting göra utan blott deltagande beklaga den sorgliga händelsen. Men de slogo sig ned för att stanna qvar öfver natten ifall någon hjälp vore af nöden; de ville åtminstone invänta läkarens ankomst. Skjuts hade nämligen genast blifvit afsänd till närmaste stad för att hemta läkare och det kunde ej dröja länge förr än han anlände. Under tiden blef dock ej mycket sagt, ty man utbytte endast enstaka ord med hvarandra. Tilldragelsen hade gjort ett så djupt intryck att till och med deltagandet förstummats.

Morgon började åter att gry men hos de sårade hade ej förssiggått någon förändring. Sven sof alltjemt tungt och hustrun låg som i dvala, endast ett stönande då och då ifrån henne tillkännagaf att hon ännu var vid lif. Emellertid häfdes hennes bröst med allt större möda och man räknade nu ängsligt minutererna innan läkaren anlände. Men äfven den bittraste väntan har ju ett slut och omsider rullade en vagn framför husets dörr. En ung man hoppade lätt af åkdonet och skyndade in i stugan, hvarest Rapp gick honom till mötes med dröjande steg. De närvarande blickade härvid med en viss öfverraskning på korpralen, hvars gång eljes varit så spänstig och nu hade endast några timmar gjort den kraftige mannen till en skugga af hyad han fordom varit. Den unge läkaren kastade en medlidsam blick på den böjde, men dock reslige mannen, och efter att deltagande hafva tryckt hans hand gick han stillatigande hän till hustru Rapps bädd, hvarest han genast började undersöka hennes sår. Sedan han omsorgsfullt sonderat samma, hælde han någon vätska deri, hvarpå han åter anlade förbandet med konstnärlig hand. Ur en annan flaska hælde han några droppar i den vanmäktigas mun och utöfvade detta på henne en lifvande verkan. Med tystnad hade de närvarande åsett läkarens förfarande, och endast deras frågande blickar följde honom. Sjelf iakttog han äfven tystnad men de djupa veck, som lade sig på hans panna, syntes vitna om, att han funnit tillståndet oroande. Derpå vände han sig till bädden, der Sven låg, och undersökte gossens sår. Sedan han öfvertygat sig att puls-

ådran ej skadats lade han förbandet åter skyndsamt för och efter att äfven hafva gifvit gossen några droppar medicin, satte han sig ändtligen ned och rådgjorde med sig sjelf om hvad som nu närmast vore att göra.

Ingen ville störa läkaren i hans funderingar, men för Rapp, som med spänd uppmärksamhet följt hvarje af läkarens miner, blef denna väntan för lång, och han frågade tyst och med darrande stämma:

»Nå, herr doktor?»

Läkaren reste sig upp samt gick några slag fram och tillbaka på golfvet, innan han svarade. »Med gossen har det ingen fara», sade han, »endast stillhet och lugn, så fruktar jag ej för ledsam utgång af det sår han erhållit. Värre är det med hustrun; bajo-netten har väl ej träffat någon ädlare del, men ett reffen är skadadt och såret är i sig sjelf mycket djupt och svårt. Ifall dess läkning får förflyta normalt kan äfven hon komma sig, men jag fruktar, att sårfeber snart skall inställa sig och i så fall är utgången mer än tvifvelaktig; jag vill dock göra allt hvad i min makt står, och så får Gud styra för resten.»

»Tack», framhvisade Rapp knappast hörbart och i hans öga glänste nu en lindringens tår.

Åtta dagar hade gått undan, åtta förfärligt långa dagar samt ännu förfärligare nätter. Rapp hade på denna tid knappast njutit någon hvila eller föda; hans rygg hade böjts ännu mera och hans hår och skägg hade grånat, som om ett tjugotal af år försvunnit i stället för blott ett fåtal dygn. Som läkaren förutspått hade hustru Rapp angripits af sårfeber; derjemte kom yrseln och den arma kastade sig utan hvila och ro af och an på sin bädd, allt under de vildaste fantasier. Den ömme maken var outtröttlig att vaka öfver henne och vårda henne under dessa plågas dagar, han hade ej under hela tiden varit afklädd eller hvilat i sin bädd, utan då sömnen och tröttheten hade öfverväldigat honom hade han slumrat in på en stol bredvid den sjukas läger. Lilla Inga hade varit sin far en god hjälp och äfven hon outtröttlig, så att fadren måste ibland tvinga henne till hvila, men hon sof lätt som en fågel och knappast hade fadren tvingat henne till sängs och han sjelf för några minuter slumrat in, då hon ånyo smög sig upp och vakade i hans ställe. Hela veckan hade på detta sätt gått undan och det var nu lördag på nytt. Sedan gårdagen hade den sjukas feber något försvunnit och yrseln gått undan, hon låg nu som i dvala och öfver hennes torra läppar gick endast understundom ett svagt klagande ljud. Det var som sagdt en lördags-eftermiddag och lilla Inga hade på bästa sätt pyntat i stugan; på

golfvet var strött friskt enris, blommor hade blifvit satta i glas och rena gardiner hade hängts för fönstren. Rapp var ensam inne i stugan samt hade tagit en salmbok för att derur hemta tröst och uppbyggelse, men boken fick ligga orörd och han endast lyssnade till sin hustrus tungt arbetande bröst. Tankar kommo och gingo, han knäppte sina händer samman och hans läppar rörde sig, men bönen var tyst — den kom från ett öfverfullt hjerta, och känslan behöfde ej några salmsånger för att lösas, — det var en under qvalet dignande ande som sökte sitt ursprung och som äfven säkert fann det.

Så hade Rapp suttit en lång stund då han utifrån trädgårds-täppan fick höra rösterna af sina barn. Sven hade nämligen för första gången i dag fått lemna stugan samt vistas en stund ute i fria naturen, och lilla Inga följde sin bror för att vaka öfver att förbandet till hans sår ej gled undan, eller dylikt. Nu hördes emellertid in ett muntert skratt, det tycktes som om åratals förflutit sedan ett dylikt nådde Rapps öra och han lutade sig hastigt fram för att se hvad som vållade munterheten. De båda syskonen hade satt sig på den gröna gräsplanen, just under det öppna fönstret, samt lekte med en liten kattunge, och det var dennes lustiga språng som föranledde munterheten. Barnens uppsluppenhet smittade äfven fadren och för ett ögonblick sågs äfven ett leende kring hans mun. Han kände sig förunderligt styrkt till mods och han frågade sig sjelf om det intryck han nu erfor endast var ett flygtigt, föranledt af barnens skratt. Men snart antogo hans drag pregeln af djupt allvar, han reste sin kraftiga gestalt, hans rygg var nu ej mera böjd som förut, han sammanknäppte ånyo sina händer och såg uppåt med en tacksam blick, ty han kände hvarifrån det intryck kom, som han rönt — hans börda var lättad. — Höstsolens varma strålar föllo i glänsande guldknippen in genom de öppnade fönstren, och för Rapp var det som om stugan återvunnit sin trefnad. En skimrande damstrimma lekte nu på den sjukas hufvudgård och hans blickar drogos oemotståndligt dit. Den feberrodnad, som förut hvilat å hennes ansigte var försvunnen samt hade lemnat rum för en vaxgul blekhet; ögonen och kinderna hade sjunkit djupt in, men öfver de aftärda dragen låg dock en pregel af lugn. I Rapps bröst uppsteg en förhoppning om hans makas vederfående och han tänkte på att doktorn, då denne på förmiddagen besökte den sjuka, på Rapps fråga om hennes tillstånd dröjande sagt, att han först följande dag kunde derom afgifva ett bestämdt svar, och Rapp ville nu gerna tyda detta svar till det bästa.

I det samma hördes helgmålsringningen från den just ej aflägsna kyrkan. Klara och dallrande trängde sig klockljuden in i stugan, och den pröfvade mannen förnam dervid en känsla af sabbatsfrid. Sven och Inga kommo nu in och alla tre satte sig kring bordet vid det öppnade fönstret samt lyssnade till klockljuden. Desamma måste äfven hafva nått den sjukas öra, ty från bädden förmärktes en lätt rörelse, och en matt stämman frågade: «hvar är jag?»

Som om en elektrisk gnista berört dem, sprungo Rapp och barnen upp samt skyndade bort till den sjuka, som sökt resa sig upp, men åter fallit tungt tillbaka i bädden. Hon blickade sig frågande omkring samt syntes ej förstå hvarför hon var bunden vid sängen; isynnerhet häftade sig hennes blickar på Rapps färade drag och hans hvitnade hår, derpå såg hon på barnen, och först då hon såg Sven bära armen i band tycktes ett dunkelt minne vakna hos henne om hvad som tilldragit sig. Hon lyfte långsamt sin aftärda hand till pannan och bröstet arbetade, som för att lättas af en häftig gråt. «Det är således ej blott en ryslig dröm?» framhvisade hon med halfqväfd stämman, samt kunde ej lugnas af Rapps försäkran, att allt som hon tänkt sig varit blott en dröm.

Vansinnets mörka demon hade flytt bort och den sjuka talade redigt, fastän långsamt och matt. En häftig gråt hade lättat hennes sinne och hon låg nu åter lugn och stilla samt lät sina blickar hvila med innerlig kärlek på man och barn. Solens sista strålar lyste ännu in i rummet och gånfvodet en fridfull stämning. Hustru Rapp hade bedt Sven och Inga att de skulle läsa aftonbönen högt för henne och med sammanknäpta händer lyssnade hon dertill, men öfver hennes bleka anlete spridde sig ett sällsamt skimmer af frid, då Inga med sin klara stämman uppstämde en aftonsalm. På den sjukas begäran fingod barnen deretter gå till hvila och endast Rapp stannade vid sin hennes bädd. Hon ville att äfven han skulle gå till ro, men dertill kunde han ej förmås. Han höll hennes hand i sin samt uppmärksammade hvarje hennes rörelse. Med skymningen hade febern delvis återvändt och hennes andehemtning försvårats, men förmodade Rapp att detta kommit af hennes ansträngning att tala. Han glädde sig öfver att hon blifvit fri från yrseln och de mörka fantasierna, som förut plågat henne, och han hoppades på hennes förbättring, om äfven tillfrisknandet komme att ske långsamt. Den sjuka hade emellertid fallit i en slummer, hvilken dock stundom afbröts af sprittningar. Utåt natten vaknade hon åter upp samt sökte Rapps hand. Hon ville tala, men detta kostade henne för stor

ansträngning, hvarföre Rapp uppmanade henne att ej fresta sina krafter. «Jag känner mig så trött» hviskade hon, «och vill nu sofva. Du behöfver allt för väl äfven att gå till hvila. Gå nu till ro och förlåt mig all oro jag gjort dig. Hur är det der står: Den som älskat . . . »

«. . . varder ock mycket förlåtet» fortsatte Rapp. Den sjukas blick hvilade ett ögonblick på den talande och handen slöt sig krampaktigt kring hans. Hon vred derpå hufvudet åt sidan samt syntes somna. Det hastigt flämtande bröstet hördes ej mera, hennes hand löstes så småningom från sitt tag, och då Rapp lutade sig fram för att se om hon verkligen så fort insomnat, fann han af hennes ytterliga blekhet att hon vidrörts af dödens hand. Alldeles förkrossad af slaget, af de så grymt grusade ny väckta förhoppningarna, vacklade han bort till barnens bädd, för att meddela dem sorgebudskapet.

Den djupaste smärta liksom den högsta glädje har inga ord, och ingen penna förmår att teckna upp samma. Vi draga oss derföre tillbaka, då i morgonens första väkt Rapp och de båda barnen snyftande knäböja kring det liflösa stoftet. Sorgens rum är heligt och får ej störas.

Några månader hade ilat undan. Tiden, vare sig den kommer med glädje eller sorg, uppehålles ej, utan skrider sin jemna gång: sorgen mildras, glädjen förbytes. Hvad som var i går är ej mera i dag, och den kommande dagen är ej den närvarande lik. Det är en beständig vexling utan hvila och utan ro, och för människobarnet gifves lugnet först då det ej mera kan glädjas eller lida. — Hustru Rapp hade gömmts och den sorgliga händelsen, en tid ifrigt diskuterad i bygdens stugor hade snart äfven glömts, andra nya samtalsämnen hade kommit, och då — hvem tänker väl på det som skett för månader sedan? Endast i rotetorpet bodde hennes minne kvar, ett minne både ljft och smärtsamt, men som i dagliga böner välsignades. Höstblommorna hade vissnat på kullen, som höljde hennes stoft, vintern hade dragit sitt hvita bärtäcke deröfver, men detta hade åter smält bort och nu stucko grässtråna, sipporna och narcissorna sina första gröna broddar ur den luckra och krattade mullen. Det var en ovanligt vacker och varm vårdag, lärkan drillade i skyn och allt andades nyvagnadt hopp. Underligt var derför ej att folk längtade utom hus och man såg vandrare på vägar och stigar. Men någon annan dragningskraft än just den vackra vårdagen måste det vara som lockade så mycket folk ut, ty hvart man blickade syntes personer, dels ensamma och dels i flockar, men alla högtidsklädda och styrande kosan mot den gamla kyrkan,

som låg der så grådaskig och vördnadsfull, just vid krökningen af ån, som här slingrade fram. Om vi följa med och träda in på kyrkogården skola vi snart få förklaring öfver hvad som vållar folkströmningen. Gångarne äro öfverallt krattade, sandade och beströdda med gran och enris. En begrafning skall således försiggå i dag och det måste vara någon mera framstående personlighet, som skattat åt förgängelsen och som nu skall föras till sista hvilan. Så är det äfven. Det är församlingens gamle kyrkoherde, prosten F. i V., som skall nedmyllas. Den gamle presten hade för några dagar sen helt hastigt bortkallats, just som han skulle träda in genom altarskranket till grannsocknens kyrka och der läsa messan öfver en afliden embetsbroder. Prosten F. hade just ej varit mycket afhållen af sina församlingsbor, ty dels egde han dåliga predikogåfvor och dels ansåg han som det förnämsta i sitt kall, att vaka öfver att tiondegåfvorna inflöto i rikaste mått o. s. v. Nu samlades man ändock hit för att se på stäten, ty storartad skulle naturligtvis begrafningen blifva. Kyrkogårdens gångar började blifva allt mer fyllda af besökande, och alla trängdes omkring för att få kasta en blick ned i den nyöppnade grafven, som var så vackert beklädd med granris och blommor, och man gissade sig till hvilka summor de senare kunnat gå till, ty alla hade måst köpas dyrt från staden hos handels-trädgårdsmästaren. Grafven var som sagdt, rikligen utsmyckad, antagligen för att ej göra den så afskräckande för den, som skulle hvila deri; — han hade ju under sin lifstid så väl förstått att omgifva sig med alla beqvämligheter, att han borde ej nu med ens sakna allt.

Men längst borta i ett hörn på kyrkogården stod korpral Rapp hållande sina båda barn vid handen. Det var här hans hustrus graf fans. Hon hade jordats i all tysthet och så långt afsides som möjligt, ty hon var ju en själfmörderska och kunde således ej få plats bland öfrigt hederligt folk, som myllades ned på detta, de dödas fridlysta område. Rapp syntes oberörd af hvad som försiggick rundt kring honom; hans hufvud hade begrundande sänkt sig, och det syntes tydligen att med henne, som jordats dernere, hade äfven kastats mull på hans lifsglädje. En tung suck höjde hans bröst och en tår banade sig utför hans kind, men för att dölja den fallande droppen, så att barnen ej skulle märka samma eller bedröfvats deraf, böjde han sig hastigt ned, som för att plocka ett ur mullen uppspirande ogräs. I det samma hördes kyrkklockornas dofva klang, och Rapp väcktes härvid ur sina sorgliga tankar. Kyrkdörrarne hade öppnats och mängden strömmade in, en hvar ifrig om att få en sittplats.

Det blef en verklig trängsel vid dörröppningen och männen glömde i ifvern, att, jemlikt gammal sed, lyfta på mössan vid samringningen. Rapps båda barn, för hvars skull fadren i dag besökte kyrkan (det var nämligen en arbetsdag midt i veckan), smittade af den allmänna brådskan, skyndade på fadren, — de ville med in och se på ståten. Rapp trädde med dem ut på stora gången, men stannade här plötsligt som om hans fötter fäst sig vid marken, det blixtrade till i hans ögon och hela hans kropp skälfdde. Han hade nämligen bland folkhopan upptäckt den person, som för honom sköflat hans lefnadslycka. Hans hand knöt sig dervid så hårdt om lilla Ingas, att hon uppgaf ett rop af smärta.

Efter det den sorgliga katastrofen med Rapps hustru inträffat, hade läsarpresten funnit marken bränna under sina fötter och försvunnit från orten. Man trodde att han aldrig skulle våga visa sig åter der och hans anhängare hade betydligt svalnat i sin ifver. Emellertid förmodade han väl att hans streck nu vore glömda och uppträdde han nu fräckt på nytt. Vid åsynen af honom hade emellertid Rapps smärta återvändt med förnyad styrka, och dertill rasade inom hans bröst en känsla, som idkeligen ropade på hämd, och han måste uppbjuda all sin sjelfbeherskning för att ej rusa fram och med ett knytnäfsslag sträcka den förhatlige till marken. Läsarepresten syntes äfven hafva sett Rapp, och märkt dennes flammande blick, ty han trängde sig skyndsamt in i kyrkan och försvann bland folket.

Derinne hördes en sorgmarsch tona från orgeln och kyrkbänkarna vore inom några minuter fullsatta. Kyrkan var på bästa sätt prydd med dyrbara kläden rundt om, i draperier med hvita guirlander; framme i koret stod på en katafalk kistan höljd med kransar och rikt öfversållad med silfverstjerner, i hvilka strålarne från de många tända ljusen bröto sig. De vidsträckta hvalfven voro fyllda af blomsterdoft och vackra ord lästes på de många breda och dyrbara banden till kransarne. Dessa ord skulle kanske vitna om annat än de gjorde, ty nu förkunnade de blott att ej ens den byggnad som kallas sanningens tempel och guds hus, förmår sluta sina dörrar till för lögnen och falskheten. »En sista gård åt den gifmilde och fromme», »från djupt sörjande församlingsbor», »ditt minne skall bo kvar i välsignelse», »hvila i frid du redlige tjenare» o. s. v. lyste så bjert i ögonen från de hvita banden, och dock kunde ingen påminna sig någon så märkvärdig dag, då den afidne skulle hafva varit gifmild, och hvad nu kransen från sörjande församlingsbor beträffade, vore dessa svåra att upptäcka, åtminstone härstädes, ty om tårade blickar kunde ej ens blifva tal. På frågan om i hvars minne den afidne skulle så

välsignelserikt bo kvar, hade man säkerligen fått söka efter svar, och hvad sistnämnda devisen vidrörde, missunnade säkerligen ingen den bortgångne hans hvila, det hade varit skralt med honom länge på alla sätt; men den omnämnda redligheten hörde troligen till ett af de mest svårlösta problemen för mångens tankegång.

Orgeltonerna hade dödt bort i några konstnärliga preludier, och nu trädde fyra prester i rik ornat framför altaret. Alldeles som om det varit för mycket för en att utträtta, byttes de till att läsa böner och sjunga. Nu steg en af dem utom altarskranket och bort till kistan; en kyrkobetjent trädde fram från andra sidan med ett silfverfat med sand, hvarpå en stor massiv silfversked låg. Presten fattade skeden och de tre traditionella »skoflarne mull», fastän det väl egentligen borde heta »skedarne sand» föllo på kistan och nu var den döde på kristligt och hedersamt vis invigd åt hvilan. Efter uppläsandet af de sedvanliga bönerna besteg presten på predikstolen, hvarifrån han tolkade den aflidnes lefnads-saga, hvilken var innerligt vacker, men hade tyvärr ett enda litet fel — den var ej verklig.

Sven och Inga följde noga med all stäten, och gjorde för sig sjelf sina barnsliga jmförelser. De kunde ej förstå hvarför det gick så olika till nu, som då deras mor myllades ner. Detta skedde i all tysthet och i närvaro af endast tre eller fyra stycken, och dock var deras mor den ädlaste och bästa varelse de känt, och om hvilken alla talade godt. Den gamle prosten hade deremot ofta varit utsatt för sina församlingsbors kländer, och nu berömdes han dock på alla sätt. Det var underligt, mycket underligt, och de tvänne små kunde ej blifva klara med den saken, huru ifrigt de än i all tysthet diskuterade samma. Men de hade ännu ej lärt sig förstå huru det går till i verlden, ej heller kunde de uppfatta den gamle prostens förtjenster, som nu embetsbrodern så varmt tolkade. Huru var det väl ock möjligt för dem att förstå hans långa välsignelsebringande verksamhet? Han hade dessutom en gång blifvit hugnad med vasaorden och detta var någonting helt märkligt. Hustru Rapp hade ju aldrig fått någon utmärkelse, mer än ett par hederspris för väfnad och spånad, vid ett landbruksmöte, och hvad Rapp beträffade hade han ej drifvit det längre än att han erhållit hushållningssällskapets medalj för odlingsflit. Men i barnens ögon uppvägte detta allt som nämdes som förtjenstfullt om den afsomnade prestmannen, och därför undrade de så — men vid deras undran fick det stanna; det var en slags opposition lika obemärkt som de sjelfva voro, der de krupit samman längst in i stolvrån.

Medan barnen således voro upptagna af allt hvad de hörde och sågo syntes Rapp fångslad af något helt annat. Hans blickar irrade ständigt omkring, han granskade hvarje ansigte och sökte att öfverblicka hela skaran för att finna någon viss person. Han fann äfven hvad han sökte, ty längst borta upptäckte han läsa-represtens ansigte. Dennes otäcka skenheliga min hade delvis försvunnit och nu spårades deri i stället öfverläggning, slughet och list. Det tycktes Rapp som om hans fiende funderade på någon ny plan, och han beslöt sig för att om möjligt utforska samma. I detsamma möttes de båda männens blickar, och läsa-represten drog sig hastigt tillbaka och gömde sig sedan dess bakom mängden. Rapp fann sig härvid gripen af en besynnerlig känsla, hela hans kropp darrade och han kröp samman som om han med en tigers språng ville rusa på sin dödsfiende, men denne hade som nämndt, gömt sig undan, och dessutom var trängseln i kyrkan så stor att ingen kunde komma hvarken fram eller tillbaka. Rapp hade i öfrigt nog kraft att kufva sitt häftigt upprörda sinne; han ville ej störa kyrkofriden.

Liktalet var slut och nu uppstämdes från orgelläktarn en vacker fyrstämmig sång af en dubbelkvartett, som engagerats från staden för att förhöja den högtidliga akten. Då de sista tonerna bortdött, brusade åter från orgeln en sorgemarsch i konstmessiga löpningar och vid dess toner utbars kistan samt sänktes ned i den gran- och blomstersmyckade grafven. Folket strömmade till och skockades man kring samma för att få kasta en sista blick dit ned. En frände tackade här i några vältaliga ord de församlade för deras deltagande, hvarpå man troppade af åt skilda håll. De rikaste och förnämste af bönderna skedde den stora äran att blifva bjudna hem på den storartade middagen i prestgården, och tömma ett glas vin till den bortgångnes minne, men de stackars fattiga, som bäst varit i behof af en måltid, fingo nöja sig med att hafva sett på ståten. — Detta var ju i öfrigt mer än de kunnat begära, de hade ju helt enkelt kunnat blifva utestängde från kyrkan så att ej de inbjudna begrafningsgästerna skulle besvärats af trängsel, och dessutom glömdes de ej bort; — till de i fattighuset boende sändes åtskilliga kvarlevor af måltiden jemte en kittel soppa, fastän de pigor som skulle bära välfägnaden dit voro nog drumliga att falla omkull och spilla ut två tredjedelar af innehållet, men detta missöde kunde vederbörande ju ej vara ansvariga för.

Då det öfriga folket skyndat fram till grafven hade Rapp ej följt med strömmen utan stannat vid kyrkodörren der han noga mönstrade en hyar af de utgående. Han stod der tills den siste

hade lemnat kyrkan och gick då slutligen med, under det han allt emellanåt såg sig omkring, men han upptäckte ej den person han ville se och det tjenade ej heller till något att han dröjde ty kyrkvakten stängde nu kyrkdörrarne och allt blef tyst och stilla som förut. »Besynnerligt», mumlade Rapp för sig sjelf, »jag kan ej förstå huru han kunde undkomma mig; jag ville blott talat några ord med honom.»

Rapp jemte barnen hade återkommit till hemmet och sutto i den ljumma och ljusa vårvällen samtalande med hvarandra. Att det var något ovanligt på färde syntes tydligen af Rapps allvarliga min och Inga, som eljes plägade vara sjelfva solskenet hade lagt sin panna i betänksamma rynkor. »Ja», sade Rapp omsider, afbrytande den tystnad som för några ögonblick inträdt, »jag har öfvervägt saken och du Sven skall få din vilja fram; du skall få gå i latinskolan. Till arbete i öfrigt är du för klen och den tanken att du en gång skulle taga torpet här efter mig har jag för länge sedan slagit ur hågen. Då du har sådan lust att läsa vill jag ej hindra dig. Jag har ändå ett ärende fram i byn i qväll och då skall jag titta in till magistern med det-samma, han har ju lofvat att läsa med dig, så att du kan komma in i skolan till hösten; sedan få vi se hur det går. Inte tror jag att du har något läshufvud precis, men i värsta fall får du komma hem igen och få vi då fundera på att lära dig något lätt handverk.»

Lilla Inga, som varit en tyst åhörarinna blandade sig nu i samtalet. Hon hade funnit sig sårad öfver att fadren ej trodde Sven duga till att läsa och hon tog varmt brodrens parti. Väl blef det mycket tråkigt att mista honom, menade hon, men fadren skulle få se att han gick längst af alla. Han hade läst igenom och kände alla de böcker fadren hade skaffat sig, ja till och med exercisreglementet, och i skolan hade han alltid varit den bäste. Han skulle blifva prest och hon jublade redan vid tanken på den dag, som han första gången skulle predika i socknens gamla kyrka. Hon skulle sjelf binda prestkragarne på honom, och sedan i hans sällskap vandra åstad till gudstjensten. Allas ögon skulle då riktas på de båda syskonen, och hon kände sig ej litet stolt deröfver. Och när sedan Sven med sin vackra röst messade för altaret, eller från predikstolen talade till folket, skulle ej ett öga finnas tort.

Rapp log åt Ingas ifver och strök hennes lockiga hår åt sidan. Han ville visst ej underkänna Sven, isynnerhet då hon tog hans parti. Men nu fick hon ej mera tänka derpå utan i stället ombesörja litet aftonvard, hvarefter Rapp ville bege sig af;

om ett par timmar vore han helt säkert åter. De skulle emellertid ej vänta på honom utan gå till ro, det kunde ju hända att han komme att dröja något längre än han tänkte.

Inga, som på bästa sätt sökt att upprätthålla en husmors sysslor, hade flinkt i ordning den enkla måltiden, som äfven snart var ändad. Rapp drog åter helgdagsrocken på samt begaf sig åstad mot byn, sedan han först bedt ett vänligt godnatt med de båda barnen, som följde honom ett kort stycke till vägs. Sven och Inga vände derpå åter till torpet, men långt sedan Rapp ykigt af in i furuskogen, genom hvilken vägen ledde, kunde han höra de bådas muntra röster, der de i ifrigt samspråk om Svens framtid glömde allt annat. Det var drömmar om idel lycka; ej den ringaste motgång, icke ett enda moln på framtidshimmeln. — Sven hade nu fått fadrens löfte och sedan skulle allt gå som en dans och allt låg så leende och gladt. Det var en illustration till hvad skalden så skönt skriver:

»Barnets himmel hänger full,
med lyror af det röda gull.»

Rapp stannade en stund och hörde på sina barns glam, men då det så småningom bortdog fortsatte han med raska steg sin väg framåt byn.

Korpral Rapp kom att dröja i byn längre än han förmodat och klockan hade redan slagit elfva då han vände åter mot hemmet. Det var en lugn, stilla afton med vackert månsken. Rapps väg gick strax förbi kyrkogården och när helst något tillfälle gafs försummade Rapp ej att besöka sin hustrus graf. Så äfven nu. Han gick långsamt in genom de olästa kyrkogårdsgrindarne och fram öfver den grusade gången. Han stannade för ett ögonblick vid den kulle, som nyss uppkastats öfver den gamle prosten och läste namnen och deviserna på de breda sidenbanden till de många kransarne. Men icke länge fängslades han af det tomma skrytet, den hycklade sorgen, som här fått sitt uttryck. Han gick bort till den kulle, hvarest han redan hundradetals gånger suttit, såväl vid dagens timmar som vid den sena nattens stunder. Mången obemärkt tår hade vattnat detta ställe och mången suck hade här ohörd gjutits. Ohörd? Måhända af menskligt öra, men Rapp kände sig aldrig så lugnad som då han fick dröja vid sin hustrus graf, och det var som om hennes ande kringsväfvade honom samt skänkte honom lugn och tröst. Efter att på bästa sätt hafva ansat om grafkullen satte sig Rapp ned på bänken bredvid, efter vanan lutande sitt hufvud mot händerna och försjök i begrundande.

Länge hade han dock ej suttit förrän han stördes af ett starkt klingande ljud, hvilket tycktes komma från kyrkan. Han lyssnade med spänd uppmärksamhet om ej något vidare skulle höras och efter en stunds förlopp förnam han äfven buller, som af fotsteg och i den månljusa qvällen tyckte han sig se en skepnad inne i kyrkan. Rapp hade aldrig trott på spöken, men kunde dock ej för ögonblicket beherska sig, utan en rysning fick makt med honom.

Denna ofrivilliga känsla öfvergick dock snart och Rapp beslöt sig för att utforska hvad som vållat bullret. Han kom att tänka på att flera dyrbara saker förvarades i kyrkan och han frågade sig sjelf om männe tjufvar gästade samma. Emellertid hade han ej hört något buller med dörrars öppnande eller fönsters sönderslående och dessutom var natten så ljus att någon tjuf väl ej kunde vara så djerf att då våga sig ut på ströftåg. Plötsligen uppstod en ny tanke hos Rapp; hans händer knöto sig och en muskelryckning gick genom hela hans kropp, just som då rofdjuret gör sig beredt till språng å sitt uppvädrade offer. Om det vore han, ja, då . . . Rapp hade ej kunnat förklara läsarprestens gåtlika försvinnande förut om dagen, men hans misstanke började nu öfvergå till full visshet. Han hade sett sin fiendes blickar mönstra alla kyrkans föremål och den skenhelige hade säkerligen låtit stänga sig inne i templet för att sedan ostörd kunna plundra. Nu var således hämdens timma slagen, och han, som vållat så mycken sorg och smärta, som ruinerat en hel familjs lycka skulle ej undkomma sin hämnare. Rapp, som först tänkt att genast undersöka förhållandet, ändrade nu sin plan. Den plats, hvarpå han befann sig, låg helt i skuggan och var Rapp derigenom sjelf helt bortskymd. Han ville ej heller låta sig synas utan kröp framåt den låga kyrkomuren tills han uppnådde gången midt för kyrkdörrarne, der han osedd kunde smyga sig ända fram till kyrkväggen.

Strax invid växte en tårpil och i skydd af denna kunde han blicka in i kyrkan. Här såg han nu tydligt den gestalt, som han förut observerat, ifrigt sysselsatt med att nedplocka och sammanbinda de tyger, som användts till drapering vid begravningsfesten; en och annan gång stannade han för att lyssna efter något misstänkt ljud, men då ej något sådant förnams fortsatte han åter sitt nattliga värf.

Då Rapp väl kunde förmoda att det ännu skulle dröja en stund innan tjufven medhunnit sin plundring, drog han sig tillbaka för att i den nära bredvid liggande klockaregården få biträde till tjufvens fångande. Emellertid råkade han att, oförsigtigt nog, stöta

till en gren af trädet och denne vidrörde fönstret med ett skrapande ljud. Hastigt drog sig Rapp tillbaka i skuggan och såg härifrån huru ett blekt ansigte närmade sig rutan, för att efterse hvad som vållat ljudet, men då allt förblef tyst försvann åter personen. Rapp hade dock sett nog, det var verkligen hans dödsfiende, som tagit sig före helt andra saker än predika »nådens evangelium» för en okunnig folkhop.

Korpral Rapp dröjde ej ett ögonblick längre utan skyndade åstad och återvände inom kort, följd af organisten och dennes dräng. En kort öfverläggning följde, och det beslöts att tvänne af dem skulle intränga i kyrkan medan den tredje höll vakt utanför. Kyrkdörrarne öppnades så tyst sig göra lät, men tjuften hade dock märkt bullret samt hastigt gömt sig undan bland bänkarne. Men de inträngande hade äfven märkt den försvinnande gestalten och Rapp stannade därför qvar att vakta vid utgången, medan organisten långsamt gick framåt kyrkan. Denne hade dock knappast hunnit halfvägs upp mot koret, då han träffades af ett så våldsamt slag bakifrån, att han segnade till marken. Det var tjuften, som smugit sig bakom honom och med den stora silfverskeden, hvilken användts vid jordfästningen, tilldelade det bedöfvande slaget. Han rusade derpå mot utgången, men här hindrades han af Rapp, och för några ögonblick uppstod en förbittrad kamp. Tjuften hade större styrka, men Rapp var så mycket vigare och segern var för några sekunder oafgjord, men i nästa stund hade Rapp fält till marken sin motståndare. En dof ed gick öfver dennes läppar och Rapp såg något glänsa i hans hand. Han böjde sig hastigt undan och undgick med knapp nöd ett åt honom måttadt knifshugg; det gled emellertid nu förbi och knifsbladet, som i stället råkade i trät till en af bänkarne, afbröts dervid. Då tjuften såg sitt vapen förstört greps han af fullt raseri samt med uppbjudande af all sin kraft lyckades han åter komma upp. Han hade igenkänt Rapp och hans blickar flammade vildt. «Dö, din dj—l, som ständigt förföljt mig», hväste han fram, samt kastade sig öfver Rapp med hela sin tyngd, för att fatta honom om halsen och strypa honom. Det var ett hemskt ögonblick, ty det gälde lif eller död, och svårt hade varit säga hur utgången blifvit om ej drängen, som stannat utanför kyrkan uppmärksamrats af bullret samt skyndat Rapp till hjälp. Organisten hade äfven qvicknat till och med de trennes förenade ansträngningar lyckades man öfvervåldiga den rasande och binda honom, hvarefter man redan samma natt förde honom till kronolänsmannen, der han förhördes, och befans det då, att det ej var första gången mannen i fråga varit i delo med rättvisans handtlangare.

Han fördes i häkte samt dömdes sedermera till några års straffarbete.

Rapp var närvarande då domen föll och då f. d. läsarpresten utfördes ur domsalen, sökte hans mörka öga hans besegrare och i denna blick lästes ett outsläckt hat samt ett hemskt hot, hvilket han dock ej hann sätta i verkställighet, ty någon tid efteråt dog han i fängelset af en otäck sjukdom, som han under sitt vagabondlif åsamkat sig.

Närmare ett och ett halft decennium ha förflutit sedan ofvanstående händelser. Mycket har tilldragit under denna tid och mycket förändrat sig. Sven blef ej prest, som lilla Inga förspådde, men den bana han valt är fördenskull ej mindre välsignelsebringande. Till rätt mångt sjukläger har han redan tvänne års tid bringat tröst, hjälp och förhoppning, och ingen har varit med mera längtan emotsedd än den unge, allvarlige licentiaten med det öppna redliga ansigtet och den djupsinniga minen. Men äfven han har fått erfara att all hans redliga vilja och konst varit vanmäktig gent emot liemannen, och då han med återhållen andedrägt lutat sig ned öfver sin aftynande patient samt räknat hans matta pulsslåg, har en krampaktig ryckning synts kring den unge läkarens mun och en fuktig glans i hans öga. Det är det ömma medlidandet, känslan af sin egen vanmakt samt minnet af hans egen moders dödsbädd, som gripit honom och som fått sitt uttryck i en söndertryckt tår.

Om den lilla episod, som jag här skildrat, skulle komma under blickarne af någon af dem, som densamma vidrör, anhåller berättaren om ett vänligt: »förlåt!»

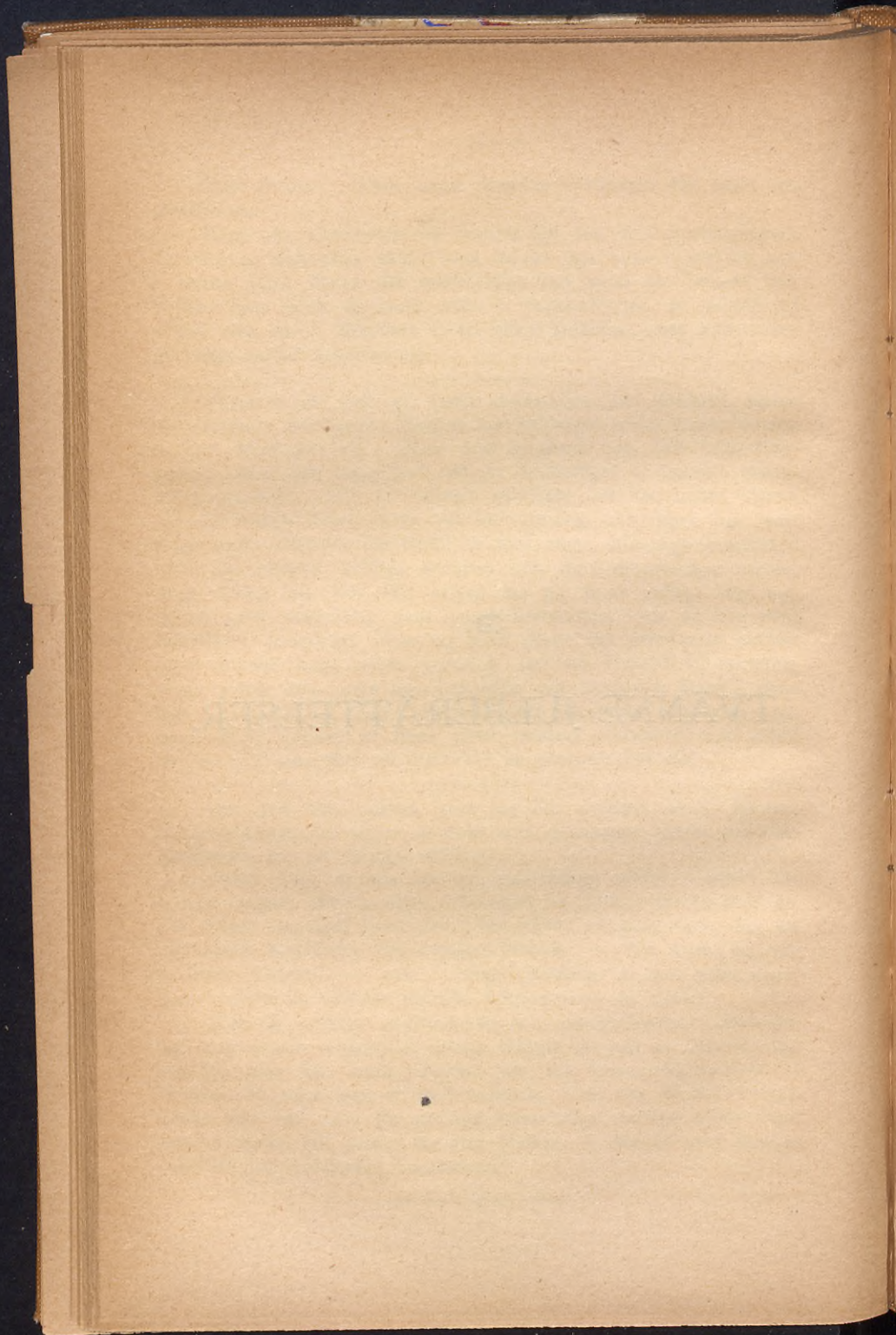
Tiden läker ju alla sår, och du, redlige gubbe, i hvars hår lifvets vintrar snögat, skall säkerligen nu gerna öfverse med att det blifgit verkligt, hvad den ystre pilten en gång sade dig, att han skulle nedskrifva din sorgliga historia; — ditt namn har jag ju dock förtegat — och i öfrigt: förtjenar ej den ädles seger öfver bekymren och de tärande hjerteqvalen sin runa?!

Men du präktige ungdomsvän, som genom tusenden försaker-ser, mödor och outröttligt arbete hunnit det mål du föresatt dig; dig må min lilla runa påminna om den forne lekkamraten, på hvilken du säkerligen ej skall vredgas. Och om du än vredgas, skulle det väl vara för att jag äfven vågat omtala «lilla» Inga; men i detta fall måste du åter blidkas, ty det är med hennes tillåtelse jag nedskrifvit berättelsen.

3.

TVÄNNE JULBERÄTTELSE.

En julsaga.

Manande och högtidliga dallrade Ave Mariaklockans toner genom rymden och bjödo till andakt och julhvila. Kyrkan strålade af ljus, och en hvar som hunnit undan med de brådskande bestyren, skyndade dit för att deltaga i lofsången. Bänkarne fylles med högtidsklädda skaror och snart voro äfven gångarne fullsatta. Nu brusa orgelns toner genom de höga hvalfven, och för hvarje gång kyrkdörren öppnas, strömma de ut och föras af den friska qvällsvinden långt, långt bort, bjudande en ännu större menighet att samlas. Innan ännu orgeln tystnat var kyrkan till trängsel fylld och de församlade väntade med otålighet att få se presten på predikstolen. Ordets förkunnare steg äntligen på den upphöjda platsen och hans blick öfverfor de församlade, som sänkte sina hufvuden till bön. Men var det männe bön, som upptog allas sinnen? Ack nej! Tankarne ila åter till hemmet till stöken och bestyren, till de blifvande julklapparne, till det myckna glitterverket, som så förmått fångsla och som af denne andans man kallades »säfänglighet». Så tänkte äfven presten och hans läppar darrade af helig ifver, då han nu begynte predika högljudt och vältaligt, men dock oförstådt. Längs nere vid kyrkans dörr hade stått sig en person, som eljes sällan sågs inom dessa murar, och vid åsynen af honom höjde presten sin stämma, för att med all makt slå till ett slag med lagens hammar. Mannen var en stor och kraftig gestalt, hans ansigte hade ett ädelt uttryck, men vissa drag deri talade om genomgångna strider, och fastän obruten, syntes dock att han endast genom okuflig vilja och tillkämpad kraft förmådde bära en börda, som för mången annan skulle blifvit en förkrossande klipphäll. Då orgeln spelade hade äfven han sänkt sitt hufvud för de mäktigt tilltalande tonerna, men nu åter rest sig hög och allvarlig och hans blickar mötte djerft predikantens. Det flammande gasskenet föll just på hans hufvud, och ett och annat grått hårstrå, som deri framglänste, gaf åt den djerfva profilen ett egendomligt drag af till hälften titan, till hälften martyr. Han lyssnade för en kort stund till

predikantens ord, men dervid häfde sig hans bröst och en viss oro bemäktigade sig honom; atmosfären blef för qvaf, och då prestens blickar nästa gång sökte honom; hade han lemnat kyrkan. Men kyrkofolket, som satt närmast utgången och märkt att den besynnerlige mannen gått ut, sade sinsemellan att »fritänkaren gick sin väg» och att »de kunde väl förstå att han ej skulle kunna hålla ut i kyrkan».

Men »fritänkaren» hade stannat utanför kyrkfönstren, just der gasskenet som klarast föll på, och stod nu beskådande några regelbundet formade snöstjerner, som i den lugna qvällen sakta sväfvat ner och lagt sig på hans rockärm. Han försjönk i stilla begrundande, och, märkvärdigt nog, tyckte han sig i de snart bortsmältande snöflingorna läsa en långt skönare och mera tilltalande predikan än den, hvars ljud ännu trängde ut till honom. Snöflingorna försvunno för hans blick, en liten vattendroppe kvarblef i deras ställe, men med den förenade sig en annan, som tillrade från mannens kind.

Hastigt väckt ur sina tankar ville han skynda framåt, men hejdade sina steg vid det han hörde en svag snyftande stämma bedja om en skärf. En liten parfvel, klädd i en tunn och lappad drägt, stod der vid hans sida och sträckte bedjande ut sin hand. Denne knöts i detsamma som elektriskt kring ett stort silfvermynt, och den lille bettlaren ville ej tro sina ögon. Gifvaren hade försvunnit utan att mottaga ett tack, men myntet, den största skatt den lille ens vågat drömma om, var kvar, och på hans kind värmdes ännu smekningen af en vänlig hand. Ack! så stor gäfvä, och detta blott af en person, huru mycket skulle då väl ej gifvas, när allt det rika folket kom ur kyrkan?

Han hade nått sitt hem; det var vänligt och godt, men den dystra ande, som ibland fått makt med honom kunde ej genast förjagas. I kaminen brann en munter brasa och framför den slog han sig ner. Föregående dagarnes arbete hade varit mycket ansträngande; nattvak och den friska qvällsvinden hade inverkat domnande på honom, och han slumrade in. Drömmarne kommo och upprullade taflor från de dagar som gått; den ene julaftonen efterträdde den andre, men ej var det ljusa och leende bilder som kommo; det var mest en allvarlig kamp mot motgångar och mot vidrigheter. Han såg sitt barndomshem med några sorglösa dagar, men snart var lyckan sköflad, och hans framtidsdagars stöd, hans far, rycktes undan. — Hu! Så ödsligt, tomt, i hemmet denna julafton. Han kände om igen hur verdens isande kyla grep

honom, han slets bort från allt hvad han älskat, allt hvad som värmt hans rena sinne och han ställes ensam i striden. Mycket rycktes undan som han förut trott på, men han kände ungdomsstyrkan växa; skrankor föllo rundt kring honom, hans blick klarade, och han såg, att mycket af det som mängden dyrkade och framhöll såsom både andligt och lekamligt eftersträfvansvärdt endast var flärd — en grann lögn. — Återigen några julaftnar, festhögtider på avslutade år, men ej festhögtider för honom, ty de blott påminde om fördubblade ansträngningar, men med lika oupphunnet mål. Från hvad han kärast egt hade han skiljts — syskonband hade slitits genom olika verldsåskådning, genom medgångens förvillande sken för den ena parten — och han kände sig ännu mera ensam. Men var han ensam? Nej! Han hade skapat sig ett ideal, och detta uppehöll honom i mörka stunder; — »fritänkaren» hade funnit tröst.

Hans sträfvande syntes omsider bära frukter; af lifvet hade han dockfått det bästa goda: en älskad maka, och han arbetade nu med dubbel ifver för att bereda de sina lugnare dagar, än dem han sjelf fått pröfva på. Men den redlige var en nagel i ögat för en usling, en odåga, som ville hans ofärd, och elakheten segrade äfven. På nytt såg han sig prisgifven åt brödbekymren, och de drabbade honom nu ej ensamt, han hade äfven andra att sörja för, — det kom då en dyster, mörk jul.

Men blidare drömmar kommo, han såg, att huru underligt allt gått, det hade dock ej förmått bryta hans kraft eller tro på sanningen, han kände sig tvärtom ännu mera stark, och de mörka skuggorna, som en stund dragit förbi hans blick, ljusnade allt mera i fjerran, fjerran. Det gångna var nu ej mera och för alla de smärtsamma erfarenheter han derunder gjort, hörde han röster tala ur djupet af sin själ; de kommo än mäktigare och brusande, än mildare och smekande, som de orgeltoner, hvilka tilltalat honom i templet, och alla buro de till honom samma ord i sin famn: *försoning!* Ack ja, försoning! stammade han. Hans händer knöto sig och öfver hans allvarliga drag lade sig ett ljust leende, som fordom »i ungdomens år».

Han vaknade upp! Kaminbrasan var utbrunnen, men till hans hjerta spreds nu ljus och värma från klara barnaögon, som länge längtande blickat efter »att pappa skulle vakna». Glädjehopen nådde hans öra, en mjuk, sammetslen, trogen hand smekte hans hufvud och kind. Han reste sig upp från sin dröm; — det blef *jul* äfven för fritänkaren.

Orgelns toner bortdogo. De kyrkobesökande reste sig och strömmade ut genom de vidöppna dörrarne. Alla hade så brådt om att nå hemmen och ingen hade öga för en liten stackars gosse, som, stödd uppåt kyrkmuren, anropade de förbigående om en skärf. De som möjligen sågo honom mumlade något om gåfvor till välgörenhetsinrättningar eller dylikt, och till sin förvåning upptäckte den lille att hela folkströmmen gått förbi, utan att ett enda öre blifvit tryckt i hans hand. Han stod ett ögonblick nedslagen, men i nästa stund ljusnade de barnsliga anletsdragen: »jag har ändå både till bröd och brasa», ropade han triumferande samt ilade derpå att uppsöka det hem, som blifvit glömdt för de stora välgörenhetsinrättningarnas skull. — Det blef dock *jul* äfven i det torftiga hemmet, det ljus, som snart syntes lysa genom den dunkla och lappade rutan talade derom; det talade om mycket mera, men som ej här kan få plats i vår enkla julsaga.

Hvad jultomten såg.

Bing, bång, bing, bång, hördes kyrkklockornas toner dallra genom den frostiga luften i den stjernklara vinterqvällen. — Brådskan-det och springet på gatorna hade i det närmaste afstannat och julfriden med lugnet hade inträdt såväl i stad som å landsbygd. Nu förklingade de sista klocktonerna. Ett slammer hördes mot kyrktornets stentrappor, och strax derpå inträdde ringaren genom kyrkdörren, hvars nyckel rasslade i låset på ett så kusligt sätt, att den gamle, skrockfulle mannen lagade med att fortast möjligt komma ut på gatan i gasskenet. En och annan ensam vandrare, som fördröjt sig vid något inköp eller dylikt, skyndade ännu hemåt, och sen blef allt tyst och stilla.

Men inom hus var så mycket mera lif och rörelse. Sam-språk, muntert glam, musik, julklappars beskådande, eller ock stilla betraktelser och salmsång o. s. v., trädde en till mötes vid en blick bland de olika familjerna.

Julen är den återvändande solens, ljusets fest, och man hade nu som eljes sökt att på värdigaste sätt fira samma. Ur de flesta fönster lyste en flod af ljus, som återspeglades i den utan-för lätt fallande snön.

Ur ett fönster till en bostad, belägen i ett af stadens aflägs-naste kvarter, lyste äfven skenet af en lampa, men detta var dämpadt af en grön skärm och trängde blott sparsamt ut genom den nystrukna rödrandiga gardinen. Nere på gården, obekymrad om de allt tätare fallande snöflockarne, stod en liten tomte och blickade undrande upp till fönstret, om ej klarare ljus skulle upp-lysa samma. Han var gammal och grå, den lille tomten, och derpå var ej att undra, ty han tillhörde ett snart utdödt slägte, samt var en af de få, som ännu ej fått «respas» af «folkupplys-ningen». Han var emellertid en af de tomtar, som endast taga sin bostad der, hvarest idoghet och ömsesidig kärlek slagit upp sitt residens, och ett oförfalskadt barnsinne ständigt råder.

Men hvarför stod den lille tomten och såg så undrande och vemodigt upp till det matt upplysta fönstret? Den under-lige hade nämligen i många år haft sitt tillhåll i denna gård och

just bott i samma rum, som han nu blickade upp till. Här hade han tagit sin anspråkslösa bostad i den varma spiselvrån, fast just ingen visste derom. Här hade han som barn inflyttat med ett ungt par, samt äfven åldrats med dem under det han flitigt «dragit ett strå till stacken». Han hade bevitnat föräldrarnes glädje, då deras förstfödde såg dagsljuset, och han hade sedan outtröttligt vakat öfver den ljuslockige gossen, som under hans trogna vård växte upp, stor och stark. Tomten trufdes här så väl, och ehuru ledsnaden tog ut sin rätt, då de gamle en gång gingo undan, och deras barn flyttade från hemmet, vida kring, stannade han dock kvar, enär äldsta barnet, gossen, för hvilken han hyst en viss förkärlek, öfvertog hemmet. Det var visserligen tomt och ödsligt, men en dag kom en blomstrande ung qvinna i huset; ur hennes mörkblå ögon lyste allvar och hjertegodhet, och med henne kom hemtrefnaden på nytt. Det var solvarma dagar som nu kommo, och tomten kunde för hela quart glömma sitt idoga arbete, för att från sin vrå betrakta de unga makarnes lycka. Så flydde ett år och åter gick en vagga på det nötta golfvet; bredvid vaggan satt qvinnan med de hjertegoda ögonen samt betraktade oafvändt en liten ljuslockig gosse, hvilken i tomtens tycke var så ofantligt lik den gosse, som alltid varit hans hjertegryn. Men det var många år sedan samma syn uppenbarade sig för honom, och därför steg han alltid nyfiken fram för att få se sig mätt på den lille tomten, då modren tog bort det lätta flor hon höljdt öfver barnets ansigte. Åter gingo några år, och allt flera solglimtar funno väg till denna familj, och de julaftnar, som firats, hade varit verkliga ljusets fester. Men denna qväll var det så olikt mot förr; icke ens sin julgröt hade tomten fått, och dertill stod han nu nere på gården midt i all snön, i stället för att dväljas deruppe i det varma rummet.

Ack! den matta belysningen hade sin orsak. Den ljuslockige gossen, föräldrarnes och tomtens älskling, hade veckotals varit fångslad vid sjukbädden. I feberyrsel hade den lille kastats af och an på sitt läger. Den runda kinden hade sjunkit in och på den lyste endast feberns rosor; men från modrens kind hade hvarje rodnad flytt. Långa nätters vak hade lagt en slöja öfver hennes klara blickar och nästan brutit hennes kraft, som blott moderskärleken var mäktig att upprätthålla.

Läkaren hade nyss gått och tomten hade af hans nedslagna min förstätt, att den lilles tillstånd var mycket betänkligt. Barnets fader hade skyndat till apoteket med ett recept, på hvilket stod «fortissimo», och tomten hade följdt med för att skotta undan snön så att färden skulle gå så mycket snabbare. Han hade

sprungit förbi tornväktaren, som han eljes roade sig med att skrämma, utan att observera honom, och nu stod han åter hemma på gården och blickade upp till fönstret med de rödrandiga gardinerna. Längre stod han dock ej så, utan skyndade uppför trapporna och in i rummet, samt tassade här omkring med ohörbara steg. Det sjuka barnet tycktes hafva fått ett ögonblicks ro, och bredvid sin älsklings säng satt den bleka modren. Hon hade den stora bibeln uppslagen i sitt knä, och sökte läsa något derur vid det matta skenet från lampan, men hennes blickar irrade oafvändt till barnet, och då detta nu hade fått tillfällig ro, tog naturen ut sin rätt, och ehuru hon mycket stred deremot, slumrade hon dock in. Hon kände sig så trött, men hon märkte icke att det var tomten, som smekande lade sin hand öfver hennes ögon.

Då tomten såg dem båda i sömn, log han förnöjdt samt sprang åter ut. Han hade ej fått sin julgröt och denna ville han försöka förskaffa sig på annat håll,

Vid stadens förnämsta gata låg ett ståtligt hus, rikt upplyst, och här steg tomten in. I köket slamrades, derinne i rummen skrattades och pigan snästes, emedan hon bar sig drumligt åt med julklapparne. Här visste man ej om någon tomte, här bodde för resten ej någon sådan, man hade således ej tänkt att sörja för hans hunger, och han smög sig åter ut. — Strax bredvid låg ett annat hus, och här trodde sig tomten säkert blifva vänligt bemött. Han hade föregående jul besökt detta hus, och då hade han i korridoren sett ett ungt par; det var husets son, den rike arftagaren, som svor sin kärlek åt familjens guvernant, en ung oerfaren flicka, och hon hade blygt lutat sitt hufvud mot hans axel. Som den lille tomten var väl uppfostrad, ville han ej störa dem, utan gick sin väg, men nu kom han ihåg de unga tu, och ville njuta af deras lycka. Klingandet af glas och sorl af glada röster nådde hans öra; den unge mannens förlofning firades och tomten trädde helt ogeneradt in i rummet bland de andra gästerna. Han hade följt med vaktmästaren, som inbar en bricka, och han ville äfven dricka de ungas skål. Tomten studsade emellertid tillbaka; den rike arftagarens fastmö var ju ej densamma, som han ett år förut lofvat sin tro. Knappast herre öfver sina känslor, sprang tomten åter på dörren och ned på gatan. Der längre borta bodde en andans man, en väldig ordets förkunnare och här skulle tomten röna gästfrihet, derom var han viss. I detta hus var man ej ogudaktig nog att tro på tomtar, men husmodern sysslade dock med att sätta synålar i kors i dörrar och fönster, — en sed som tomten ej kände till. Han smög sig emellertid in i köket, och här hade man verkligen tänkt på de fattiga. Här låg en väldig

hög ströskrifter och blad ur postillor, afsedda för utdelning, men tomten blickade förgäfvos efter en skifva bröd, och nedslagen trädde han åter ut på gatan. Han gick nu från gård till gård och såg mycket. En del deraf smärtade, men en del gladde väl äfven honom; dock, han hade förlorat lusten att gästa flera familjer.

Han gick förbi ett lågt, oansenligt hus, hvarest ett ljus matt lysto bakom det med ett hvitt lakan behängda fönstret. Här bodde sorgen och här ville tomten inträda, det passade för hans sinnesstämning. Han såg en ung aftärd qvinna sittande vid en tarflig bädd, å hvilken hvilade det liflösa stoftet af ett spädt barn. Hon blickade stelt och hopplöst framför sig och hennes öga hade ej en tår mera. Med vemod igenkände tomten detta ansigte, förr så blomstrande, och ur hvilket nu hvarje drag tycktes tala sitt: »bedragen, öfvergifven». Men tomten gick fram, lade sin hand på hennes bröst och ögon, och tårekällan var ej längre utsinad. Den förskjutna kunde åter åtminstone finna trösten i gråt.

Men tomten passerade ännu ett litet, obetydligt hus. De som bodde här hade strött många sädeskorn på fönsterblecket och på gården till julmat åt småfoglarne. Här visste han att en annan tomte måste bo. Han ville titta in till honom och gifva honom en julhelsning, — och sedan vår tomte fått dela sin väns måltid skyndade han åter hem.

Här hade lampan slocknat. Då den unge familjefadren återvändt från apoteket, fann han de sina i slummer, och då han ej ville väcka sin maka, som så väl behöfde hvila, satte han sig i soffhörnet, och efter föregående vakor lade sig äfven sömnen tung på honom. Under tiden hade oljan i lampan utbrunnit.

Då tomten inträdde i rummet, kastade en stjärna sin stråle på den lille sjuklingens bleka ansigte. Tomten såg till sin glädje, att krisen var lyckligt öfverstånden och han kysste den lilles afmagrade hand, samt ville derpå innerligt förnöjd krypa till ro i sin spiselvrå. Han såg emellertid en annan stråle falla på den i hustruns knä uppslagna bibeln; han blickade på den slumrande och fann hennes anletsdrag tala om inre frid, det var som ett återsken af det strålbelysta bibelstället: «Om du än vandrade i en mörk dal, skulle jag dock vara din tröst och ditt stöd».

Men tomten stod länge undrande. Han såg huru den ena stjernan efter den andra sände sina strålar hit in; han kände att julfriden med hoppet åter gästade bostaden, och efter en vänlig nickning åt de slumrande kröp han bort i sin vrå. Men innan han somnade lyftade han än en gång sitt gråa hufvud för att kasta en blick öfver rummet och dess invånare.

4.

NÅGRA DRAG UR JÖNS PERSSONS
LEFNADSHISTORIA.

(HUMORESK).

LEONARD STORNA
IN GR A DRAC HENS PESSORS

Jöns Persson föddes i Norra Skåne, någonstädes i Kullatrakten, — ortens namn kan ju göra detsamma att jag ej berättar för mina läsare, och födelseår kunna vi ju äfven tåga med; det vare nog sagdt, att vår Jöns tillhör vårt stora ekopgörande sekel, eller nittonde århundradet. Hans föräldrar voro sjelfegande bönder, som genom snålhet och gnideri samlat sig en viss förmögenhet, och denna jordens mammon hängde de fast vid med lif och själ. Af en hel klunga syskon var Jöns den femte i ordningen, och han tycktes ock ha kommit med, som femte hjulet under vagnen. Gud allena vet hvilken konstellation, som lyste på himlahvalfvet vid hans födelse; möjligen var det oxens, och om en persisk astrolog hade fått ställa hans horoskop, skulle säkert Bangs «Haablöse slægter» kommit för hans minne. — Vår Jöns växte emellertid upp, om vintern förnötande sin tid dels i kakelugnsbänken, dels i lador och fästall, men om våren började ett nytt lif med letande efter vipägg bland tufvor och ljung, hvori vår Jöns uppnått en spårhunds skicklighet, samt fiskandet af hundstagg i kärr och rännilar.

Det var ett riktigt vagabondlif som han förde och han njöt af sin tillvaro i långa drag. Sommar och höst tillförde honom nya nöjen; knappast hade fruktträden hunnit sätta kart förrän de plundrades på både frukt och stjelk. Att krusbären ej fingo mogna drog han äfven försorg om, och långt innan skördetiden kom voro buskarne beskattade på allt ätbart; — han hade en mage, som tycktes vara gjord af jern och stål, ty det, som skulle ådragit en vanlig menniska obotliga sjukdomar, trufdes och frodades han af, och sällan tindrade hans ögon med sådan glans, som då hans välförsedda tuggapparat bearbetade surkart, mot hvilken ättiksyra vore att betrakta som limonad. Han var outtröttlig i att uppfinna nya njutningar för gommen: rofvor, morötter och ärtskidor vore hvardagsmat, och han var värre än en igelkott att plundra hönsreden; råa ägg voro hans lifselexir. I klättring förvärfvade han sig en viss vana och sällan fans ett skatbo så högt att ej Jöns gjorde ett besök hos de luftiga byggmästarne; att han damp ned en och annan gång afskräckte honom ej, ty han hade tur i oturen och slapp merändels undan med

några skråmor och märken. Värre gick det med kläderna; ett par nya onämbara eller en ny tröja tilltygades på ett par timmar så att de sågo ut som en regarnshärfva, och helst drömde han om de svunna paradisiska tiderna och den ty åtföljande dragten.

Men tiden gick, och vid nio års ålder skulle Jöns börja att lära sig alfabetet. Efter många om och men hade detta beslutats far och mor emellan, och en vinterqväll fick han vid mors spinnrock göra sin första lärospån. Men han var ej något ljushufvud; spinnrockens surr, väfstolens och pigornas slammer, fars snarkning i ugnsbänken och stojet i öfrigt, i den öfverfullt befolkade trånga stugan, gjorde det ännu mer omöjligt för honom att få de besynnerliga hieroglyferna inom pannskinnet, och han hann aldrig längre än till bokstafven e. Så hade han väl hållit på en månad, ett par timmar hvarje qväll, men hade ej kommit ett dugg längre, och sjelfva »mor Persa», som just ej sjelf var så durchdrifven, började tröttna och förstå, att ifall Jöns någon gång skulle lära sig att läsa borde han ha en annan läromästare. Hon försökte dock på nytt med sitt a, b, c, men just som discipeln väl börjat var det äfven dermed stopp, ty hans ögon drogos med oemotståndlig makt åt helt annat håll än det att följa krumilurerna i boken, som modren utpekade för honom. Isynnerhet fästade de sig med förkärlek vid kattungen, som lekte vid hans fötter, och för kattungar hade Jöns särskildt tycke; de voro så lämpliga att bearbeta och han handskades ock med dem på ett sådant sätt, att ej ens den gudsmannen Job så behandlades af den lede arffienden. Jöns var således omöjlig och då dertill kom att modren emellanåt nickade till i en ljuf slummer, derunder döljande med fingret bokstafven, som hon höll på att utpeka, var just ej underligt att sonen var lika klyftig vid lektionens början som vid dess slut. Snart nog gled abc-boken ned från den slumrande modrens knä, och på golfvet lågo hon, kattungen och Jöns strax derpå i innerlig förening. Att lära kattungen att läsa blef nu vår hjertes närmaste omsorg, men han var allt för hårdhänt; kisse kunde ej få in i sitt kattförstånd hvarföre hans svans skulle användas som pekpinne, och då de små smutsfingrarne gåfvo deråt ett allt för kännbart nyp, gaf kisse till ett ömkeligt jamande, som uppväckte den nickande gumman. Den afbrutna lektionen skulle då ånyo begynna, men nu visade uret sängdags och Jöns var ej sen att krypa under bolstren, sedan han dock först helt välment gifvit kattungen ett nytt nyp till godnatt.

En annan lockelse som gerna drog blickarne från boken på modrens knävar längtan att komma bort till det stora matbordet bakom väfstolen, hvarest syskonen lågo på fyra ben och vid en uselt ly-

sande och osande taljdank sysselsatte sig med kortspel. Visserligen var kortleken till oigenkänlighet nedsmord och defekt, men man hade på bästa sätt lappat ihop fröjdeämnet, och knackspelet om halfannanstyfrarne gick med dunkande fart, understödt af hårdragningar och knuffningar, som i all enighet sinsemellan utdelades. Här var Jöns i sitt esse och märkvärdigt var att hans fattningsförmåga nu visade sig i den ljusaste dager: med största säkerhet skilde han spader knekt från klöfver kung, hjerter tia hade han sjelf tillverkat af gråpapper och på ruter ess i trumf tog han aldrig fel. Han hade också en viss förmåga att samla kopparslantarne i sin ficka, och ifall han emellanåt af syskonen på ett ganska handgripligt sätt tillrättavisades för otillbörliga fuffens förstod han att bevisa sin oskuld, till och med med uttryck, som, enligt katekesen, ej räknas till lofliga eder. — Så förflöt vintren och då julen väl var slut måste Jöns en vacker dag följa med far och mor till skolan, för att tala med »mäster» om denne ville åtaga sig uppfostringsvärfvet. »Mäster» skulle naturligtvis göra det omöjliga möjligt och taga vid der modren slutat, d. v. s. börja på f. Först blankskurades dock Jöns och hans tofviga linhår blef efter många smärtans verop och grimaser ändtligen tukadt af kammen; klädd i fars nattkappa och med en af brödernas mössor på hufvudet var nu vår Jöns oigenkänlig, sjelf förvånade han sig öfver den metamorfos, som skett med honom och blef stående med vidöppen mun i hela fem minuter framför en söndrig spegelbit hvilken en af pigorna hade nöjet att nämna sin: han kunde ej nog beundra sig sjelf och hade säkerligen ej haft någonting emot att deltaga i en skönhetstävling. Emellertid antog sig »mäster» honom och abc-boken kom nu verkligen till heders; några kattungar eller trasiga kortlekar funnos här ej, som afvände hågen, i stället fans en dugande hasselkäpp och med hjälp af denne kom man ändtligen från f till ö. — Det kändes mer än hårdt att sitta så der klistrad vid boken, och ofta ilade tankarne till de forna sötebrödsdagarne, och han kunde med skäl klaga, »de äro förbi Aranjuez' sköna dagar».

Så fort ringaste tillfälle gaf sig ock undan samt skolkade djerft; gafs ingen annan utväg, föregaf han sig sjuk för att få hålla rast hemma i kakelugnsbänken. Bäst trufdes han vid tröskverket, der han dref oxarne framför vandrigen, och det var med ett visst välbehag som han klef upp på dragbommen, för timvis få åka kring vid det ständiga rundgåendet. Utan fantasi var vår Jöns ej: han hade ett par gånger sett jernvägen och ångvagnarne och nu drömde han sig åka på dem; han var på en gång både trafikchef, förare och konduktör, men slapp der-

jemte allt bråk med passagerare. — Men tröskningen varade ej alla dagar, och skolgången måste åter begynna. — Så gick tiden tills Jöns skulle konfirmeras. Nu började en ordentlig pluggläsning och hufvudstyckena i katekesen genomramsades gång på gång i svindlande fart, men det var ju så bestämdt, att ingenting ville stanna kvar i hans minne, och han slog ständigt bom på bom. Men presten var »ett beskedligt Guds ord på landet», och mot »hederlig erkänsla» fick Jöns jemte årets andra konfirmander löfte om att »slippa fram». — Så randades den stora dagen, »pingst hänryckningens dag var inne» och Jöns hade efter en ihärdig och omsorgsfull tvättning framträd blank och skinande som fullmånen ur november-skyar. Klädd i en snygg svart dräkt spatserade han kråmande och stolt omkring, som en kalkkontupp med uppslagen stjert, och afvaktade ögonblicket, då han finge sätta sig på vagnen och kuska åstad mot kyrkan. Men förspänningen gick långsamt och »den väntan blef hans blod för lång», han kände sig sugande och gick ut i spiskammaren för att styrka sig något till dagens strider. Ett rågad fat pannkakor väckte hans hjertans lust och då dertill en stor kruka grädde vinkade så inbjudande var han ej sen att gripa verket an och med en matfrisk mages hela aptit låta en kaka efter annan försvinna; men ack! i spiskammaren var trångt om utrymmet och då Jöns skulle lyfta gräddkrukan till sina smackande läppar, stötte han emot, och med ett doft plaskande föll hon i tjuotals bitar till golvet, men grädden stannade mestadels på de nya svarta kläderna, och brokig som en skata framträdde Jöns i dagsljuset. — Glädjen var nu förvandlad till sorg. Till en början kunde Jöns ej röra sig, ty grädden dröp af händer, ansigte och kläder, men derpå togo benen fart och som en cirkushäst larfvade han omkring för att söka efter något att torka sig med. Oväsendet i köket lockade ut kära mor, som kyrkklädd i ny stärkklut försigtigt klef öfver tröskeln, men blef der af häpnad stående; hon kunde ej få riktigt klart för sig hvad det var för en varelse, som, till hälften mjölnare, till hälften sotare, bölande galopperade omkring bland grytor och tennfat; salmboken föll från hennes darrande händer ner i gräddflödet på golvet, då hon slutligen kom underfund med att det var hennes egen Jöns, och ej den onde sjelf, som huserade i köket. Med tillkallad hjälp blef Jöns omsider, så godt sig göra lät, aftorkad och uppputsad, och efter mycket stök kom man äntligen åstad mot kyrkan. — Dagen var varm och i solbaddet rök det från Jöns kläder, som från en bakugn; snart var hvarje tråd torr och han kunde således bland kamraterna uppträda med all den glans, som anstod Rike-Per's son. Presten hade emellertid trädt

framför altaret, och högnackad klef Jöns jemte de andra konfirmanderna fram till skranket. Men som presten allt för väl kände att vår olycksfågel ej var att lita på i svaromålen, aktade han sig väl för att framställa några frågor till honom; dock det var som om de torkade kläderna ingifvit Jöns nytt mod och framfusighet, ty på hvarje fråga hade han ett svar på tungan, fastän han hvarje gång blef förekommen af den tillfrågade. »Hvad nytta medförer döpelsen?» lydde slutligen prestens fråga till den, som stod närmast Jöns, och denne senare, som en hel quart måst hålla sin tunga i styr, tyckte att nu var tillfället gifvet att visa sina kunskaper och svarade med högljudd stämma: »den frälsar från döden, och djefvulen gifver evinnerlig salighet åt alla dem, hvilka tro hvad dessa ord och löften innehålla.» Här hemtade han djupt andan samt såg sig omkring med triumferande min, liksom utmanande: »säg mig det efter om du kan!» Men i kyrkan blef ett allmänt fnissande, fastän Jöns ej kunde förstå hvad som vållade löjet. I öfrigt redde han sig rätt bra i förhöret och kom endast af sig sju gånger i bönen »fader vår». Söndagen derpå gick han till nattvarden och lyckades denna dag slippa grädd-dekorationerna på rocken.

Vår Jöns var nu fri från allt lästvång, och hans plågoris, långkatekesen, kastades upp på hyllan öfver sängen, och togs sedan ned blott en gång om året d. v. s. dagen före husförhöret; men detta tjänade ej till mycket: snart hade han bortglömt allt hvad han en gång kunnat, och att öfva detta upp igen på en dag eller några timmar, dertill fordrades rymligare ofvanvåning än den, som fallit på vår hjertes lott. — Af all sin forna läsning kom han ej mera ihåg än budet om inbördes kärlek, erkannerligen till det täcka könet. Vår Jöns var väl hundrade gånger älskogskrank samt svärmade än för en af Evas döttrar, än för en annan, — men besynnerligt nog ville ingen nappa på de krockar, som »Rike-Pers» son utlade. Det fans ej en danstillställning på milsvida områden, som han ej besökte, och om honom kunde väl sägas detsamma som om Sven Dufva: »han stampade så marken skalf och gick så svetten rann»; för Jön's väldiga stampningar bugtade golftiljorna, och lergolfvet i en loga var han i stånd till att förstöra på en afton. Oftast fick han dock dansa solo, ty flickorna voro merändels rädda om sina tår, hvilka Jöns ej aktade för rof att allt emellanåt innerligt beröra med sin elefantfot — derjemte boxades han med knäna i takt med fiolens gnällande musik. Hade Jöns väl med ihärdigt lock och pock lyckats bjuda upp en tärna förflyto ej många minuter förrän denna med ett högt aj-rop slet sig ur hans famn, för att i första och

bästa blötbalja afkyla sin värkande fot, hvilken Jöns ej kunnat underlåta att pressa. — För att försona den skedda malheurén måste Jöns bjuda både på kaffe och dopp, och så tillsvida blef allt godt och väl, men flickorna både alla makter bevara sig för att oftare dansa med Jöns och han, stackars gosse fick ej sina önsknings mål uppfyllt, — någon fästmö fick han ej. Dock äfven för honom skulle verkligheten randas; den kom samtidigt med Höganäs höstmarknad, hvilken dag vår Jöns, i likhet med mången annan i hans ort, ständigt räknat till årets stora högtider. Bittida vid första tuppgalningen var Jöns uppe sysselsatt med att skura sitt skinande anlete, reda sitt hår samt smörja sina stöflar, och på slaget åtta satt han i fjedervagnen samt kuskade åstad mot sitt drömda Eldorado, stolt och förmäten nedblickande på de mindre bemedlade af byns ungdom, hvilka till fots fingo traska mot samma mål.

Sedan Jöns framkommit och fått nödtorfteligen omsett sin häst, skyndade han att blanda sig i marknadshvimlet. Det bar af i rasande fart, från kakgummornas korgar till grönsaksmånglarnes vagnar, mellan raderna af försäljningsstånden, knuffande, grinande och tuggande, hvarunder några hvetebullar och en morot försvunno i broderlig enighet i hans ginungagap, efterföljda af diverse annat i matväg. Hans blickar slöko all granlåt, som tedde sig för hans syn. Under begapandet af härligheten glömde han allt annat och kom först åter till sig sjelf, då en bastant näfve grep honom i kragen, och en lika bastant fot applicerades på ett visst ömtåligt ställe, så att Jöns, likt en hoppande groda, hamnade på alla fyra i månglerskans bärkorgar. Allt annat än välönskningar hördes, då Jöns, rödfärgad som en indian, långsamt kraflade sig upp igen, undrande hvad som vållat den snabba expeditionen. Till riktig klarhet kom han ej, men kunde förstå, att den stod i något visst samband med några dussin till atomer förvandlade lerkärl, hvilka en svärjande krukomakare betraktade med tårade blickar. I en duett instämde nu äfven bärmånglerskan, och Jöns, som på händer och i ansigte bar tydliga märken af att hafva synat de saftiga bären, samt derjemte började få en viss öfvertygelse om att det varit hans fortkomstledamöter, som förorsakat förödelsen bland lerkärlen, ansåg det som rädligast för bevarande af såväl sitt som portemonnäns välbefinnande, att slå till reträtt. Dock, detta ingick ej i hans motståndares planer, utan måste Jöns, efter att väl femtio gånger med gråten i halsgropen, ha tummat de kära styfrarna, med «klingande» skal öfvertyga sina antagonister att han ej «rådde för» olyckan — och blef

detta nöjet väl mera känbart än fordom plåstret för en eller annan jäntas värkande tå.

Olyckan var emellertid både skedd och försonad och Jöns sökte nu att borta vid karusellen trösta sig öfver hvad som händt honom. Här skulle han ock finna bästa trösten, ty ödet förde honom rakt i famnen på nämдемännens Marna från grannsocknen, en skinande 12-pundig ungmö, som väl redan passerat giftermålsmeridianen, men som dock af alla de flickor, som Jöns egnat sin hyllning, nådigast upptagit hans rökoffer. Hvad var nu naturligare än att Jöns bjöd sin hjertans kär på en åkning; han klef upp på en karusellhäst och hon gungade troget vid hans sida på ett annat slags djur, ett mellanting af giraff och pelikan. — Ingenting befordrar kärlek och «hjerterbanken» så mycket som karusellåkning, detta kände Jöns sedan gammalt. Han blickade på Marna, hon blickade tillbaka, fastän Jöns ej kom på det klara med om det var honom eller kyrktuppen som blicken gälde. Marna hade nämligen samma fel som biblens Lea — hon skelade, — men hur det var blef Jöns allt mera uppvärmd, och han friade. Marna grep med högra näfven ett kraftigt tag om pelikanens hals, medan hon med den venstra utjemnade kjolens rynkor, men innan karusellen stannade hade hon gifvit den öfverlycklige Jöns sitt ja. Hvem var nu i sjunde himmelen om ej Jöns. — Han bjöd Marna på kaffe, karameller, rökt sill och fransbröd, och i fästegåfva köpte han ett album med speldosa i ena permen, för hela två kronor. Visserligen skulle det kostat något mera, men han var klok nog att utvälja ett som var något söndrigt, och som ej, trots alla försök, kunde förmås spela en enda ton, och fördenskull blef det vida billigare. Marna mottog presenten och nu var allt riktigt säkert och afgjort mellan dem.

Marnas föräldrar kunde mäta sig i rikedom med Jöns' föräldrar, och sedan dessa bestämt den blifvande hemgiften skulle förlofningen ske, och detta till och med med prest — allting skulle ju vara värdigt ömsesidiga rikedomen och bördan. Om ett par veckor skulle husförhör hållas i sockenskolan och lämpade sig således väl att samtidigt göra kalas och prestförlofvas.

Stök och brådska följde nu med bakning och bryggnig; Jöns och hans far foro till närmaste stad för inköp af «gillesvaror» samt förlofningspresenter åt fästmän och närmaste släkten. För egen räkning behöfde han bland annat en «skorsten», som äfven efter hundratals profningar inköptes. Så kringständes bjudning, och omsider randades den efterlängtade dagen.

Marna och hennes föräldrar anlände om morgonen och Jöns skulle nu visa sin utkorade de presenter han för henne inköpt;

dessa förvarades, jemte hans nya hatt, i sommarstugan — men gamla oturen skulle följa. En liten rätta, som varit angelägen att få bygga bo, hade ansett hatten som synnerligt passande till bostad, och för att underlätta ut- och ingång hade hon bitit ett stort hål på sidan af densamma. Lägre skulle göras mjukast möjligt och dertill passade Marnas sjalar och sjaletter förträffligt. Råtten hade ock gnagat dessa i hundradetals bitar, samt förstätt att dermed göra riktigt hemtrefligt åt sig. Vid denna »förödelsens styggelse» stodo Jöns och hans utkorade slagna af häpnad; hämd skulle utföras på skadedjuret, men råtten hade instinktligt kilat undan, qvarlemnande sex små, nakna ungar, i gengäld för lånta herberget.

Marna var den som först kom åter till sig, och resignerad började hon betrakta ödeläggelsen. Sjalarne voro ohjelpigt förstörda, men hatten kunde passera med tillhjälp af ett sorgflor, som äfven anbringades om densamma, men Marna fick tills vidare trösta sig med sitt album. Hon nedtog detta från sänghyllan, der det fått sin plats jemte Jöns' konfirmationsbibel, men råkade att tappa dem båda i golfvet, utan att dock någon skada skedde; tvärtom hade hon nöjet att få höra speldosan uppstämma de första tonerna af en vals, fastän musiken åter tystnade inom en minut, utan att sedan kunna framkallas. Marna ville emellertid på bästa sätt förvara sin present, och som fodralet till bibeln alldeles passade till albumet aktade hon ej för rof att dermed göra ett byte — bibeln var ju gammal och albumet nytt — och efter att än en gång hafva beskådat sin present slöt hon den i fodralet och återstälde densamma på hyllan.

Det led emellertid till tiden att husförhöret skulle begynna, och hela släkten tågade under muntert samspråk mot skolhuset, Jöns klädd i sorgflorshatten samt vid sidan af sin fästmö. Missödet förut under dagens lopp var nu glömdt, och allt tecknade sig till att i öfrigt blifva en gemytlig dag. Halfvägs mot skolhuset erinrade sig dock Jöns att han glömt sin bibel hemma. Som Rike-Pers son ville han ej utsätta sig för det generande i att vid framkomsten låna af någon annan, kanske mindre bemedlad än han, hvarföre han vände om hem efter boken, samt upphann åter efter en stunds förlopp sitt sällskap, svettigt och flässande.

För att gifva honom andrum måste sällskapet stanna en stund utanför skolan, men Jöns, varm i hägen, samt längtande efter det festliga samqvämet senare på dagen, gjorde rasten så kort som möjligt och främst af alla klef Jöns in i den öfverfyllda skolsalen, i hack och hål följd af Marna. Presten hade redan bör-

att förhöret, men afbröt samma för en stund, medan de nyinträdande med åtskilligt buller slogo sig till ro. Jöns lånade sin fästmöns näsduk att dermed torka sitt svettiga anlete, samt inväntade med en viss oro hvilka frågor, som denna dag skulle ställas på honom. Ändtligen kom turen till honom, och med anledning af det påtänkta giftermålet frågade presten honom: «Hvem har stiftat äktenskapet?» En hel vecka förut hade Jöns nödtorfteligen genomramsat sin katekes, men svaret till denna fråga kunde han omöjligen påminna sig; det var därför ock som han med välbehag hörde en hviskande stämma bakom sig och utan betänkande uppläste han i ett andetag: «Vår köttsliga natur och vår syndiga vilja, som till det onda benägen är. Sedan begärelsen hafver aflat föder hon synden.» Att detta svar skulle väcka löje var ju själfklart, och bland menigheten hördes lite hvar ett undertryckt skratt. Men Jöns lät sig ej bekymra, han stod ännu käpprak bland den församlade mängden, och märkte först att han begått en dumhet, då hans kära mor, genom en väldig ryckning i hans rock, tvingade Jöns att sitta ned. Men ej länge skulle han få njuta af hvilat.

Presten, både ledsn och förargad öfver det dumma svaret samt åhörarnes skratt, ville, i tanken på den dusör som sedan väntade honom, gifva Jöns upprättelse samt anmodade honom att uppläsa några versar ur ett bibelkapitel. På nytt reste sig Jöns upp samt sökte få fram sin bok, som han hade stoppat i fickan af rockskörtet; men det var som förtrolladt, fodralet hade bitit sig ohjelpigt fast samt kunde ej, trots alla skakningar och försök fås fram ur sitt gömsle; i stället hördes ett knäppande ljud, som då hanen spännes på ett gevär, och derpå, till allas stora förvåning, framtonade den aldra som smånättaste Strausservals, till hvilken den församlade ungdomens fötter började att stampa takten. Jöns såg sig omkring med ett bredt leende, hyllande satsen, att det vore bäst hålla god min i elakt spel eller vara glad med de glada, men hans anhöriga och Marna sökte i förtviflan ännu ifrigare att få fodralet med den inneslutna speldosan fram. Jöns, okunnig om det byte som Marna gjort med albumet och hans bibel, hade ju således helt oskyldigt råkat ut, då han tagit spelverket med i stället för boken. Emellertid hade valsen slutats och efter en ny knäppning efterföljdes den af en liflig slängpolka, hvilken satte fötterna i ännu raskare takt, och föga feltes i att den dansanta delen frestat på det förföriska nöjet. Det komiska i hela tillställningen började snart att blifva allt för oemotståndligt skrattretande, och fnissningarne blefvo allt högljuddare. Hade speldosan ej förut velat göra tjenst tycktes

den nu vilja försona sin oginhet, genom att bjuda på ett musiknummer efter ett annat. Slängpolkan efterföljdes af den bekanta melodien: «Du har diamanter och perlor», hvilken måhända kunde betraktas såsom en tillegnan åt Marna, fastän hon ej kände sig smickrad deraf. Då nu ej speldosan kunde fås fram ur sitt fördömda läge, ej heller förmås att tiga — ständigt hördes en knäppning, på hvilken följde ett svagt surr och så framklingade ett nytt stycke, — fans ej annat råd än att fösa ut Jöns, ty sjelf hade han ej vett nog att aflägsna sig. Efter många knuffningar, än af kära mor, än af Marna, än af sin far eller någon af syskonen, tog han ändligen sitt parti och lomade af, just som speldosan börjat på melodien till «den tappre landssoldat.» Att nu hejda menighetens skrattlust var fåfångt, ett flertal instämde i sången: «Den gang jeg drog av sted», och sorlet nådde sin höjd. Sjelfva prestfar smittades af den allmänna munterheten samt hade all möjlig möda att hålla sig allvarsam. Jöns hade emellertid hunnit ut på förstugutrappan, följd af Marna och de öfriga, men här brast hans mod, han satte sig ned och grät, som fördom Petrus i morgonväkten. Marna stod framför honom, röd i synen som en kokt kräfta, och med ett ordflöde friskt som forsens fall, förebrådde hon honom hans ohjelpiga inskränkthet, samt hotade med att bryta förbindelsen. Med ömsesidiga bemödanden, lyckades det dock slutligen att lugna hennes upprörda känslor; men all försoning måste ske med offer och så äfven här: först då Jöns' far lofvat öka sonens hemgift med den sista gressuggan och dennas 10 afkomlingar, fogade Marna sig i det skedda.

Lång tid var ej i öfrigt att disputeras om saken ty efter husförhörets slut skulle ju gästerna anlända, och för den skull måste man hem för att iordningställa allt för deras mottagande. Länga dröjde det ej heller förrän prestfar fann sig »sugande» samt afslutade därför förhöret och begaf sig till gillesgården, åtföljd af åtskilliga inbjudne.

Vid framkomsten bjöds kaffe med dopp och prestfar placerades i högsetet i ugnsbänken, vid bordets öfre ända. Här satt han välfödd och skinande med händerna sammanknäppta öfver magen, samt roterande med tummarne, som ett valsverk, under det han talade med närmaste storgubbarne om väder och vind, men aktade sig visligen att vidröra husförhöret. Välkomstskålen skulle just drickas, då prestens mops, den onoslige Murre, äfven tyckte sig vilja hafva ett ord med i laget och hoppade upp i sin herres knä. Härmed skrämde han en höna, som rufvade i ugnsbänken på ett halft tjog ägg, och denna, yr af förskräckelse, i sin hönshjerna förmodande att det gälde hennes skinn, eller

rättare sagdt fjädrar, sökte rädda sig undan. Ingen utväg fans emellertid för henne, hvadan hon högt skrockande flaxade öfver prestens hufvud, dervid intrasslande sina klor i hans peruk, så att denna följde med på den luftiga färden. Nu började en vild jagt, men hönan tog sitt parti och sökte friheten derutanför på gården. Derifrån skildes hon endast af några fönsterrutor och i samma nu flögo skrankorna i hundrade bitar och hennes flygt var betryggad. Peruken följde ännu ett stycke med, buren på kraftiga vingslag, tills den slutligen föll pladask i gödselhögen, medan hönan tog sin tillflykt till närmaste höskulle, der hon gömde sig undan den förmodade faran.

Allas omsorg blef nu att åt prestfar rädda hans gråa hår, hvilket flugit sin kos med den förskrämda hönan. Jöns var naturligtvis den som främst af alla skulle försöka att fiska till sig den drunknande peruken, men underlaget var slipprigt, fötterna halkade bakut och med ett kraxande läte gjorde Jöns ett luftsprång, som slutade med att han stälde sig på hufvudet i den allt annat än välluktande gyttjan; af honom syntes ej mer än ett par bastanta ben, hvilka pekade rakt emot det blåa firmamentet, liksom derifrån nedkallande hjälpen ur det vanskliga läget. Emellertid fick densamma för ögonblicket blifva mera materiel, och med ett halft tjog grofva händer om hvarje ben, — händer som varit vanda att handtera gödselgrepar — lyckades det äfven att draga olycksfågeln på mera fast mark. Med det der egendomliga smällande ljudet, som höres då ett tyngre föremål, till exempel en ko, drages ur ett kärr, slogo de svarta vågorna åter samman, men Jöns var räddad och med honom peruken, hvilken han som en segertrofé krampaktigt fasthöll. All fara var dock ej förbi, ty Jöns led en betänklig brist på luft: näsa, ögon, öron och mun voro helt tillsmetade, hvadan räddarnes närmaste omsorg var att rulla honom bort under pumpen, hvarest kraftiga armar skötte pumpstången och under detta nya födelsens bad, blef Jöns ock pånyttfödd. Han reste sig på alla fyra samt sprutade vatten som en grönländshval, lungorna arbetade på nytt som smedbälgar, krafterna återkommo, och med stapplande steg samt vidt spärrade fingrar lunkade han in i brygguset, hvarest redan värmdes vatten i den stora inmurade grytan för en ytterligare reningsprocess. Nu tog den kvinliga betjeningeu hand om honom, och i dess milda händer anbefalla vi honom för en stund.

Gästerna samlades emellertid kring borden, dit Jöns också kom klifvande en timme senare. Det är ju känt af gammalt att »sjön suger», och det ofrivilliga bad Jöns fått hade ock förlänat åt honom en aptit, hvilken höll på att sätta honom i olycka

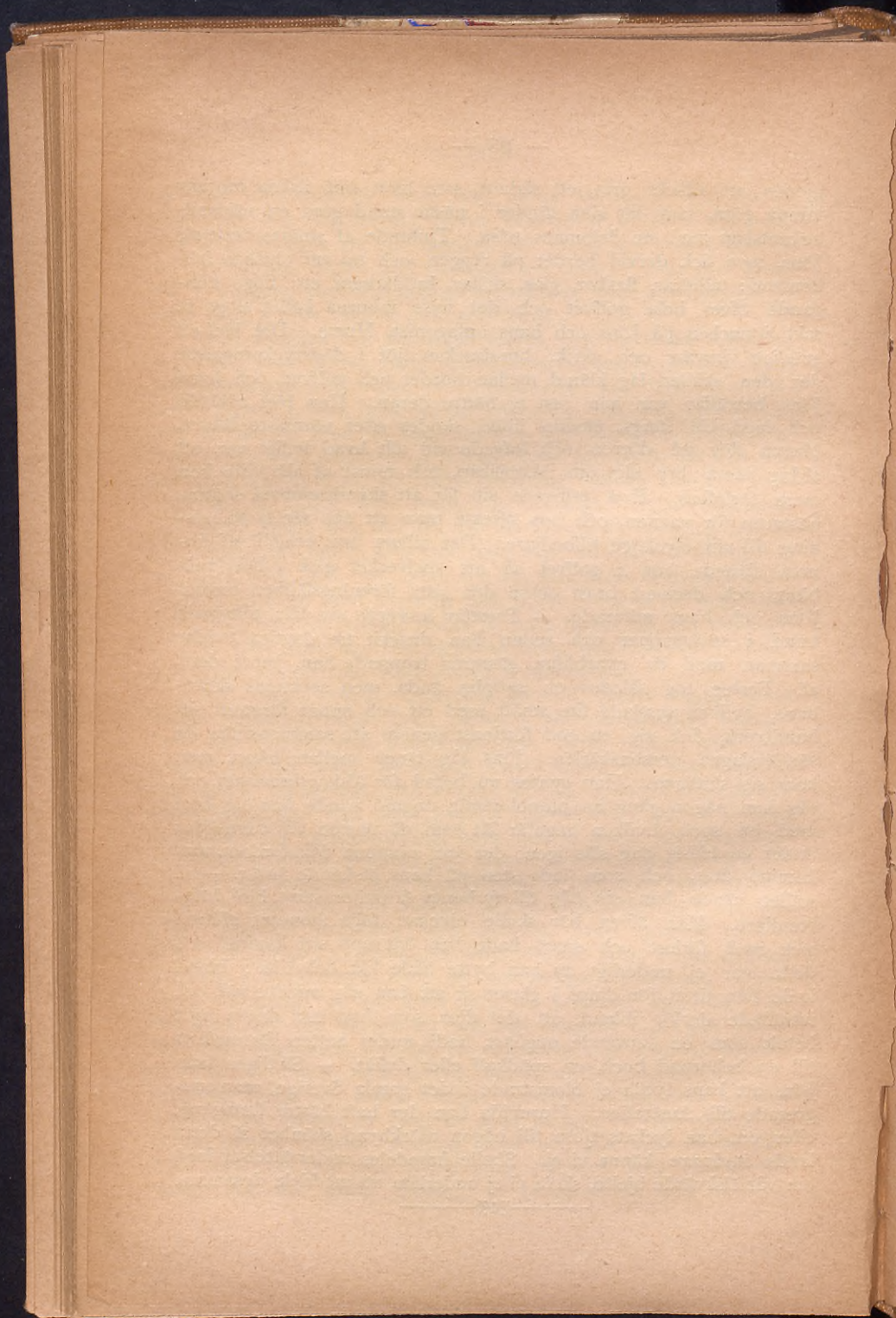
på nytt. Matematiker hade han aldrig varit och ej heller nu beräknade han förhållandet mellan köttbitarne och sitt eget svalg. De förra tilltogos allt för rundligt och ehuru det senare visst ej var af minsta slaget, blef det dock för trångt. Jöns blef svart-blå i ansigtet, men ett dugtigt knytnäfsslag, som applicerades på hans rygg, gjorde honom åter matlysten.

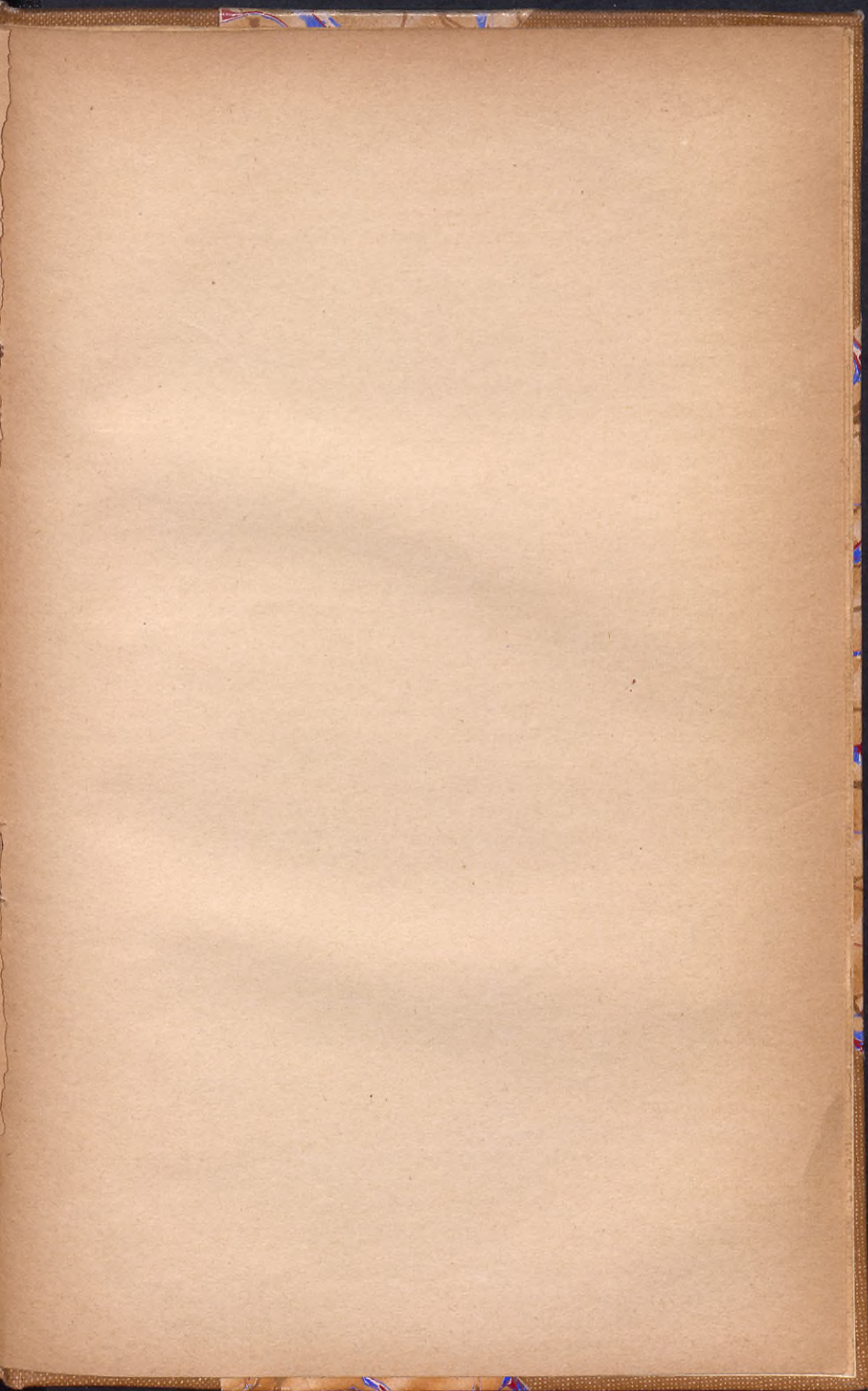
Sent omsider var middagen afäten, och nu skulle förlofnin-gen ske. Men Marna hade sedan sista malheuren fått afsmak för det tillämnade giftermålet. — I förargelsen gret hon så, att tårar-ne runno i kors öfver näsan på henne, och hon svor på att hon ej ville ha Jöns till man om han och medförde tjogtals gris-suggor till nya hemmet. Nu voro goda råd dyra; att låta den skammen gå öfver sig att ingen förlofning blef af, kunde ju Jöns, föräldrar ej tillåta, men hvad var att göra? Nya erbjudande och offer måste ske, och till slut lät Marna än en gång beveka sig. Efter att hafva hopflåtat sitt hår, som hon i förargelsen upprifvit, steg hon vid sidan om sin älskvärde fästman framför prestfar, som nu med högtidlig min skulle välsigna de ungas för-bund. Gudsorden hvilade redan på hans läppar då han förekom-s af Jöns, som med hög röst uppläste hela vigselformuläret, sådant det enligt svensk ritus förekommer i salmboken.

Att Jöns värdigt förberedt sig till denna viktiga stund hördes nogsam, men han, stackarn, sammanblandade begrep-pen om vigsel och förlofning; han hade under hela sist-gångna veckan flitigt instuderat vigselritualen och han uppläste den äfven ordagrannt från början till slut, ej ens kvarlemnande anmärkningarna: »här tager presten ringen» etc. Då nu presten förekom-s i sin embetsutöfning, hade han ej annat att göra än att stillatigande åhöra svadan; han endast sträckte fram handen för att mottaga ringarne, men missförstods af Jöns, som äfven sträckte fram sin tass och helt enkelt tackade sin själasörjare för sist. »Nej! ringarne, ringarne», sade prestfar, hvars tålmod nu för-gick. »Ja, ringarne, Jesses, ja», interfolierade Jöns, under det han trefvade i byxfickorna efter de oumbärliga klenoderna. Dessa stodo emellertid ej att finna och nu erinrade sig Jöns, som helt nyss bytt om kläder, att han lagt ringarne i det par byxor, som han begagnade i stället för onämbara och letandet begynte på nytt. Äntligen efter mycket besvär med uppkäppning o. d. voro de funna och skulle lemnas i prestens hand, men nu som alltid följde oturen, ty ringarne föllo på golvet samt rullade in under bordet, hvarest prestens hund höll gille med ett fat fullt med ben. På fyra ben följde Jöns ringarne, men Murre, som trodde att det gälde delning af gudsgåfvorna som beskärts,

gjorde ett otäckt grin, ett sådant, som blott små ilska mopsar kunna göra, samt lät sina tänder i nästa stund göra en närmare bekantskap med sin delomans näsa. Tjutande af smärta reste sig Jöns, men fick dervid bordet på ryggen, och nu var olyckan fullkomnad: tallrikar, flaskor, glas, skålar, brödkorgar etc. flögo klingande öfver hela golvet och det nyss inburna kaffet slogs ut rakt i nacken på Jöns och hans antagonist, Murre. Det blef ett gräsligt virrvarr och skrik; hundrackan tjöt i dödsryckningarna, der den skällad låg klämd mellan bordet och golvet, och hvad Jöns beträffar var han just ej bättre deran. Han blef afklädd och lagd till sängs, medan ilbud sändes efter närmaste läkare. Marna flög på dörren och lofvade vid allt hvad heligt var, att aldrig mera bry sig om äktenskap, och minst af allt ville hon mera förlofvas. Hon tvingade sin far att skyndsammast spanna hästarne för vagnen, och hon afreste utan att ens sända en helsing till sin olycklige tillbedjare. Det album hon erhållit af honom slängde hon i golvet så att spelverket gick i hundrade bitar, och dermed brast också den sista föreningslänken mellan Jöns och hans utkorade. — Prestfar insvepte sin lilla tilltygade hund i smörpapper och sedan han druckit tre dugtiga toddar samman med de kvarblifna gästerna troppade han, jemte dem, af. Festen tog således en snöplig ända, men socknens skräddare, hvilken sysslade lite smått med ett och annat förutom sitt handverk, fick sig en god förtjenst genom att sammansinka de sönderslagna porslinskärlen. Jöns låg länge mellan lakan, men kom sig slutligen. Han syntes nu botad för älskogskrankhet, och såg han någon gång en pionblommig ungmö vände han sig bort med en suck, hvilken ungefär lät som då porten till vagnslider under en blåsigt dag slås igen; det var minnena från fordom, som kommo åter, och som lade sten på hans älskande bröst. — I stället vände han sin häg till fyrbenta favoriter samt blef hästhandlare. Men äfven här skulle olyckan följa honom; affären gick med förlust och snart hade han ödt upp sitt kapital, och detta var ej underligt, ty han bytte både likt och olik; ibland hade han tittat för djupt i glaset så att han såg mindre väl, och inträffade därför ibland, att det djur, som han ena dagen dyrt betalt som en dansande unghäst, hade under natten förvandlats till en behornad bock, en spädkalf eller dylikt. — Slutligen fann Jöns att hans lycka ej blomstrade i det gamla Sverige, utan emigrerade till Australien. Huruvida han der haft bättre framgång, eller om han lyckats tjusa till någon mörkhyad skönhet af detta lands invånare känna vi ej. Skulle framdeles underrättelser ingå om vår älskvärde hjelte, skola vi ej underlåta att meddela desamma.

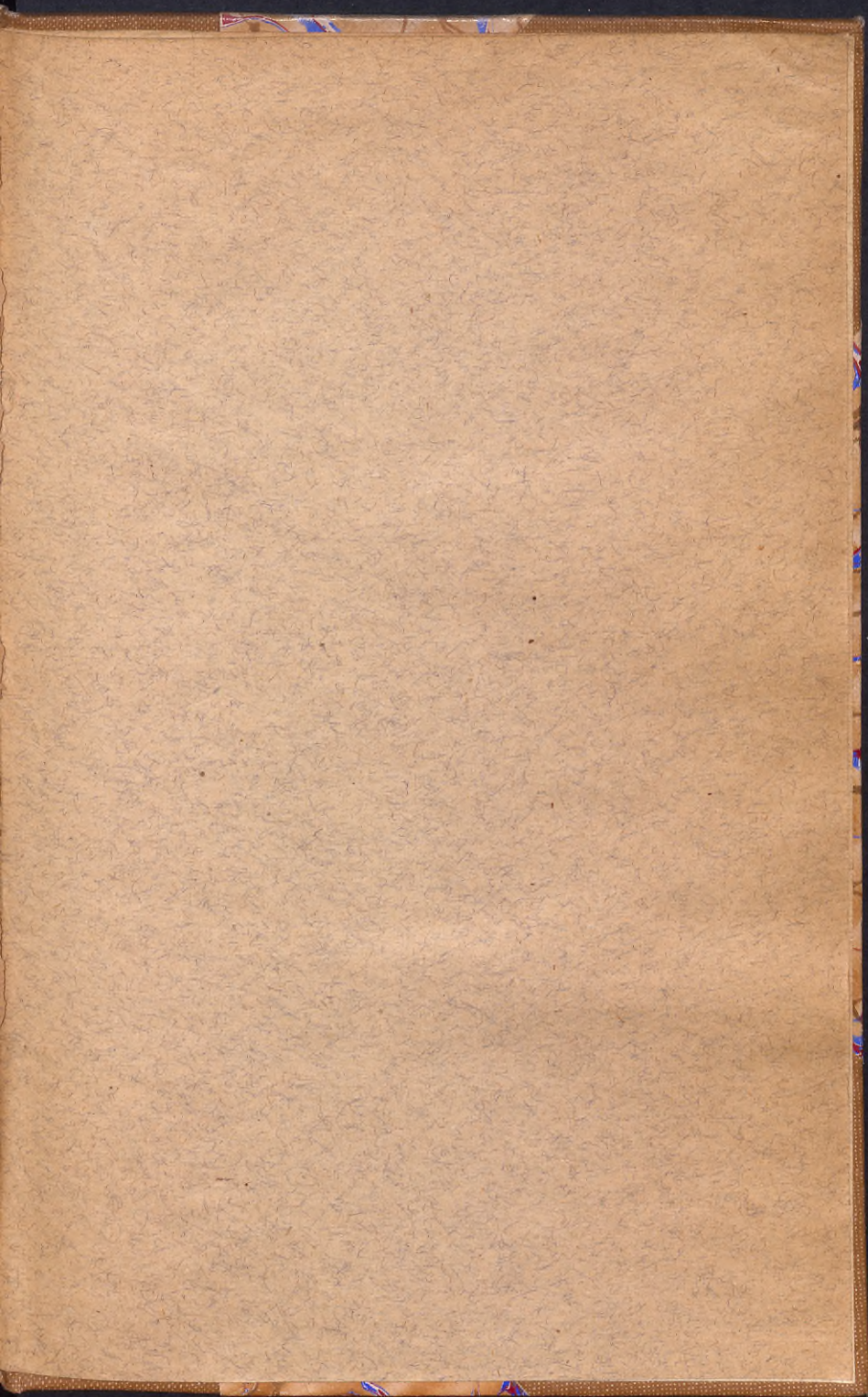

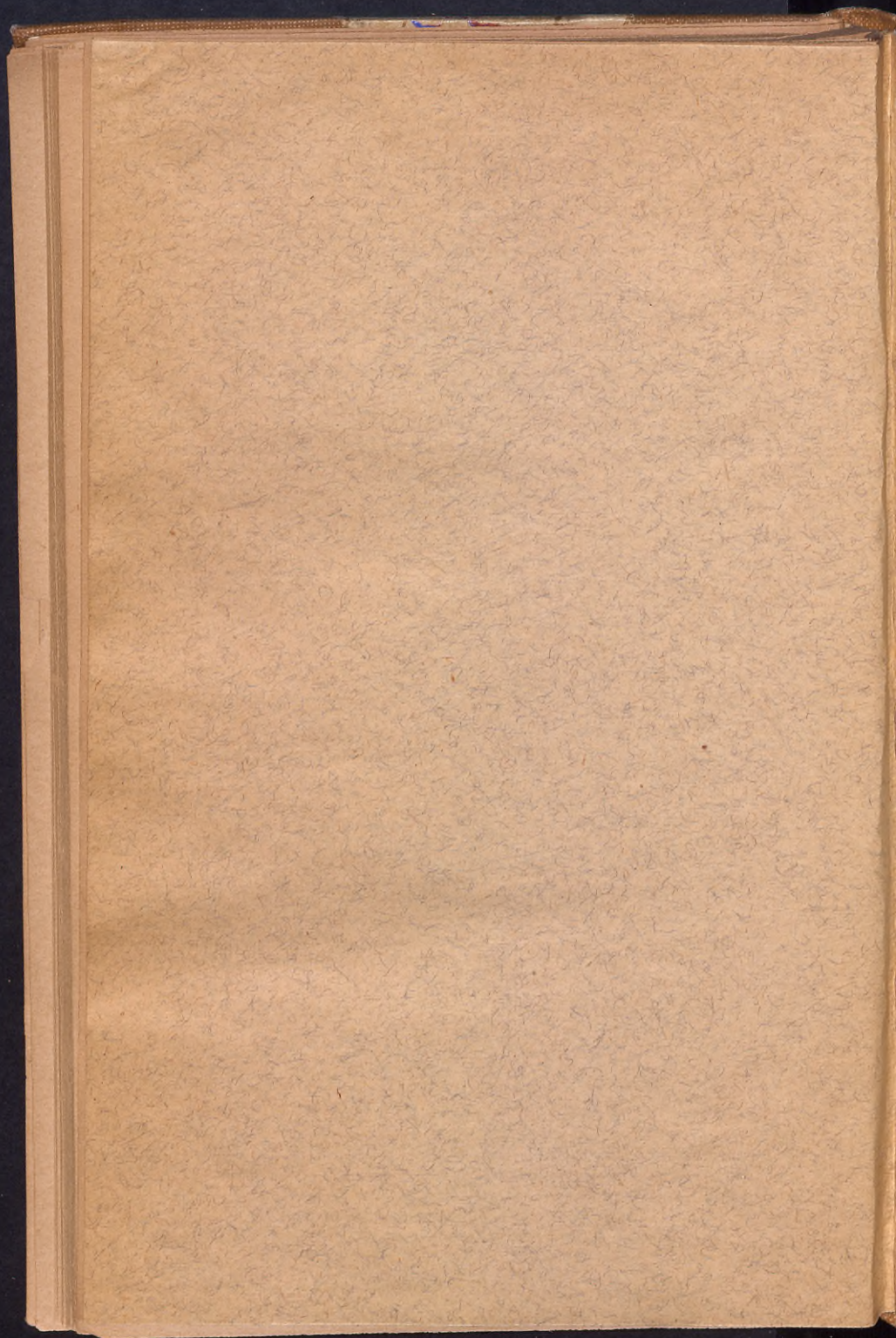

130
Black

28

6000207551

Göteborgs universitetsbibliotek

